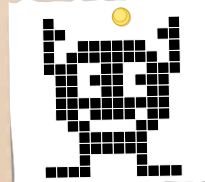

Ifjúságszakmai Kalendárium

Szemelvények az ifjúságügy mindennapjaiból

Ifjúságszakmai Kalendárium

Szemelvények az ifjúságügy
mindennapjaiból

Felelős kiadó: Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetsége

Felelős szerkesztő: Szeifer Csaba

Projektgazda: Kósa András Csaba

Minden jog fenntartva!

2016

Szerkesztők:

Antal Ágnes, Holczer Mónika, Szeifer Csaba

A Kalendárium szerzői:

Antal Ágnes, Babos Csaba, Borsos László, Csorba-Simon Eszter, Dombóvári Gábor, Ferenczy Tamás, Fitos Renáta, Gergely Miklós, Holczer Mónika, Horváth András, Kárpáti Árpád, Katona Krisztina, Krolopp Györgyi, Matusz Máté, dr. Nagy Ádám, Nyirati András, Pappné Bodolai Rita, Schmidt Richárd, Szabó Enikő Emese, Szakszon Réka, Szalai Tünde, Szalóki Viktor, Szeifer Csaba, Tomsicsné Makovi Ágnes, Tóth Viktória

**Nemzeti
Együttműködési
Alap**

A Kalendárium megjelenését az Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetsége
Vissza a jövőbe! című projektje tette lehetővé,
amely a Nemzeti Együttműködési Alap támogatásával valósult meg.

A Kalendárium az Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetsége és
az Ifjúságszakmai Társaság Alapítvány közös produktuma.

Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetsége

6000 Kecskemét,
Nagy László utca 8.
www.iszosz.org
iszosz@iszosz.org

Ifjúságszakmai Társaság Alapítvány

1024 Budapest,
Rómer Flóris utca 26.
www.ifjusagugy.hu
resetmuhely@gmail.com

ISBN 978-963-12-5131-9

Tartalomjegyzék

Vissza a jövőbe!	5
Szemelvények az ifjúságügy mindennapjaiból	
ISZT piramis	9
Máltai Fiatalok - Fejlesztő gyerekfoglalkozások a devizahiteles lakóparkban	14
Pszichodrázát, mint egyéni life coaching módszertan	18
Biblioterápia fiatalokú elitéltekkel	23
Véleményformálók	27
MINI Ifjúsági Szolgálat	32
Élményzóna – Szenvedélyalternatíva	37
Tett-Hely Ifjúsági Szolgáltató Hálózat	42
Utcai ifjúsági klubok	48
A közösségi művészetek és a Murál Morál Módszer mint a személyiség- és közösségfejlesztés eszközei	52
Közösségfejlesztő nyári tábor kamaszoknak	60
„Én is más vagyok” – érzékenyítő esemény	66
„JóKorTárs” – kortárssegítés	71
Láthatatlan Színház	77
Egy oktatási modell kísérlet összefoglalója	82
Hetedhét Játékváros	87
Gyulai Kortárssegítő Képzés	93
MÉTA Fesztivál	98
Veszprémi Középiskolás Liga	103
Farmönkéntesség	108
Az ifjúsági szolgáltatók alapelvei	
Az ifjúsági szolgáltatások alapelvei	115
Elméletileg?!	
A hegy megy Mohamedhez!	119
Ifjúsági érdekképviselés, érdekérvényesítés	125
Ifjúságsegítő közösségi munka nehéz kamaszokkal	132
Szemelvények a kortársoktatás elméletéből	139

Vissza a jövőbe!

Aki a Kalendáriumot kézbe veszi, azt gondolhatja, hogy valami nagyon újat tart a kezében: valamit, ami még nem volt azelőtt. A kötet megálmodói viszont pont azt tartották szem előtt, hogy egy olyan ifjúságmódszertani gyűjtemény jöjjön létre, ami a már meglévő módszereket, a szakmai know-how-t eleveníti fel. Nem kell feltétlenül újat kitalálnunk, hiszen tapasztalatokban igen gazdag a magyar ifjúsági szakma. Jókban és rosszakban egyaránt. A Kalendárium célja, hogy gazdagítsa a jó tapasztalatokat; összeszedve a múltbelieket, reményt adva a jövőbelieknek.

Az Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetsége arra kérte fel a kötet szerzőit, hogy tegyék elénk munkájuk sava-borsát, annak erősségeivel és gyengéivel együtt, hogy mindez zsinórmértékül szolgálhasson az olvasónak. Reméljük, hogy mindenki talál valamit a leírtakból, amit újraalkotva-megőrizve megvalósíthat.

Köszönjük mindenkinek, aki akár a gyakorlatban, akár a kötetben hozzátette az ifjúsági szakma időgépéhez a maga utazását.

Schmidt Richárd
társelnök
Ifjúsági Szolgáltatók
Országos Szövetsége

**Szemelvények
az ifjúságügy
mindennapjaiból**

ISZT piramis

A projekt környezete: szükségletek és igények

Az ifjúsági terület szakmai hálózatai a nagyfokú pályaelhagyás miatt esetlegesen, nincs egy állandó folyamat, amely stabilitást nyújtana az ifjúságügy szereplői és intézménye számára. Jelenleg az ifjúságszakmai térben (ahol a fiatal nem egy terület alanyaként, hanem a maga teljességében és egyediségében látszik) nincsenek olyan találkozási alkalmak, konferenciák, amelyek szolgálhatnák egyfelől a szakmai-tudományos "municióbővítést", másfelől a szakemberek társas környezetének biztosítását.

Szervezetünk ezt a hiányt kívánja megszüntetni, némiképp mérsékelni, hogy legyen mind a jelenlegi - ifjúságsegítők, pedagógusok, kutatók, szociális munkások, - mind a majdani szakembereknek - hallgatóknak, érdeklődőknek - találkozási fóruma, ahol lehetőség nyílik a szakmai eszmecserére, a hálózatosodásra és tapasztalatcserére.

Elméleti háttér

A szocializációs terek elmélete szerint a szabadidős tér a fiatalok esetében felfogható a család és az iskola melletti harmadlagos szocializációs közegeként. Az ifjúságszakma meghatározása is ebből következik: az ifjúsági korosztályok tagjai tekintetében az önmagáért és közösségeiért felelős polgárrá válás mással nem helyettesíthető támogatása, elsősorban a harmadlagos szocializációs tér megmunkálásával.

Folyamatos változásoknak köszönhetően állandó mozgás jellemzi a szakmai teret, melyben szinte minden pillanatban újabb és újabb kihívásokkal kell szembenéznie az itt dolgozóknak, kutatóknak. Ezt a folyamatos mozgást és az ahhoz való szinte azonnali alkalmazkodást csak a megfelelő gyakorlatokkal és módszerekkel/módszerváltásokkal lehet elérni. Ahhoz, hogy a reakció minél rövidebb legyen, elengedhetetlenek a szakemberek számára a találkozási felületek, fórumok, ahol megvitathatnak, átbeszélhetnek egy-egy aktuálisan felmerülő témát, kérdést, jelenséget.

Szervezetünk ezeket a fórumokat igyekszik biztosítani az ISZT piramis segítségével. A piramis *három* szintből áll, melynek alján az egyének találkozása szerepel, hogy a széles körben vett ifjúsággal foglalkozó réteg számára legyen kapcsolódási, találkozási felület. Következő rétege a szakma utánpótlásának szóló tematikus tábor, melynek alapja a leendő szakemberek és a már terepen dolgozók találkozásának, egymás tanításának és az egymástól való tanulásnak a szociológiája. A piramis végül egy aktív és proaktív szakmai együttműködést szorgalmazó hálózatban csúcsosodik ki.

A projekt célja

Találkozási lehetőség biztosítása a szakmai térben.

A célunk, hogy folyamatos kapcsolattartási és tanulás-tanítási felületeket biztosítsunk az ifjúságügy különböző szereplői számára, ezzel segítve a folyamatos szakmai fejlődést és a változó körülményekhez való rugalmas alkalmazkodást, illetve a horizontális látásmódot. A szektorok közötti együttműködést az ifjúság(ügy) érdek(-védelmé)ben.

Az ISZT Alapítvány stratégiai víziója szerint az értelemszerűen létező kormányzati és a megalakult korosztályi láb mellett a szakmai szervezetek együttműködését tűzte ki célul maga elé.

A projekt résztvevői

A résztvevők profilja a bevonás rétegétől függ: az első rétegnek tartott szakmai térben tevékenykedők számára létrehozott fórumon azokat a szakmai térben dolgozókat szólítjuk meg, akik valamilyen módon kapcsolódnak az ifjúságügyhöz. A második rétegnek fémjelzett táborban elsősorban a leendő szakembereknek kívánunk egyfajta bepillantási, tapasztalat szerzési felületet biztosítani, hogy ismerkedjenek egymással, a szakmával, az alkalmazott módszerekkel. S általában itt kerül bevonásra a döntéshozó, aki a törvényi és jogszabályi környezetben keresztül érintkezik a fiatalokkal, hogy elinduljon az úgynevezett strukturált párbeszéd rendszere: a terep és a való élet tapasztalata is megjelenjen a jogszabályalkotó folyamatokban. A piramis csúcsán lévő együttműködési hálózatban pedig elsősorban a civil szervezetek célozzuk meg, akik napi kapcsolatban állnak térségük fiataljaival, illetve tevékenységük középpontjában az ifjúság áll.

A projekt folyamata/módszertana

AZ ISZT piramis három rétegből épül fel:

1. Ifjúság szakmai Találkozások - ISZAT

Az ifjúság szakmai találkozók (ISZAT) a családon és iskolán túl (is) fiatalokkal foglalkozó szakemberek találkozási lehetősége. A találkozó célja a szakmai ismeretszerzés, a kapcsolatépítési lehetőségek biztosítása és az adott lokalitással való ismerkedés. Ide várunk minden ifjúsággal foglalkozó szakértőt: „terepen dolgozót”, szervezeti vezetőt, civil fejlesztőt, kutatót, pedagógust, szociológust, politológust, szociális szakmabelit, azaz MINDENKIT, AKI AZ IFJUSÁGÜGY SZAKEMBERE.

A találkozókat negyedéves rendszerességgel szervezzük, mindig más-más helyszínnel az esélyegyenlőség tükrében. A téma, melyet ezeken a találkozókön feldolgozunk, mindig valamilyen aktualitás: például kutatási eredmények feldolgozása, pedagógiai módszerek összevetése, kutatási tervek kidolgozása/monitoringozása, szektorközi folyamatok megvizsgálása, stb. Ezen alkalmakon általában egy 20-25 fős résztvevői bázis jelenik meg az ifjúságügy több területéről, így biztosítottak a kapcsolatok és áthajlások a szakmai folyamatokat illetően.

2. Az Ifjúsági Szakma Országos Találkozója - ISZOT

Ez egy országos nyári egyetem, ahol plenáris és szekcioulések keretei között dolgoznak fel a résztvevők különböző, az ifjúságügyet érintő témákat, az adott témában releváns szakemberek segítségével, facilitálásával.

A tábor négy napon át tart, tematikusan felépített és minden eleme animált környezetben zajlik, mely négy napnak a végső célja, hogy a már terepen dolgozó szakemberek és a leendő szakemberek, illetve az ifjúságügy minden érintettje között meginduljon a szakmai párbeszéd folyamata, a közös gondolkodás, illetve új, de legalábbis kibővült ismerettel térjenek haza, a munkahelyre, a felsőoktatási intézmény padjaiba a résztvevők az ifjúság ügyét érintő témakörökben.

Eddig feldolgozott témák:

- Nemzeti Ifjúsági Stratégia;
- ifjúsági munka módszertana;
- ifjúsági törvény;
- ifjúsági szakma módszertana;
- a horizontális ifjúsági tevékenység: azon terepek, amelyek nem csak az ifjúságügy kompetenciája, hanem határosak más területekkel;
- ifjúságsszakmai ajánlások kidolgozása, amely alapja lehet egy leendő ifjúsági cselekvési tervnek és iránytű az állami ifjúsági döntéshozók számára;
- ifjúsági szolgáltatások rendszere: elmélet, múlt-jelen-jövő.

3. Ifjúságsszakmai Egyeztető Tanácskozás - ISZET

Az Ifjúságsszakmai Egyeztető Tanácskozás az ifjúsági korosztályok számára szolgáltatásokat végző és élethelyzetük feltárásával foglalkozó szervezetek (azaz olyanok, aki nem elsősorban fiatalokat tömörítenek) együttműködési és problémamegoldást célul kitűző felülete.

Ide várunk minden ifjúságsszakmai szervezetet és annak képviselőjét, aki részt kér a stratégiai kérdések megvitatásából és a szakmai döntések meghozatalából!

Eredmények és hatások

A projekt hatására tágul a résztvevők képesség-tárháza, valamint tudatosodik bennük egyes készségeik megléte, hiánya. A résztvevők közötti különbségek lehetővé teszik, hogy új, a sajátjuktól különböző értékeket ismerjenek meg, és pozitív attitűdöt alakítsanak ki. A kölcsönös bizalomra és tiszteletre épülő csoport elősegíti a résztvevők megnyílását, így egy előítéletek nélküli légkör alakul ki minden programelem alatt, amely megkönnyíti a résztvevők vélemény-nyilvánítását és érdekérvényesítését. Így önbizalmuk fejlődik, könnyebben kommunikálnak, osztják meg ötleteiket, melynek megvalósításában motiváltak lesznek.

Az egyéni hatások mellett kiemelkedik a piramis hálózatosodást szorgalmazó szándéka is, melynek köszönhetően párbeszéd indul el az ifjúságügy érintettjei között, mely segíti egy még színvonalasabb szolgáltatási skála kialakulását, illetve párbeszédet biztosít az ifjúsággal foglalkozó különböző szektorok között is.

Fejlesztett kompetenciák

A fejlesztett kompetenciák összessége attól függ, hogy a piramis mely rétegébe kapcsolódik be az egyén, de általánosságban az alábbiak mondhatóak el a nem-formális módszertani elemekkel történő munkánkról:

A résztvevők *saját feladatai*, általuk tervezett és levezetett programelemek nyújtanak lehetőséget arra, hogy a fiatalok saját kezdeményezései, ötletei teret kapjanak, és ily módon fejlődhessen vállalkozó- és kezdeményező készségük. A programelemek kidolgozása növeli a kreativitásukat és új ötletek születésére ad alkalmat.

Kommunikációs készségek:

- Kommunikációs technikák, előadás- és kifejezőmód fejlesztése
- Szakkifejezések elsajátítása
- Magabiztos vélemény-nyilvánítás

Tanulás tanulása:

- Oktatási és képzési lehetőségek ismerete.
- Az alkalmazkodóképesség és rugalmasság fejlesztése.
- Tanulásmódszertan új formáinak megismerése, melyekkel még izgalmasabbá és mozgalmasabbá tehető az oktatási folyamat.

Személyközi, interkulturális és szociális kompetencia:

- Jártasság az együttműködésben különböző csoporthelyzetekben.
- Törekvés a sztereotípiák és az előítéletek leküzdésére, konszenzus-készség.
- Altruizmus.
- Egymás elfogadása, más szempontok elfogadása, értelmezése.
- Asszertivitás.

Vállalkozói kompetencia:

- A változások elfogadása, az egyén felelőssége cselekedetei iránt, célok kitűzése és elérése, sikerorientáltság.
- Együttműködésre épülő rugalmas csapatmunka.

Kulturális kompetencia:

- Saját egyéni, kreatív és kifejezési szempontok másokéhoz való viszonyítása.

A fent felsoroltak mellett a *csoporthoz végzett feladatok* elősegítik a résztvevők szociális és együttműködési készségeik fejlődését is. A *vítahelyzetek* alatt a résztvevőknek javul a konfliktuskezelő képessége, és mindezek segítik a résztvevő saját képességeinek, gyengeségeinek, erősségeinek, fejlődési pontjainak feltárását, melynek következtében megnő az igényük a szociális és közösségi életben való erősebb szerepvállalásra. Mindezek a kompetenciák elősegítik a résztvevők képességét saját erősségeik és gyengeségeik felismerésére, növelik igényüket a szociális és közösségi életben való szerepvállalásra.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Az Ifjúságsszakmai Társaság Alapítvány (ISZT) 2007-ben jött létre, az ifjúsági szakma önmeghatározása, szakmai sztenderdjének meghatározása, artikulációja és a döntéshozatalban való megjelenése céljából. A hálózatszerűen működő társaság egy laza együttműködés, az együttműködésben valamennyi, az ifjúságügyben, mint szakmában érintett személy részt vehet. A szervezet az egyik olyan think-tank, amely elméletalkotói és gyakorlati munkával is segíti a szektort.

Holczer Mónika, Szeifer Csaba, Antal Ágnes,

A 2011-es ISZOT találkozón ismertük meg egymást. Mindhárman ifjúsággal foglalkozó területen tevékenykedünk, szakmai kooperációnk eredménye a Kalendárium, amely nem jöhetett volna létre az ISZT piramis nélkül.

Máltai Fiatalok - Fejlesztő gyerekfoglalkozások a devizahiteles lakóparkban

A projekt környezete: szükségletek és igények

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat frissen alakult ifjúsági önkéntes csoportja, a Máltai Fiatalok tagjai 2014 nyarától alternatív, fejlesztő programokat szerveznek heti rendszerességgel az ócsai szociális lakóparkban élő fiatalok számára.

A lakóparkban élő gyerekeknek a formális oktatás mellett szükségük van olyan közösségépítő programokra, ahol tartalmasan tudnak időt együtt tölteni a körülöttük lakó gyerekekkel és a foglalkozásokat tartó fiatal felnőtt önkéntesekkel. A családok az ország különböző területeiről érkeztek az Ócsa közelében fekvő újjépítésű szociális lakóparkba, sokan továbbra is nehéz körülmények közt élnek, és gyakran hiányzik a rendszeresség és a szeretetteljes odafigyelés a gyerekek életéből. A Máltai Fiatalok önkénteseinek pedig a rendszeres program, a hozzá kapcsolódó felelősségérzet és a gyerekek fejlődésének követése szervesen járult hozzá, hogy az első táborra alkalmilag szerveződő fiatalok csapatából fokozatosan felépüljön egy szervezett keretek közt működő, konkrét célokat maguk elé kitűző csoport.

Elméleti háttér

A gyerekfoglalkozások alapját a szituációs és kommunikációs feladatok, a kreatív és közösségépítő játékok, valamint a sporttevékenységek adják.

A programokon az önkéntesek nem tanárként vagy pedagógusként vannak jelen, hanem koordinátori feladatokat látnak el. Ezzel a résztvevő gyerekek és a fiatal önkéntesek közt csökken a távolság, mélyebb kapcsolat alakulhat ki, ami lehetővé teszi a gyerekek kibontakozását és az őket körülvevő falak lebontását.

A foglalkozások vezetőinek a hierarchikus viszony hiánya ellenére feladatuk bizonyos szabályok felállítása, a határok megszabása, ami feltétlenül szükséges az együttműködés hatékonysága érdekében. A szabályok közt az egymásra odafigyelés és a negatív előítéletek elkerülése kap kiemelt hangsúlyt.

A projekt célja

Rövid távú céljaink közé tartozik, hogy a gyerekek az óvodán és iskolán kívül is aktívan és értékesen töltsék el az idejüket egy olyan lakókörnyezetben, ahol az infrastrukturális hiányosságok miatt kevesebb lehetőségük van a tartalmas szabadidős tevékenységekre, a tévénézés és a számítógépezés mellett.

Komplex programunkkal hosszú távon is szeretnénk segítséget nyújtani és pozitív hatást gyakorolni a gyerekek jövőjére. Célunk, hogy jelenlétünkkel biztos pontot jelentsünk a gyerekek életében, hiszen a rendszeresség és következetesség gyakran hiányzik a mindennapjaikból. Foglalkozásainkon a hiteles kommunikáció

elsajátításában segítjük őket, valamint lehetőséget nyújtunk nekik érzelmeik nyílt kifejezésére egy bizalomteli közegben. Fontos számunkra, hogy elinduljon egy közösségépítés az értékek mentén. Éppen ezért célunk az is, hogy a gyerekek a foglalkozásokon kívül is minőségi időt töltsenek együtt, amelynek alapjait a programjainkon szeretnénk lefektetni.

A projekt résztvevői

A programot működtető önkéntesek a Máltai Fiatalok folyamatosan bővülő ócsai csapatából kerülnek ki. A foglalkozások időpontját és tematikáját rendszeres megbeszéléseken tervezzük meg egy hónapra előre, és itt osztjuk be azt is, melyik alkalommal ki tud menni a gyerekekhez.

A hatékonyabb foglalkozási struktúra miatt két csoportra osztottuk a gyerekeket, páratlan héten a kisebbekhez (11 év alattiak), páros héten pedig a nagyobbakhoz (11 év feletti) járunk foglalkozást tartani, általában 3-4 önkéntessel.

A projekt a Máltai Szeretetszolgálat tevékenységi körébe is csatlakozik, ezért a helyszínen dolgozó szociális munkásokkal, valamint a családsegítő munkatársakkal állandó kapcsolattartás. Ezenkívül a foglalkozások és a jelenlétünk kapcsán fokozatosan megismertük a lakóparkban élő családokat és szülőket, ami fontos eleme a hatékony és hosszú távon is eredményes munkának.

Így összességében elmondható, hogy a projektünk résztvevői köre elsősorban az ócsai lakóparkban élő gyerekek és családjuk, illetve a velük foglalkozó szakemberek.

A projekt folyamata/módszertana

A projektünk három részből épül fel, amelyek kölcsönösen erősítik egymást: a középpontban a heti foglalkozás áll, amellyel a gyerekek életében rendszeresen jelen vagyunk, valamint az alkalmakon szerzett tapasztalat segítségével alakítjuk a módszertant is. Erre épülnek az időszakos programok: a kirándulások és a nyári tábor, ahol a gyerekek a megszokott lakóparki környezettől távol, új élményekkel gazdagodhatnak. Emellett pedig további előny, hogy ilyenkor több időt tudnak az önkéntesek és a gyerekek együtt tölteni.

Rendszeres foglalkozások - minden héten egyszer másfél óra

A foglalkozások 2015 első félévében havi szinten változó témák köré épültek: évkezdés és tervek, család és testvérek, álmok és önmegvalósítás, párválasztás, barátság, előítéletek.

A beltéri foglalkozásokon a lakóparkban található Máltai Közösségi Házban többek közt energizáló, csapatépítő, koncentrációt és kommunikációt fejlesztő módszereket alkalmaztunk. A szituációs és improvizációs játékokkal a gyerekek kreativitásukat és együttműködésüket fejleszthették. Előkerültek különböző társasjátékok, amelyek szintén különböző tulajdonságok fejlesztésére voltak alkalmasak. A kisebbeknek több alkalommal tartottunk mesére épülő foglalkozást: az elején felolvastunk egy történetet, majd beszélgetős, rajzolás, szerepjátékos feladatokat kapcsoltunk a

történehez. Rendeztünk filmklubokat is, ahol a korosztályhoz és a havi témához illeszkedő filmet vetítettünk, majd a film alapján beszélgettünk a gyerekekkel.

Jó időben a foglalkozás nagy része kültéren (a játszótéren és a mellette levő focipályán) zajlott. Ilyenkor az energizáló és szituációs játékokra is szabadtéren került sor. Különböző sportjátékokat (méta, rögbi, frizbifoci, japán foci, tollas, fogócska, stb.) is kipróbálhattak a gyerekek, amelyek többek közt a csapatszellemet és az egymásra figyelést erősítették köztük.

Ezenkívül idén kétszer Ki mit tud?-ot szerveztünk, ahol a gyerekek bemutathatták előre begyakorolt produkciójukat. A Mikulás-ünnepség és a közös karácsonyozás is fontos része a kiemelt programjainknak.

Kirándulások - őszi, tavaszi, nyári időszakban

Egész napos kirándulást szerveztünk a gyerekeknek 2014 szeptemberében a budai hegyekbe, 2015 júniusában pedig az ócsai Madárvárta Egyesületbe.

Önkénteseinkkel 2014 szeptemberében Ócsáról a Hármashatárhegyre vittük el a gyerekeket egy egész napos kirándulásra. Az erdőben tettünk egy nagyobb séta-t, közben rövidebb-hosszabb pihenőket tartottunk, ahol különböző energizáló- és sportjátékokat játszottunk.

A nyár eleji kiránduláson az előre megbeszéltek szerint a Madárvárta Egyesület munkatársa madárgyűrzési bemutatót tartott a gyerekeknek és az önkéntes kísérőknek. Ezután a madárlesen az egész környező területet megnézhatték a résztvevők. A madaras program közös beszélgetésekkel és zenéléssel egészült ki, valamint sportprogramokra (tollas, foci, frizbi) is jutott idő.

Táborok - Esztergom, 2014. augusztus és 2015. július - 5 nap

Az ötnapos esztergomi tábor 2014-ben a lovagokra, 2015-ben pedig az indián tematika köré épült. A foglalkozásokhoz hasonló programokat (energizáló, kommunikációs és szituációs játékok, kreatív feladatok, stb.) építettünk be a tábor tematikájába.

Emellett főként olyan programokat szerveztünk a gyerekeknek, amin korábban nem, vagy csak nagyon ritkán vehettek részt: kirándulás, esztergomi Bazilika meglátogatása, külföldi séta a szlovákiai Párkányba, Duna-parti kacsázás, visegrádi várlátogatás, számháború, kézműveskedés, kalmárjáték.

Minden nap végén összeültünk a gyerekekkel és az önkéntesekkel, hogy saját készítésű tallérokat vagy tollakat kiosztva értékeljük a nap eseményeit. A tábor végén minden gyerek névre szóló oklevelet és apró ajándékokat kapott az egész hetes aktív részvételért.

Eredmények és hatások

Az elmúlt másfél évben a foglalkozások, kirándulások és táborok segítségével kialakult egyfajta bizalom a Máltai Fiatalok önkéntesei irányában a gyerekek és szülők részéről is. A tágabb körben kb. 25 gyerekekkel találkoztunk az elmúlt időszakban, akik közül 10-15 rendszeresen jár a foglalkozásainkra.

Fejlesztett kompetenciák

Ócsai programjaink egyszerre fejlesztik a személyes és a szociális kompetenciákat. Mivel egyszerre legalább 3-4 önkéntes van jelen egy-egy alkalommal a foglalkozásokon, ezért nagyobb figyelmet tudnak fektetni egy-egy gyerekre. Emellett viszont célunk a társas kompetenciák, az egymásra való odafigyelés fejlesztése is.

A játékok, kirándulások, a közösen együtt töltött idő alatt a következő kompetenciák fejlesztésére helyezük a hangsúlyt: koncentráció, kreativitás, kitartás, együttműködés, érzelmek feldolgozása, problémamegoldó készség.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

Az elmúlt több mint egy év tapasztalata alapján, külső szakmai segítség igénybevételével szeretnénk összeállítani egy olyan tervet, amit később más gyerekcsoportokkal való foglalkozások esetén is alkalmazhatnak önkéntes fiatalok csoportjai. Ez az egyéves terv tartalmazná a célokat, a módszertant, különböző játékok és eszközök gyűjteményét, valamint az esetlegesen felmerülő problémákat.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

A Máltai Fiatalok a Magyar Máltai Szeretetszolgálat ifjúsági önkéntes csoportja. Tevékenységeink során főként nehéz helyzetben élő gyerekeknek és fiataloknak szeretnénk egyenlő esélyt biztosítani, hogy ne szenvedjenek hátrányt társaikhoz képest. Alapértékeink a szociális érzékenység, a közösségi szolgálat és a nyitottság az új ötletek iránt. Jelenlegi koordinátorokként és alapító tagokként a célunk olyan kiterjedt önkéntes közösség létrehozása, amely helyi csoportokban szerveződik, társadalmi elismertséggel rendelkezik és vonzó a fiatalok számára, valamint széleskörű belföldi és nemzetközi kapcsolataival rendszeres közösségi programokat biztosít.

Pszichofodrászat, mint egyéni life coaching módszertan

A projekt környezete: szükségletek és igények

Magyarországon még mindig nehezen fordul pszichológushoz, tanácsadóhoz, mentálhigiénés szakemberhez a lakosság, de fodrászhoz járni természetes. A fodrászhoz azonnal bizalommal fordulnak az emberek, rábízzák egyéniségük kifejezését, formálását, külső megjelenésüket, természetesnek tartják az érintését, amikor haját mos, masszíroz, forgatja a fejüket, lehajtja a fülüket a hajvágás során. Sokszor fájdalmas eljárásoknak vetik alá magukat a külső érdekében. Ezt a bizalmat egy normál tanácsadás keretében nehezen tudjuk elképzelni, pedig sokkal hatékonyabb lenne a segítő folyamat.

A mai teljesítményorientált, vásárlói társadalmunkban, a média által sugallt ideálok a hétköznapi emberek számára többnyire elérhetetlen vágyálmokká, valótlanná válnak. A másoknak való megfelelési kényszer, az életszakaszok, szerepváltások (munkahely, párkapcsolat, szülői szerep, betegség, gyász, stb.) felboríthatják a korábbi megszokott életvitelt, az addig felgyülemlett tapasztalatok használhatatlanná válnak, amikor ki kell lépni a komfortzónából, ismeretlen, addig nem gyakorolt készségeket kell alkalmazni, jól jön a segítség.

Ha a változásban támogatja a segítségkérőt egy külső, objektív és elfogulatlan konzultáns, aki végig vezeti a változás logikai folyamatán: nem helyette, hanem az iránymutatásával az egyén saját maga találja meg a megoldást és a belső fejlődését megtámogatja a külső változtatásával párhuzamosan, akkor segíti a folyamat iránti elköteleződést, önbizalmat és erőt ad a lépések megtételéhez a cél felé. Segíti az önellátást.

Elméleti háttér

A pszichofodrász tanácsadás, egyéni life coaching, amely személyes konzultáció formájában valósul meg. Nem a múlt elemzése, hanem a cél elérésének módja, az egyéni képességek és készségek feltárása, a lépések módjának meghatározása van a fókuszban. A tanácsadási folyamat módszere a Rogersi nondirektív, kliensközpontú tanácsadás: a probléma megbeszélésén, megértésén alapuló célzott beszélgetés, értő figyelem és hallgatás, visszatükrözés, önértékelési eljárások, NLP, helyzetállítás, tanácsadó kártya használatával. A pszichofodrász visszajelzésein keresztül realisabbá válik az énkép, képes elfogadni magát a hibáival együtt, felismeri, elismeri a pozitív és negatív kritikákat, biztosan kiegyensúlyozottabb, boldogabb életet tud majd élni.

A pszichofodrász szolgáltatást igénybevevő egyedül van a térben, nincsenek váraozók, nincs más ember, csak ő és a coach-fodrász. A pszichofodrászat többszörös transzformáció, hiszen a fodrász a kliens háta mögött áll. Tükörben látja magát és

a segítőt is, a pszichológiai tükrözés itt természetesebben adja magát és nem csak szellemi szinten, hanem fizikailag is. A ventillálás, nem csak a hajszárítóból áradó meleg levegő, hanem a problémáktól megszabaduló ember hangja is, amelyet nem hall más (várakozó vendégek, a szomszéd fodrászállásban dolgozó fodrász, stb.) csak a pszichofodrász, aki nem saját bajaival, tapasztalataival vág vissza, felülmúlva a klienst, hanem tanácsadói tapasztalataival, segítő kérdéseivel, visszajelzéseivel, módszertani ismereteivel segíteni tudja a hozzá fordulót.

Külső változás módszerei: Stílselemzés, arcforma, egyéniség alapján hajszín és forma megválasztása, hajmosás, fejmasszázs (igény esetén), (második alkalomtól festés), vágás, szárítás.

A projekt célja

A szolgáltatás célja

Egyéni life (életvezetési) coaching ülés, frizurakészítés. Belső változás aktiválása, külső átalakulással.

Átfogó cél

A szolgáltatás célja az egyéni, sikeres életvezetést akadályozó körülmények, okok feltárása (pl.: megakadások, önbizalomhiány, énkép/önkép zavar, krízishelyzetek, változtatás előtti konzultáció, elégedetlenség, tehetetlenség érzés, stb.) és cselekvési terv elkészítése, változás, változtatási hajlandóság elérése a sikeresebb életvezetés, új, célorientált megoldási stratégiák kialakításának elősegítése.

Operatív cél

A pszichofodrász célja, hogy a hozzáfordulóval közösen, személyre szabottan minden ülés alkalmával célt tűzzenek ki, a cél eléréséhez közösen feltárlják a gátló, megakadást előidéző, akadályozó körülményeket, tényezőket, személyeket: külső és belső változást érjenek el. A pszichofodrász, mint katalizátor vesz részt a folyamatban, a stratégiát, a rövid és hosszú távú cél eléréséhez szükséges lépéseket, megoldási módszereket a szolgáltatást igénybevevő egyén dolgozza ki, a saját szocializációs közegében tanult, egyéni kompetenciáira, készségire, képességeire építve.

A cél, hogy a tanácsadási folyamat befejeztével perspektíva- és szemléletváltásra legyen képes:

- az egyén képes legyen reális célkitűzés megfogalmazására;
- az egyén a pszichofodrász segítségével képes legyen meghatározni a rövid és hosszú távú elérendő céljait, a célhoz vezető út lépéseit, tevékenységeit, a változáshoz/változtatáshoz szükséges külső és belső erőforrásokat;
- az egyén tisztán lássa, és számba vegye az akadályozó tényezőket, amelyek változása útjába állnak;
- az egyén képes legyen minden erőfeszítést megtenni azon akadályozó tényezők elhárítása érdekében, amelyekre hatással van, vagy befolyással bír;

- az egyén képes legyen önállóan dönteni, vagy segítséget igénybe venni a döntését megelőzően, számba venni több lehetőséget, tágitani a fókuszát illetve több szempontból megvizsgálni aktuális helyzetét;
- az egyén képes legyen egyszerűen csak elmondani, hogy mi bántja: kifejezni érzéseit;
- az egyén képes legyen önmagát elfogadni erősségeivel, hibáival, külső megjelenésével együtt;
- az egyén képes legyen reális énkép/önkép kialakítására.

Lehetséges ügyfelek köre

Egészséges gyermekek, fiatalok, felnőttek, akik változás, változtatás előtt állnak, elakadtak egyéni életvezetésükben és segítséget kérnek helyzetük megoldásában.

A tanácsadás folyamata/módszertana

A tanácsadás elemei az ügyfél egyéni igényeihez igazítandók.

A tanácsadási folyamat elején a tanácsadó és az ügyfél meghatározza azokat a kereteket, amelyekben belül a tanácsadási folyamat működni fog. Ez egy olyan vállalás, amely szóban rögzítésre kerül, és amelyet mindkét fél köteles betartani.

Megismerés:

Célja a bemutatkozás, a bizalmi légkör megteremtése. Előfeltételezések megbeszélése, elvárások megfogalmazása, a folyamat bemutatása.

Célmeghatározás:

Az ülés céljának meghatározása.

- *Első találkozás esetén:* segítség a reális cél felállításában. A segítségkérő problémafelvetésének, esetleges elakadásának megismerése.
- *Többszöri találkozás esetén:* a tanácsadónak az előző beszélgetés során felmerült információk alapján kell segítenie az ülés témájának megtervezésében, esetleges új témák, élmények beemelésében.

Elemzés:

Az elemzés során, a célt szem előtt tartva eljuttatni a tanácskérőt a saját változási folyamatának kimunkálásához. Helyzetelemzés, külső és belső erőforrások feltárása, cselekvési terv kidolgozása. A külső és belső változás meghatározása.

Szintézis:

A változási folyamatok elindítása: rituális megtisztulási folyamat, a múlt lezárása, rossz érzések, cselekedetek lemosása (hajmosás), az újrakezdés lehetőségének megajánlása, tabula rasa. Fodrász folyamat megkezdése, esetleg festés, vágás, szárítás.

A külső megújulás mintegy katalizátor a belső folyamatok elindításához: motiváció, önbizalom, lendület, önefogadás.

Megállapodás:

A következő ülés időpontjának megbeszélése, az addig elvégzendő feladatok, lépések összegzése és meghatározása.

Lezárás:

A tanácsadás lezárása, elköszönés.

Utánkövetés:

Általában 1-4 ülés, illetve élethelyzettől függően alkalmi találkozások is beiktathatók krízis vagy változtatás előtti konzultáció esetén.

A tanácsadás végén a tanácsadó feljegyzést készít magának, rögzíti a közös megállapodáson alapuló célokat, további lépéseket, segítve az ügyféllel való újabb ülés megismerési folyamatát, ahol az ügyfél visszacsatolja a vele történeteket és ezáltal előkészíti a következő ülést így az újabb cél meghatározását is.

Eredmények és hatások

A tanácsadás révén az életvezetési és problémamegoldási attitűd fejlődik. A tanácsadás új nézőpont kialakításában, esetleges elakadásokban, helyzetmegoldásokban támogatja, formálja az egyén korábbi megoldási sémáit. A belső folyamatokat, változtatási igényt támogatja a külső átalakulása: erősíti, segíti a folyamatot.

Fejlesztett kompetenciák

Az ember hatékony életvitelének feltétele, eszköze az információfeldolgozás – az információk vételét, átadását, értelmezését, használatát, tárolását segíti a tanácsadás, így fejleszti a *kognitív kompetenciát*. Az egyéni túlélés, az életminőség megőrzése, javítása a *személyes (perszonális) kompetenciának* köszönhető, a társas együttélést pedig a *szociális kompetencia* fejlesztése szolgálja, amelyet szintén támogat a folyamat.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

Mindkét tevékenységet (coaching, fodrászat) a kellő végzettséggel és gyakorlattal rendelkező személy végezheti, hiszen bármely folyamat félresiklása esetén nem hatásos a szolgáltatás. A kompetencia határok felismerése nagyon fontos, hiszen ha mentálisan beteg emberrel találkozunk, nem működik ez a módszertan és megfelelően felkészült szakemberhez kell irányítanunk a hozzánk fordulót.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Sokszor állítanak meg érdeklődő emberek az utcán, ha nem tudnak, vagy nem találhatnak valamit. A fiatalok megosztják velem kérés nélkül a problémáikat. Az ismerőseim, kollégáim sokszor fordulnak hozzám nehézségeik esetén kérdéseikkel. Hosszú évekre telt, hogy rájöttem, képeznem kell magam, hogy az ösztönös segítőtől, szakmailag kompetens, képzett tanácsadóvá váljak. Alap képzésem, ifjúságvédelmi pedagógus, majd az ELTE PPK-n diáktanácsadóként végeztem, 2009-ben lettem coach, 2012-ben fodrász. Életem során sok szerepben kipróbáltam magam és szereztem tapasztalatot. Dolgoztam tárlatvezetőként, idegenvezetőként, biztosítási ügynökként, MLM rendszerű hálózatokban, voltam magánvállalkozó, beosztott és intézményvezető. Tanítottam formális módon és reform pedagógiai módszerekkel. Az engem ismerők kreatívnak, találékonyak, magabiztosnak, energikusnak, rugalmasnak, szociálisan aktívnak, jókedvű, társaságkedvelő, beszédes embernek tartanak. Szeretem a dinamikus változásokat, a technika nyújtotta lehetőségeket. 10 éve dolgozom tanácsadóként, trénerként. Módszereim: NLP, szimbólum kártya, állítás, önismereti játékok, egyéni és team coaching, tréningmódszertan.

Mindenkiben benne van a saját megoldása, csak felszínre kell hozni!

„Ó tökélyre törekvő
Belülről hatalmas
Kívülről kicsi
Istennek tetsző
Na és nekem is tetsző
Kicsi, kicsiszolt kő
Hívlak, jöjj el, ó, jöjj elő!
Kicsi, kicsiszolt kő”

/Sziámi/

Biblioterápia fiatalok elítéltekkel

A projekt környezete: szükségletek és igények

Célom a pécsi fiatalok fogvatartottakkal folytatott foglalkozássorozata néhány tapasztalatán keresztül bemutatni a fejlesztő biblioterápiás szemlélet büntetés-végrehajtási (a továbbiakban bv.) intézményi környezetben való alkalmazásának lehetőségeit, korlátait, tanulságait. A modern bv. rendszerekben a hangsúly – a kirekesztés helyett – az elítéltek társadalomba való beilleszkedésére helyeződik, ezért a bv. intézetekben igyekeznek olyan szervezett csoporttevékenységeket (sport, oktatás, könyvtár) szervezni, melyeknek fejlesztő és terápiás hatása lehet.

A fejlesztő biblioterápia börtönprogramokba való beemelése azon a felismerésen alapul, hogy az elítéltek társadalmi kudarcaiban kulcstényező lehet személyiségének fejletlensége, illetve érzékelési, észlelési képessége.

Elméleti háttér

Az alapfelgondolás a biblioterápia hatásmechanizmusáról, hogy egy olvasmány segítséget nyújthat az olvasónak külső szemszögéből látni a problémáit, példát vagy ellenpéldát mutat bizonyos élethelyzetekre, segítségével következmények nélkül gondolhatunk át megoldásokat, megismerhetünk a miénktől eltérő értékeket és utakat, árnyaltabbá (és a fogvatartottak esetében nagyon fontos, hogy egyben proszociálisabbá) válhat a világképünk, az ember-, élet- és értékszemléletünk. Mindez a fogvatartottak reszocializációjának szemszögéből vitathatatlanul fontos és komoly potenciált hordozó jellemző.

A biblioterápia fogalma általában jelöl olvasmányokkal való személyiségfejlesztő tevékenységet, vagyis a terápiás munka kiindulópontját képező narratívum a szépirodalmi műveken kívül még sokféle lehet (népmese, bibliai történet, terápiás történet, újságcikk, napló, szakkönyv, lektúr stb.).

A fejlesztő biblioterápia jó eszköz lehet az énkép és az identitás központi elemeinek felderítésére is, ami fontos információkkal szolgálhat a foglalkozásvezető és/vagy a börtönpszichológus számára a fogvatartottakkal végzendő további fejlesztő munkához. Ennek alapja az a Norman N. Holland pszichoanalitikus művészetbefogadás-elméletéből eredeztethető felismerés, hogy az esztétikai válaszokat az identitás lenyomataként kezelhetjük, s a befogadott műre, szövegre adott személyes válasz nagyban függ az egyéni identitástémától, személyiségjellemzőktől, az egyéni élettapasztalatoktól, az átélt élményektől. A terápiás csoporton részt vevőkkel nem műelemzést végzünk, nem rögzített jelentéseket keresünk, hanem éppen a felsoroltak által befolyásolt egyéni olvasatokra, illetve azok okaira vagyunk kíváncsiak.

A projekt célja

A program elsődleges terápiás céljai között szerepel az önismeret fejlesztése, a türelem és az egymással szembeni tolerancia kiépítése, a kommunikációs készség, a problémamegoldó képesség és a kreatív gondolkodás fejlesztése. A legfontosabb másodlagos cél az olvasás népszerűsítése és megszerettetése, az olvasási és szövegértési készségek fejlesztése volt. Az irodalomról való beszélgetés lehetőséget ad a színvonalas eszmecserére, ami fejlesztő, motiváló hatású az alacsonyabb iskolázottságú fogvatartottak számára is.

A projekt résztvevői

Fiatalkorú férfi elítéltek.

A projekt folyamata/módszertana a tapasztalatok tükrében

A biblioterápiás foglalkozásokon folytatott beszélgetések lényege az adott témához kapcsolódó „saját élmény” előhívása, amelynek kimondása és megbeszélése segítségével a kliens egy önmagáról szóló, más módon nem, vagy csak nagyon nehezen elérhető tapasztalathoz jut, amely motorja lehet a személyiség és az életút pozitív irányú változásának.

A fejlesztő biblioterápia narratívumokkal dolgozó, lazán strukturált terápiás módszer, amelynek elsődleges terápiás célja az általános személyiségfejlesztés.

A biblioterápia jó módszer arra, hogy a fogvatartott fiatalokkal az élet kisebb-nagyobb problémáiról, kérdéseiről beszélgessünk. Ezen az úton elindulva fel lehet kelteni a kíváncsiságukat, új információkhoz juthatnak, és alternatív megoldásokat láthatnak különböző élethelyzetekre. A foglalkozásokon megjelenő egyének jelentős része teljesen vagy funkcionálisan írástudatlan. Ez az olvasással, szöveggel való munkálkodást jelentősen korlátozó, akadályozó tényező a biblioterápiás módszerek és eszközök újragondolását tették szükségessé.

A biblioterápia általános felfogása szerint a biblioterápiás foglalkozás nem pedagógiai helyzet, lehetőség szerint inkább egyenrangú félként, demokratikus típusú vezetőként jó fellépni a csoportban. Figyelembe véve azonban a csoportok összetételét (17-19 éves leginkább viselkedészavaros, hiperaktív fiatal férfiak) elkerülhetetlen, hogy bizonyos esetekben nevelőként teremtsék rendet. Ehhez hozzáadódik, hogy a fogvatartottak a bv. intézetben hozzászoknak ahhoz, hogy beosztják a napjukat, parancsokat és utasításokat hajtanak végre. Ha felnőttként kezeltem őket, azzal gyakran visszaélnak, s úgy reagálnak, mint a kisgyerekek – próbálkoznak, meddig mehetnek el.

A fogvatartottak viselkedését nem csupán individuális személyiségi struktúrájuk, hanem a többi elítélttel való együttműködésük is meghatározza. A börtönközösséghez való alkalmazkodás a szubkulturális szabályok, értékek, szerepek, nyelvek, szokások, rituálék betartását jelenti. Ez a szubkultúra gyakran olyan erő lehet, amely a rehabilitációs intézményrendszerrel szemben áll. A hatékony munkához ismerni kell a szubkulturális, íratlan szabályokat, mert ezeket szem előtt tartva tudok hatni az elítéltekre. Tudni kell másrésről, hogy a fogvatartottak társadalmi szükségleteiben

is érvényesülnek a Maslow-féle keretek. Ha az alsóbb szintű igények (pl. étel, biztonságérzet) kielégíthetetlenek, minimális érdeklődés mutatkozik a magasabb rendű szellemi szükségletek és a kultúrafogyasztás iránt. Ebben a közegben elsősorban azzal kell megküzdenni, hogy a csoport résztvevőit kulturált kommunikációra és értelmes aktivitásra bírjam.

Az egyik legnehezebb feladat a közös hang megtalálása a fogvatartottakkal. Némi humorral és közös érdeklődési pontokkal sikerült elérni, hogy a fiatalok nyitottabban álljanak hozzám, valamint a közvetíteni kívánt értékekhez.

Problémaként merülhet fel a nőiségem is. Egy női csoportvezetőnek, mint esetemben, számolni kell azzal, hogy mivel az elítéltek fogvatartásuk során alig találkozhatnak nővel, ilyen irányú vágyaikat és hiányukat rám fogják vetíteni, s pusztán női mivoltom is kihívást fog jelenteni számukra, illetve elvonja a figyelmüket a foglalkozás valódi céljáról. Ehhez szorosan kapcsolódik egy másik probléma, amely a csoport résztvevőinek kulturális háttéréből, a roma kultúrában való szocializációjából adódik (hiszen a terápia résztvevőinek többsége roma származású fiatal): a nők hagyományosan alárendelt szerepet töltenek be a társadalomban, a családi (bár édesanyját a többség tiszteli) és a párkapcsolati életben. Ezzel szemben én mint kívülről jövő, a börtön berkein belül dolgozó nem hivatalos személy jelenek meg. Első lépésként tehát ki kellett alakítani a felém irányuló bizalmat és megbecsülést.

Végül pedig a munkamódszer megválasztásával kapcsolatban is akadt kihívás: kiderült, hogy a viselkedészavaros csoporttagok figyelme aligha köthető le maradéktalanul és hosszú időre pusztán receptív biblioterápiával. Be kellett látnom, hogy szükség van olyan aktivizáló feladatokra is, amelyek más módon foglalkoztatják, s indirektebb módon vonják be a közös terápiás munkába a résztvevőket: ide sorolható a játék (pl. dramatizálás), ami ellen először többen tiltakoztak, azután viszont a lehangosabban tiltakozó követelte leginkább a folytatást. A másik aktivizálási mód valami olyan tevékenységforma bevezetése volt, amely egyébként is előkelő helyet foglal el a korosztály kedvelt napi szabadidős tevékenységei között: ez a zenehallgatás, s ilyen módon kis kegyes csalás, hogy a fogvatartottakat érdeklő dalszövegekből lettek a beszélgetést indító szövegek.

A terápiás folyamat során olyan értékeket, viselkedési mintát és látásmódot közvetíttek a fogvatartottak felé, amelyekkel felvértezve még inkább képessé válhatnak arra, hogy szabadlábba kerülve pozitív irányban változtassanak a saját sorsukon. Azután azonban leginkább rajtuk múlik, hogy tudnak-e élni ezzel a lehetőséggel.

Eredmények és hatások

Elmondható, hogy a pécsi fiataikorúak bv. intézetében elindított fejlesztő biblioterápiás foglalkozások beváltják a hozzájuk fűzött reményeket. A biblioterápia jó módszernek bizonyult a fogvatartott fiatalok személyiségfejlesztésének, reszocializációjának elősegítéséhez.

Problémaként merülhet fel, hogy elég hosszú-e a terápiás rezsim, illetve a néhány hét vagy egy-két hónapos foglalkozás után az eredeti környezetbe visszatérve vajon mennyire lesz megőrizhető az elért változás. Valóban nincs elég idő arra, hogy egy fiatalkorú addig berögzült viselkedését, gondolkodásmódját megváltoztassuk,

de apró jelek, a résztvevők viselkedése és visszajelzései alapján úgy tűnik, sikerül hatást elérni a kitűzött céloknak megfelelően.

Megfigyelhető változások például a saját felelősség belátása, elismerése és vállalása, a zavaró viselkedésmód észrevétele és korrigálása, nagyobb türelem és tisztelet a társak irányában.

Kérdéses, hogy a foglalkozások által megismert új szemléletmódok meddig hatnak a résztvevők személyiségére: a változáshoz szükséges a résztvevők fejlődni akarása és nyitottsága az újdonságok felé.

A biblioterápia segítséget nyújthat az olvasónak, hogy a tudatos szférába hozza eltemetett érzelmeit és élményeit, lehetőséget ad arra, hogy képzeletben kísérletezzen különböző viselkedési módokkal, valamint növelheti a személy tudatosságát és szociális érzékenységét, de csupán a kezdő lökést adhatja meg. A további viselkedési mechanizmusok azon múlnak, hogy az egyén mennyire került tisztába saját értékeivel, mennyire tudatosult benne a változtatás lehetősége és az arra irányuló vágy.

Fejlesztett kompetenciák

- a személyes belátáshoz segítés;
- az önismeret növelése;
- érzelmi nevelés;
- a problémamegoldási és szociális készségek fejlesztése;
- a periférikus helyzetűeknek való információforrás-adás;
- a rekreáció.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

- idősek otthonában, iskolákban, kórházban, egyéb szociális intézményben;
- tematizált csoportok: férfi vagy női csoport, szenvedély- vagy daganatos betegeket célzó csoportok, gyászfeldolgozó csoport, veszélyes munkát végzőknek szóló csoport, önismereti vagy rekreációs csoport, stb.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Csorba-Simon Eszter

Végzettségemet tekintve informatikus-könyvtáros vagyok, a diplomámat a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán szereztem. Jelenleg is a szakmában dolgozom a pécsi Csorba Győző Könyvtárban. A börtönben három éve végzek önkéntes munkát, mely feladat szervezettől független. Fontosnak tartom foglalkozni a peremterületekre szorult emberekkel, hiszen az ő szociális fejlesztésük kardinális kérdés a bűncselekmények visszaszorításában és a visszaesések csökkentésében, valamint a prevenció is kiemelkedő fontosságú a kortársak és korcsoportok számára.

Véleményformálók

A projekt környezete: szükségletek és igények

Nyíregyháza fiatalos és pezsgő életű oktatóváros, húsznál több középiskolával, művészeti intézményekkel és két felsőoktatási komplexummal, tehát rengeteg fiatallal rendelkezik. A fiataloknak kellett egy hely, hogy koncentrálnak legyen az erejük, segítséget kapjanak, s legyen hová fordulniuk a problémáikkal. A város vezetése ezt felismerve alakította ki a Mustárház ifjúsági közösségi teret, melyet 2006. január 1-jétől a Kulturális Életért Közhasznú Egyesület működteti feladatellátási szerződéssel.

A cél, hogy a szolgáltató központ alacsony küszöbű ellátással segítse a hátrányos helyzetű fiatalokat, felkarolja a tehetségeket, és programok szervezésével hozzájáruljon a nyíregyházi fiatalok kulturális életének fellendítéséhez. A Mustárház mára azonban már nemcsak egy hely a térképen, hanem a nemzetközi programok és a média révén a világra is ablakot nyit.

Elméleti háttér

A világot a fiatalok formálják, mióta csak az emberiség létezik, és a fiatalokból egyszer csak felnőttek, majd idősek lesznek. Minden korban más kérdésekre kell válaszolni, más társadalmi környezetben kell boldogulniuk. Lapos-e a Föld? Kering-e a Nap körül? Szükség van-e demokráciára, ha igen, egyáltalán mi az? Ezek a kérdések csak akkor oldhatóak meg, ha a fiatalok tudják, hol élnek és miért. Ilyen mérvű problémákra nem keresünk választ, de az utóbbira talán hatással lehetünk: meg lehet mutatni a fiataloknak, és meg lehet értetni velük azt a gazdasági és társadalmi környezetet, amelyben felnőtteként létezniük kell. Ehhez a média nyújt segítséget.

A média világa néha kaotikus, gyakran torzít, ezért meg kell tanulni bánni vele. Különbség van a között, hogy csak befogadjuk az információkat, vagy tudunk-e bánni velük, értően használni őket, netán mi magunk is hatással lehetünk-e a média világára, azaz információkat közlünk. Az embert a nyelv, a beszéd képessége tette emberré, s ezt a képességet meg kell becsülni, használni kell: kommunikálni kell, véleményformálóká válni.

A projekt célja

A Mustárház médiamodellje a nyomtatott és az elektronikus sajtó eszközeit és azok használatát mutatja meg a fiataloknak, hogy ők maguk is véleményformálóká válhassanak, s ne a média kiszolgáltató alanyai (áldozatai, ha úgy tetszik) legyenek. Ha ez nem is minden esetben következik be, legalább az megtörténhet, hogy megkülönböztetik az információk között a hiteleset a hamistól, az értékeset az értéktelentől, s megtanulják, hogyan válogassanak az információhalmaz elemeiből, hogyan jussanak egyre több tudásanyaghoz egy-egy témáról.

Nézzük meg a hosszú út számunkra első lépését az ifjúsági média világában: hol, miért és hogyan jött létre, hogyan működik a fiatalok által szerkesztett Nyíregyházi Ifjúsági Lap (NYIL Magazin) és a Mustár FM.

Az általunk leírt modell talán a segítségetekre lesz abban, hogy a második lépést ti magatok tegyétek meg.

A projekt résztvevői

Mustár Fm

A Mustár Fm stúdiójában a város számos középiskolájában tanuló diák fordul meg, vannak közöttük főiskolai és egyetemi hallgatók, valamint pályakezdő munkanélküliek is. Eltérő kulturális és gazdasági környezetből érkeztek, jelentősek közöttük az életkori különbségek, de az egymás iránti tolerancia és empátia kialakításával összetartó csapatot alkotnak, akiket nemcsak a rádiós tevékenység köt össze, hanem barátként tekintenek egymásra.

NYIL Magazin

A NYIL Magazin szerkesztői és munkatársai szintén középsikolások, pályakezdők és egyetemi hallgatók közül kerülnek ki. A szerkesztők, újságírók, tördelők, arcu-lattervezők (stb.) önkéntesen végzik munkájukat, és szintén egy nagyon összetartó csapatot alkotnak, csakúgy, mint a Mustár Fm kollégái.

A projekt folyamat/módszertana

NYIL Magazin

A városi diáklap ötletét néhány fiatal vetette fel, de ők kevesen voltak ahhoz, hogy meg is valósíthassák. A toborzás az iskolaújságok szerkesztőségeiben kezdődött és 2006 februárjában, az első szerkesztőségi ülésen összegyűlt 12 nyíregyházi középiskolás, akik megalapították a Mustárház médiakörét. A lapszerkesztéshez és az újságíráshoz elengedhetetlen szakmai háttérrel a Mustárház munkatársa biztosította, a lapkiadáshoz szükséges anyagi erőforrásokat is az intézmény teremtette elő.

Szerkesztőséget kellett alakítani. Minden jelenlévő diák vállalt benne szerepet. A diákok az érdeklődésüknek megfelelően vállalkoztak egy-egy rovat szerkesztésére, de szükség volt fotósra, grafikusra és tördelőre is, illetve a terjesztés megszervezésébe mindenkinek be kellett kapcsolódnia. A cím tekintetében több ötlet közül a Nyíregyházi Ifjúsági Lap elnevezést választották, melynek rövidítése – NYIL – könnyen megjegyezhető, jól hangzik, és asszociál az új tartozékára. Fontos, hogy a fiatalok a lappal járó teendőket önkéntesként, anyagi ellenszolgáltatás nélkül végezzék. A Nyíregyházi Ifjúsági Lap első példánya 2006 márciusában jelent meg, azóta töretlenül, ingyen eljut a diákokhoz.

Ahhoz, hogy az érdeklődésüket hosszú távon fenntarthassuk, szükség van megfelelő motivációra. Ez a NYIL szempontjából is fontos, hiszen a folyamatos megjelenéshez, a fejlődéshez stabil szerkesztői gárda kell. A cél, hogy a fiatalok a gyakorlatban tanulják meg az újságírói ismereteket. A legnagyobb motivációt mégis az újságírással

járó kihívások, az egymásnak való megfelelés jelenti. Szankcióra nincs szükség: a legjobb szankció a csoport ítélete, a csoportmunkában és a kohézióban rejlő erők.

A Mustárház kapcsolatban állt határon túli magyar diákszervezetekkel, és ezeket mozgósítva – a határon túli fiatalokkal közösen gondolkodva – megszületett a NYIL első, határon túli kiadása. Az első nemzetközi lapszám szlovák, román, ukrán és magyar diákok összefogásával 2006 decemberében jelent meg. A példányszám húszezerre nőtt, és Nyíregyházán kívül eljutott Királyhelmece, Nagyváradra, Beregszászra és Szatmárnémetibe is. A későbbiekben a határ menti magyar kiadáshoz Ungvár és Nagybánya is csatlakozott.

Mustár FM - Szemtelenül fiatal!

A szlogen megválasztásánál és a rádió arculatának kialakításánál a már sikeres NYIL által kiszabott úthoz igazodtunk. Szerettük volna megtartani a fiatalosan szóki-mondó, véleményeket és gondolatokat közvetítő hangnemet, miközben a kisközösségi rádiózás célját is szem előtt tartjuk. Ehhez szükség volt az alábbi tipizálás ismeretére:

A Mustár FM, mint közösségi rádió jellemzői:

- a műsorkészítés önkéntesek munkáján alapul;
- nem mindenáron akarunk mindenkihez szólni;
- személyesség, nyitottság jellemzi;
- partnernek tekintjük a hallgatót;
- non-profit működési keretek;
- a hallgatók részesei a rádióprogram születésének, javaslataikat figyelembe veszik a műsorok készítői;
- műsoraink főszereplői a sztárok mellett a hétköznapi emberek;
- alternatív és rétegzenei kínálat;
- a tartalom előtérbe helyezése.

Eredmények és hatások

NYIL Magazin eredményei

Az itt tevékenykedő diákújságírók közül többen kommunikáció szakon folytatták tanulmányaikat, egyetemi lapok szerkesztői között bukkan fel a nevük, vagy on-line portálok közlik cikkeiket. Szerencsére az egyes generációk között van átmenet, a más városban továbbtanulók helyére új tagok kerülnek, de a már tapasztaltabb fiatalok szinte észrevétlenül adják át nekik tudásukat, vezetik be a csapatba és a szakmai ismeretekbe.

A Mustár FM eredményei

- a fiatalokat tudatos médiahasználókká váltak;
- a fiatalok nem-formális tanulás során fejlődtek, fejlődnek;
- megvédik a rádiózás egy szektorát a kereskedelmi és politikai érdekektől;
- érdekes és változatos műsorok készülnek fiatalok által;
- a kulturális sokszínűség hangsúlyozzák;
- politikamentesség;
- több tartalom, mint zene sugárzása (50-50 százalék zene-szöveg arány);
- a világzene és a népzene kerül előtérbe;
- olyan témák részletes kifejtése, melyek a magyar média érdeklődési körébe általában nem tartoznak bele.

Mustár FM tevékenységéhez rengeteg kiemelkedő program kapcsolódott már: élőben tudósítottunk az európai ifjúsági hét zárórendezvényéről, a Település és Ifjúsága konferenciáról, részt vettünk számos fesztiválon, és az országos híró VIDOR Fesztivál hivatalos rádiójaként egy hétig világszenét közvetítettünk, melyet csak a Nyíregyházára érkező hírességekkel készült interjúk szakítottak meg. Az országos ifjúsági mintaprojekt cím nem azt jelenti számunkra, hogy elértünk mindent, amit lehetett, inkább azt, hogy ez után még többet kell bizonyítanunk, és hogy egy jó út első lépését tettük meg.

Fejlesztett kompetenciák

Az újságíró munka során a fiatalok a gyakorlatban tanulják meg azokat az ismereteket, melyek a NYIL színvonalas megjelentetéséhez szükségesek, és elengedhetetlenek a csapatkohézió megteremtéséhez. Az újságírói ismeretek elsajátítása és a csapatépítés drámapedagógiai módszerekkel és kommunikációs gyakorlatokkal történik.

Megtanulnak csoportban dolgozni, ezen keresztül empatikussá válnak egymás iránt, megtanulnak saját véleményét alkotni és vállalni (ezáltal fejlesztik vitakészségüket), mások véleményét tiszteletben tartani, és megtanulják elfogadni a kritikát, valamint kamatoztatni azt. Az újságírói gyakorlat során kialakul a felelősségérzetük a vállalt feladatokért, megtanulják a határidők betartását, fejlesztik koncentrációjukat, és igyekeznek igényes munkát kiadni a kezükből, mely alá büszkén írhatják oda a nevüket.

A csapatban alapszabály: mindenki véleménye számít.

Az interjúk, tudósítások készítése során egyre magabiztosabbá válnak, fejlesztik írásbeli és szóbeli kommunikációs készségeiket. Elsajátítják a szerkesztéshez elengedhetetlen sajtóismereteket, a felkészülés folytán egyre szélesedik látókörük, megismerik a sajtóműfajokat és az alapvető tipográfiai szabályokat, megtanulnak objektíven viszonyulni egy-egy témához. S ami a legfontosabb: megismerkednek az újságírói etika elveivel, példákon keresztül pedig azzal, hogyan lehet hiteles információt eljuttatni az olvasókhhoz.

Mindazok a nem-formális tanulás során elsajátítható ismeretek és előnyök, amelyeket a NYIL szerkesztése kapcsán felsoroltunk, a rádiós tevékenység során is elsajátíthatóak, a felelősségtudat fejlődése és a verbális kommunikációs készség fejlődése fokozottabban jelenik meg. Megfigyelhető, hogy az önbizalomhiányban szenvedő vagy családi problémákkal küzdő fiatalok magabiztosabbá válnak a mikrofonok mögött. A fiatalok megtanulják, hogyan működik egy rádió szerkesztősége, és alapjaiban a médiatörvényt is megismerik a munkájuk során. Egy-egy műsor elkészítéséhez kapcsolatot kell teremteniük egymással, az interjúalanyokkal, akik sokszor magas presztízsű emberek, így az udvarias és magabiztos fellépés módját is el kell sajátítaniuk. Csapatban tevékenykednek, és a megfelelő csapatépítési technikák eredményeként őszintén elmondják és tisztelik egymás véleményét, örülnek az építő kritikáknak.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

Szívesen megosztjuk a tapasztalatainkat mindazokkal, akik érdeklődnek az ifjúsági média iránt, és szívesen fogadjuk a látogatókat, önkénteseket a nyíregyházi Mustárházban, Nyíregyházán a Szent István utca 20. szám alatt. Munkánk, programjaink nyomon követhetőek a www.mustarhaz.hu oldalon, ahol on-line hallgathatóak a Mustár FM műsorai is.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Egyesületünk 2002-ben alakult. Nyíregyházán egy ifjúsági házat működtetünk a Mustárház Ifjúsági, Információs és Tanácsadó Irodát, az önkormányzattal kötött feladat-ellátási szerződés keretében. Tevékenységi körünk igen szerteágazó és határon átnyúló folyamatokat is koordinálunk, generálunk. Ilyen például a Juventus Soliditas ifjúságsszakmai nemzeti háló, amely 12 ország szervezetit öleli fel és alkot egy laza szakmai hálózatot.

Célunk aktivitásokat elérni, népszerűsíteni az EU intézményeit, vívmányait, együttműködések generálni, a fiatalok kompetenciáit fejleszteni.

MINI Ifjúsági Szolgálat

A projekt környezete: szükségletek és igények

Az utóbbi években az elvégzett ifjúságkutatások az alábbiakat igazolták:

- komoly gondot jelent, hogy nincs megoldva a szabadidő hasznos eltöltésének feltételrendszere;
- gyakrabban igényelnék a fiatalok a rendezvényeket, fesztiválokat, ifjúsági programokat;
- nyári és tanulmányuk befejezése utáni munkalehetőségek;
- felnőtté válás és az ehhez tartozó elvárások;
- iskolaválasztás problémája;
- alapvető információkat nem tudják meg időben, vagy egyáltalán nem is értesülnek róla;
- nem alakulnak ki barátságok, közösségek.

Ez csak néhány, amellyel a felkereső munka során foglalkoznunk kell és szükséges. A fiatalokkal foglalkozó szervezetek nagy része egy-egy területre fókuszálva végzi tevékenységét. Intézményi és civil oldalon egyaránt alapfeladat az információk rendszerezése és közvetítése. A kistérségi, járási, de legfőképpen a települési ifjúsági munkát végző szervezetek mégis alultájékozottak.

A fiatalok társadalmi integrációja szempontjából nemcsak a köz- és a felsőoktatás fontos, hanem a foglalkoztatás és a foglalkoztathatóság is. A fiatalokkal foglalkozó szervezeteknek is nagyobb mértékben kellene ebben szerepet vállalnia. Ez a szerepvállalás összetett feladat, egyszerre kell álláshelyeket kialakítania és segítséget nyújtani a számukra a munkavállaláshoz.

Hasonló helyzetet látunk, ha a kulturális vagy információs lehetőségeket vizsgáljuk. Hiányoznak a közösségi szolgáltatások, melyek a fiatal felnőtteket vagy a nem tanuló fiatalokat célozzák meg.

Elméleti háttér

Az ifjúsági munkával foglalkozó szakemberek évek óta dolgoznak azon, hogy a felkereső ifjúsági munka módszertana hazai környezetre adoptálható legyen.

A felkereső munka során a hangsúlyt az kapja, hogy a fiatalok igen nagy része nem kerül be az ellátó rendszerek körébe, miközben - a hátrányos helyzetük miatt - nekik lenne a legnagyobb szükségük erre.

A MINI Ifjúsági Szolgálatnál a felkereső munka során több tényezőt kell egyszerre alkalmaznunk:

- személyes kapcsolati munka;
- fiatalok problémáinak és (élet)helyzetének naprakész ismerete;
- prevenciós munka és könnyen elérhető tanácsadás;
- a mobil szolgáltatás közösségi térként való hasznosítása.

A projekt célja

A cél, olyan tiszta profilú, a hazai és európai információs normáknak megfelelő ifjúsági információs és tanácsadó szolgálat működtetése, melynek feladatrendszerében kiemelt fontosságú az elsődleges megelőzés.

Ennek megfelelően a fiatalok várható problémáinak megelőzése, illetve csökkentése érdekében:

- A helyi igényekhez igazodva működteti és fejleszti az információs szolgáltatásait.
- A fiatalok számára információt ad kéréseiknek, sajátos szükségleteiknek megfelelően.
- A működés által érzékelt és felvetett problémákat visszacsatolja, közvetíti a döntéshozóknak a fiatalokat érintő döntések kedvező irányú befolyásolása érdekében.
- Az ifjúság információs igényeinek hosszú távú, stabil kiszolgálása: szükségleteknek megfelelő tanácsadási tevékenység biztosítása.
- Több irányú információ-áramlás elősegítése.
- Fiatalok igényeinek aktív képviselése, fórumok biztosítása.
- Közösségfejlesztési folyamatok generálása.
- Folyamatos programok kialakítása.
- Közösségi színterek biztosítása.

A projekt résztvevői

Szolgáltatási területünk elsősorban az Észak-Magyarországi régió, mely közel 600 településsel rendelkezik. Ezen kívül az ország számos pontján igénybe vették már szolgáltatásainkat.

- 6-30 év közötti fiatalok;
- az ifjúsággal foglalkozó szakemberek, civil szervezetek;
- a térségi ifjúsági rendezvények megszervezésében résztvevő szakemberek;
- a település formális és nem formális közösségeinek tagjai, fiataljai.

A projekt folyamata/módszertana

Felkereső szolgáltatásunk alapja jelenleg 1 db kistehergépkocsi és 1 db mikrobusz. Az évek alatt sikerült kialakítanunk egy jól működő rendszert, amely segítségével sikeres programokat tudhatunk magunk mögött.

Ennek főbb állomásai:

Előkészítés → Megvalósítás → Kiértékelés → Visszacsatolás

Főbb információs témaköreink:

- Oktatásra vonatkozó információk;
- Szabadidő hasznos eltöltésének lehetőségei;
- Kulturális-, szabadidős-, sport programok és rendezvényekről tájékoztatás;
- Szociális ellátások, munkaügyi kérdések, hivatali ügyintézés kapcsolán a megfelelő helyre irányítani a fiatalokat a településen;
- Diákmunkák, tanulási és üdülési lehetőségek, olcsó szálláshelyek, pályázati lehetőségek;
- Civil kezdeményezések, civil szolgáltatások, egyéb szolgáltató intézmények, képzések, stb.;
- Ezen kívül, ha speciális téma merül fel (pl.: rákos betegségek, anyagi gondok), akkor előkészítő munka után abban is tudunk segíteni.

A fiatalok megszólításához animált keretrendszert használunk, a lebonyolításban kortárs segítők és egy programvezető vesz részt.

Kitelepülésekor hangosítást szoktunk használni, mellyel, amely figyelemfelkeltő tud lenni (legyen szó halk zenéről vagy egy interaktív beszélgetésről).

Bemelegítő ismerkedési és jégtörő játékokat használunk. Ezáltal kialakul egy közeli kapcsolat, a fiatalok hamarabb megnyílnak és el tudják mondani mindennapi problémáikat, gondolataikat.

Az előzetesen leadott létszámot figyelembe véve használunk különböző gyakorlatokat:

Kategória	Létszám <15	15 < Létszám
Sportos foglalkozások (rendszerint kültéren)	Futballkapu, kosárlabdapalánk, különböző tollas és ütős játékok, óriás társasjátékok (Ki nevet a végén?, Twister, stb.) Slackline – egyensúlyozó heveder 2 fa vagy oszlop között	
	Akadálypálya kialakítása alpinechnikai és sporteszközök segítségével.	Sorversenyek, váltóversenyek, több állomásos versenyek egyénileg vagy csapatban.
Szabadidős foglalkozások	Készségfejlesztő játékok és társasjátékok.	Csoportos társasjátékok az adott témára adaptálva. (Activity, Tabu, stb)
	Kézműves foglalkozások (az adott évszakhoz vagy témához kapcsolódóan), ahol a foglalkozásvezető kortárs-segítő is egyben.	
Műszaki eszközök	Hordozható számítógépek, projektor, vetítővászon, televíziók, konzolok, melyekkel meg tudjuk mozgatni a fiatalokat.	
Információátadás	Laptop, tablet, szórólap	Projektor, televízió, szórólap
	Elektronikus levél, közösségi oldalak használata	

Eszközparkunkat folyamatosan fejlesztjük, próbálunk naprakészek lenni a technikai újdonságokkal. Lehetőséget adunk a fiataloknak, hogy kipróbáljanak olyan eszközöket, amelyet még nem ismernek. Az animált foglalkozások keretében a fiatalok szemében nem idegenek vagyunk, hanem segítő személyek, akik az ő boldogulásukat hivatottak előrébb vinni.

A kitelepülések után a szolgálat résztvevői közösen kiértékelik a történeteket, a megvalósult programot és megvitatják az esetleges problémákat. Amennyiben lehetőség és mód van rá, visszajelzést adunk a program szervezőjének, lebonyolítójának.

A megkeresések során az alábbi alapinformációk szerint tervezzük meg a tevékenységeket:

- létszám;
- résztvevők életkora;
- van-e előzetes információjuk az adott témáról, milyen mértékben;
- helyben segíti-e valaki a munkájukat, ha igen, ott lesz-e a foglalkozásokon;
- foglalkozásra fordított időtartam;
- nyílt vagy zárt tér;
- voltunk-e már az adott közösségben, van-e átfedés a régi és új szereplők között.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

A Fiatalok Fiatalokért Egyesület 2003-ban alakult. Fő célkitűzésünk a fiatalok fejlesztése és információszolgáltatás részükre. Több hazai és nemzetközi projektet bonyolítottunk le sikeresen. 2006 óta MINI Ifjúsági Szolgálat néven működtetjük felkereső ifjúsági szolgáltatásunkat elsősorban az Észak-Magyarországi régióban, melyet folyamatosan fejlesztünk.

Gergely Miklós (Micu)

Mérnök-informatikus végzettséggel 2004-ben kerültem kapcsolatba a civil világgal, mely azóta is tart. 2006 óta civil szervezet vezető vagyok, a MINI Ifjúsági Szolgálat működését az elindulástól a megvalósításig folyamatosan koordinálom.

Élményzóna – Szenvedélyalternatíva

Élménypedagógia oktatása, műhelymunkával, mint a halmozottan hátrányos helyzetű (3H-s) gyerekek bűnmegelőzési módszere

„Az akadályaid egyben a lehetőségeid.”

(Kurt Hahn)

A projekt környezete: szükségletek és igények

Helyben évek óta tapasztaljuk, hogy az összes ismertté vált bűnelkövető egyre nagyobb része fiatalok, akik esetében egyre korábbra helyeződik a bűnözői magatartás. A veszélyeztetett fiatalok jelentős része nem dolgozik, nem tanul, sokan a roma kisebbség tagjai közül kerülnek ki, ezért különösen nagy figyelemmel és érzékenységgel kell feljűk fordulni, amit az élménypedagógiára építő program jó eséllyel képes megvalósítani. Annál is inkább, mert ezek a fiatalok sokszor nemcsak elkövetői, hanem áldozatai is bűncselekményeknek. Tapasztalják e mellett az intézményi reakciók hiányosságait, a család megtartó, összekötő erejének foszlását, az igazi közösségek értékvesztettségét, a társadalmi normák erózióját, a hangsúlyok átrendeződését. Nem működik a jelzőrendszer, az érdemi együttműködés a gyermekvédelmi, szociális, az egészségügyi, az oktatási és az igazságszolgáltatási intézmények, a rendőrség, s a megelőzés szervei között.

Elméleti háttér

Élménypedagógia

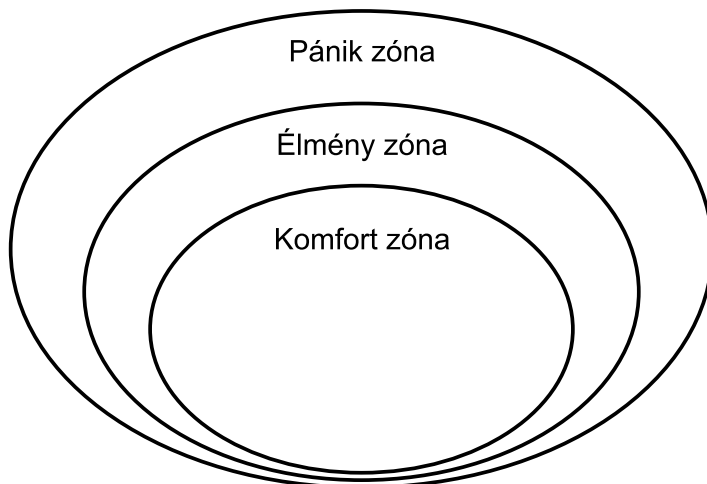
A XX. század fordulóján több pedagógus is foglalkozott alternatív pedagógiával, többek között azokkal a tétélekkel, melyek Dewey munkásságához köthetők. Az élménypedagógia megalapítójának mégis Kurt Hahn számít. Szerinte az iskolai nevelés célja a személyiségfejlesztésben rejlik: az igyekezet maradandósága, leküzdhetetlen szellemi beállítottság és együttérzés. Az „élményterápiája” során azt kívánta elsajátíttatni az emberekkel, hogy „uralják a gyengéiket”. A nem mindennapi, testileg megerőltető események legyőzésével a személyes kompetenciák fejlesztethetők, hogy vészhelyzetekben is felkészültek legyűnk, és képesek legyűnk az életűnk felelősségteljesen irányítani. Az outdoor módszer, a szabadban végezhető gyakorlatok rendszerének kezdete fűződik a nevéhez. Az általa 1920-ban, Németországban alapított iskola, a Salem Schule egy merőben újfajta képzési modell, az ún. tapasztalati tanulás szerint működött, melynek lényege az akadémikus tudás megszerzése helyett a személyiség és az érettség fejlesztése az aktív tapasztalatszerzés folyamatán keresztül.

Tapasztalatok bizonyítják, hogy az outdoor programok más módszereknél hatékonyabban segítik elő a komfortzónából történő kilépést, és ezáltal maradandóbb tanulást és változást biztosítanak. Önálló terápiás és pedagógia módszerként is

alkalmazható, valamint modulként beépítve más terápiás és oktatási folyamatokba, bűnmegelőzési, személyiségfejlesztési projektekbe, emelheti azok hatásfokát. A kaland tehát egy eszköz, mely hozzásegít bennünket szokatlan helyzetek átéléséhez, és ezen keresztül hasznos tanulságok levonásához.

Pszichológia háttér

Az élménypedagógiai tanulás pszichológiai háttérét tekintve három zónát különböztetünk meg. A komfortzóna modell azt modellezi, hogyan reagálunk ismeretlen helyzetekre.

Komfort zóna:

Olyan helyzetek, melyben kényelmesen, komfortosan érezzük magunkat, a mindennapi életünk megszokott környezete. Azért hívjuk így, mert itt jól érezzük magunkat. Ebben a zónában mindenre képesek vagyunk, mindent tudunk, magabiztosan és rutinosan viselkedünk.

Élményzóna (tanulási zóna):

Olyan helyzetek, melyekben sok a kihívás, az új, de ugyanakkor nagy a támogatás is. Kissé kényelmetlen lehet, de nem annyira, hogy ne éreznénk magunkat biztonságban lelkileg, fizikailag, mentálisan vagy társadalmilag. A legtöbb tanulás önmagunkról, másokról és a környezettel való interakciókról itt tud létrejönni.

Pánik zóna:

A körülmények vagy a helyzet stresszt és félelmet okoznak. Itt nem történik tanulás. Itt található meg mindaz, amitől tartunk, rettegünk, amit nem tudunk legyőzni. Minden, ami egy vagy több számmal „nagyobb”, amit nem tudunk kontrollálni és ezért a rizikó és a veszély túl nagy lesz számunkra. Ebben a zónában nem vagyunk képesek tanulni, hanem mindig frusztráltak maradunk.

A tanulási zónában folyó munka az élménypedagógiában össze van kötve nem mindennapi tevékenységekkel, és a komfort és tanulási zónát úgy tágítja ki, hogy a pánik zóna egy része is tanulási zónává válik. Az így szerzett élmény egy életen keresztül emlékezetes marad, az akadályok leküzdése kiegyenlíti a csoportokban eredetileg meglévő különbségeket. Az akadályt legyőzve a különbségek kiegyenlítődnek, hiszen mindenki eljut a megoldásig. Az akadályokat azonban csak csoportban tudják leküzdeni, ami a csoportképződést segíti elő, a csoport összekovácsolódik. Az elmélet szerint nem az a fontos, hogy mi történik velünk, hanem az, hogy mit kezdünk a történésekkel. A tapasztalaton alapuló tanulást egy 4 lépésből álló folyamatnak tekinti, ahol nem az számít, hogy a tanulás mennyi időt vesz igénybe. A legfontosabb az, hogy a tapasztalati fázisból átlépünk a tapasztalat átgondolásának fázisába, onnan az elemzésbe és az általánosításba, hogy onnan az újonnan megszerzett képesség használatának megtervezéséhez érkezzünk.¹ Ebben rejlik az élménypedagógiai transzfer lényege.

A projekt célja

A cél, hogy az adott szakemberek kiképzésével (30 órás akkreditált továbbképzés + a ráépülő 30 órás műhelymunka) - akik közvetlenül a fiatalokkal foglalkoznak - a módszert megismertetni úgy, hogy később megfelelő mentorálás mellett ők alkalmazhassák ezeket a fejlesztő foglalkozásokat. Így egy fejlesztési filozófiát honosítunk meg az adott szervezetnél, iskolában. Ezeket a játékos foglalkozásokat később a tanórákon, a tanórák közti szünetekben, a délutáni napközis szabadidős foglalkozásokon vagy éppen egy kirándulás alkalmával is megtarthatják, bevonva a többi kollégát vagy akár a szülőket.

A projekt résztvevői

A kiválasztásnál szerepet játszik a halmozottan hátrányos helyzet. Az adott településről jelentkező motivált, nyitott ifjúságsegítők, civil segítők, pedagógusok motivációs levelet írnak (ez a jelentkezés feltétele), melyben részletezik, hogy miért szeretnék elvégezni ezt a képzést (plusz az azt követő műhelymunkát). A non-formális tanulási stílusra építő tréning heterogenitását adja, hogy a kortárs segítőtől kezdve az ifjúsággal foglalkozó mentorokon keresztül, a pedagógusok is képviseltetik magukat. A kiválasztott jelentkezők (20 fő) képzésében 2 fő tréner vesz részt.

1 Élmény- és Kalandpedagógiai Továbbképzés – Outward Bound; 2007. (belső használatra)

A projekt folyamata/módszertana

Az Élménypedagógiai Szakmai Műhely, melynek az Élményzóna Egyesület ma már egyik vezető tagja, 2009 óta fontosnak tartja a magyarországi természeti nevelés (outdoor) élménypedagógiai sztenderdjeinek meghonosítását. Ezt a fajta fejlesztő tevékenységet alkalmaztuk már pl. önálló terápiás és pedagógia módszerként, valamint modulként beépítve más terápiás és oktatási folyamatokba, bűnmegelőzési, személyiségfejlesztési projektekre.

A téma különösen aktuális napjaink pedagógiájában, hiszen minden olyan fejlesztő módszerre szükség van, amivel a hátrányos helyzetű és a nem hátrányos helyzetű gyerekek közti távolságot csökkenteni lehet. Hisszük, hogy van megoldás a leszakadó rétegek felzárkóztatására.

Az oktatási módszerek közül a személyiségfejlesztésnél leghatékonyabb módszert, a tapasztalati tanulás interaktív formáját, a tréninget választottuk. Hiszünk abban, hogy a tanulás sokkal hatékonyabb, ha halljuk (auditív), látjuk (vizuális) és csináljuk (kinesztetikus) is. A tanulási folyamat ciklikus, így korábbi folyamat ismétlődik és a gyakorlati alapon nyugvó tudás észrevétlenül rakódik a korábban megszerzett ismeretekre.

További hozománya a projektnek, hogy a 30 órás képzést követő műhelymunka időszak alatt ki kell dolgozniuk egy jótékonyági megmozdulást a résztvevőknek. Egy olyan akciót, melybe az élménypedagógiai foglalkozásokon túlmenően bevonják saját iskolájukat. Egy olyan ötletet dolgoznak ki közösen egy projektté, mely a gyerekek sajátja, tehát alulról kezdeményezik. A 30 órás tréning után írásbeli dolgozatot írnak a képzésen résztvevők. A 30 órás képzésbe építve a hallgatók önállóan játékot vezetnek.

Eredmények és hatások

- A programot elsajátító, fiatalokkal foglalkozók megértik és átértelmezik a prevenció lehetőségeit, használni fogják azokat;
- Olyan élményekre építenek majd, amelyeket eredményesen állíthatnak nevelő munkájuk szolgálatába;
- Csökken a kallódó, iskolakerülő fiatalok száma;
- Élményeket, kitörési lehetőséget kapnak a fiatalok;
- Megváltozik a helyi közösségek, iskolák, pedagógusok nevelésben betöltött szerepe;
- Csökken a fiatalok bűnelkövetővé, áldozattá válásának esélye;
- Javul az intézmények közötti kommunikáció és működési egyensúly;
- Javulnak a társadalmi integrációnak a feltételei (különösen a fiatalok szocializációs esélyei);
- Növekszik a helyi tolerancia, erősödik a kisközösségek szerepe.

Fejlesztett kompetenciák

A látens tartalom a bűnmegelőzés, de bármilyen sport, egészségmegőrző, jótekonysági, stb. megmozdulásban megmutatkozhat. Az elsajátítandó kompetenciák a társas készségeket fejlesztik: együttműködés, társas támogatás, bizalom, problémamegoldás, kommunikáció, konfliktuskezelés, motiváció, proaktív gondolkodás.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Horváth András oktató, tréner

Életemben mindig is központi szerepet töltött be a mozgás és a tanítás. Szerencsésnek érzem magam, hogy rátaláltam két legnagyobb szenvedélyem, a pedagógia és a sport legjobb ötvözetére, az élménypedagógiára. Munkám során oktatóként a hallgatóimat, és apaként kislányomat is igyekszem úgy nevelni, hogy saját tapasztalataikból tanuljanak a legtöbbet. Az Élményzóna alapfilozófiája, hogy szándékolatlan szokatlan helyzetbe hozzuk a résztvevőt, ezáltal kimozdítjuk a komfortzónából. Egyre magasabb kihívást jelentő feladatokon keresztül megismeri saját és társai határait. Miközben játszik, gyakorlatokat végez, új ismeretekre tesz szert, így egyre magasabb szintű tevékenységeket tud elsajátítani. Fejlődik egyéni és társas kompetenciája, mely csapatszinten mutatkozik meg legjobban. És ne felejtjük, a csapat több, mint részek összessége. Miközben a részek fejlődnek, a csapat ereje többszöröződik.

Mi olyan tréningeket, programokat, vetélkedőket és akkreditált tréninget szervezünk, amik pontosan azokat a kompetenciákat fejlesztik, melyeket könyvekből, illetve a monitor előtt ülve nem lehet elsajátítani, mégis elengedhetetlenek a hétköznapi működésünkhöz.

Ebben remek segítség az élménypedagógia!

Tett-Hely Ifjúsági Szolgáltató Hálózat

A projekt környezete: szükségletek és igények

A Tett-Hely Ifjúsági Információs és Tanácsadó Központ működésének kezdetétől, 1999-től fő feladatául tűzte ki az ifjúsági korosztály, azon belül is a hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatását, életvezetési képességeik erősítését. E célok megvalósítása érdekében született meg az elképzelés, hogy a pécsi irodán túl, a külvárosokban és a megyében is ki kellene terjeszteni a szolgáltatásokat, hogy minél nagyobb célcsoportot érjenek el velük. Ehhez a legjobb megoldásnak egy komplex városi-megyei ifjúsági-szolgáltató irodahálózat bizonyult. A hálózatot úgy alakították ki, hogy az lefedje a város és a megye teljes földrajzi kiterjedését.

Elméleti háttér

A szolgáltató hálózat a fiatalok különböző élethelyzetekben való helytállása, boldogulása érdekében olyan szakmai szolgáltatások nyújtását alakította ki, amelyek szakmai, módszertani, etikai alapjai szabályozottak és hatékonyan építenek a megyében megtalálható különböző erőforrásokra (infrastrukturális, szakember, szaktudás, módszertan) és adottságokra, széleskörű együttműködésre.

A hálózat egyes végpontjai ugyanazoknak az alapszolgáltatásoknak a biztosítására törekszik (helyi sajátosságok figyelembevételével), mint a központi irodában, kiegészítve a végpontot működtető partnerünk már meglévő saját szolgáltatásaival. Ezek közül azokat, amelyek adatbázisok felhasználásán alapulnak azok rendelkezésre bocsátásával, amelyek pedig személyes tanácsadást és/vagy ügykezelést igényelnek a szolgáltatást nyújtó személynek a hálózaton belüli fogadónapok tartásával (rotációs rendszer) valósítjuk meg. Nagy hangsúlyt fektettünk az irodahálózat számítástechnikai felszereltségére, hiszen napjainkban az informatikai ismeretek elengedhetetlenné váltak ahhoz, hogy valaki eredményes és sikeres életutat futhasson be, így a végpontok számítógépekkel és, ahol elérhető, szélessávú internet kapcsolattal rendelkeznek.

A hálózati együttműködés során a helyi beágyazottsággal működő szervezetekre (egyesületek, alapítványok), közművelődési intézményekre, önkormányzatokra támaszkodtunk. Ezzel a hálózat kialakításának költségeit meg tudtuk osztani, másrészt olyan civil szervezeteket vontunk be a projekt megvalósításába, amelyek az adott területen rendelkeztek helyismerettel, elismertek és van társadalmi beágyazottságuk. Így olyan személyeken keresztül juttathatunk el információkat az ifjúsági korosztályhoz, akik hitelesek, képesek bizalmi kapcsolat kiépítésére.

A projekt célja

A hálózat küldetése: a megyei szintű, egyenszilárdságú hálózat működtetése által, az ifjúsági szolgáltatások segítése, azzal a céllal, hogy a fiatalok lehetőségekhez, információkhoz jussanak.

A Hálózat céljai:

- Információszoigáztatás több célcsoportnak (korosztály és annak segítő);
- Kapcsolatépítés, szakmai együttműködések;
- Szolgáltatásfejlesztés;
- Ifjúság szakmai érdekképviselés;
- A hálózati működési forma fenntartása, koordinációja;
- A hálózat folyamatos fejlesztése.

A jövőbeni célok közül nem a végpontok számának növelése, hanem szolgáltatási köreiknek bővítése, minőségi fejlesztése (mind a szolgáltatások, mind a kiszolgálási körülmények) áll elsődleges helyen. Ezen kívül szeretnénk hangsúlyt fektetni az iroda jelleg egyensúlyozása érdekében a közösségi térré való fejlesztésre, ami azt jelentené, hogy a fiatalok nemcsak információért térhetnének be, hanem lehetőségük lenne szórakozni, művelődni, ismerkedni, kapcsolatokat építhetnének, bekapcsolódhatnának a helyi civil szervezeten keresztül az ifjúsági munkába, ezzel segítve a helyi fiatalok közösséggé formálódását. Továbbá egyre nagyobb hangsúlyt kap a felkereső ifjúsági munka, amely a hálózatban jelenlévő szakemberek tudását, a szolgáltatásokat viszik azokhoz a fiatalokhoz, akik kevésbé mobilak, vagy csak sajtós környezetben, életterekben érhetőek el.

A projekt résztvevői

A hálózat működése, koordinációja kettős célcsoportban fogalmazható meg:

- *közvetlen célcsoport*: ifjúsági korosztályt segítő személyek és szervezetek (szektortól és szakterületől függetlenül)
- *közvetett célcsoport*: fiatalok (kb. 10-30 év közötti korosztály)

A projekt folyamata/módszertana

Az új szolgáltató pontok létrehozásának segítését, elindulását, a már működő szolgáltató pontok fenntarthatóságát segítő szolgáltatás, a hálózat kezdeteitől jelen lévő, előbb ösztönösen, majd kiemelten kezelt stratégiai jelentőséggel bíró tevékenység. Ehhez saját működési szabályzatot, majd minőségirányítási rendszert, külön eljárásrendeket dolgoztunk ki.

Az ifjúsági információs pontok (szolgáltató pontok) létrehozását, beindulását, és fenntartását segítő minőségirányítási rendszer moduláris, elemeiben egymásra épülő, komplex rendszer.

A minőségirányítás egyes elemei:

- *minőségbiztosítás* azokat a tevékenységeket, szabályokat és egyéb szervezeti, működési elemeket foglalja magában, amelyek a szolgáltató pontok és szolgáltatások saját, belső működésében garantálják a minőségi elvárások érvényesülését.
- *monitoring* hálózati szintű funkció, mely külső, objektív kontrollt valósít meg a minőségi követelmények érvényesülését illetően.

- *minősítés* a minőség, a teljesítmények, eredmények elismerésének - a díjakat, pályázati bírálatokat is beleértve - intézményrendszere, amely a monitoring, vagy más működési folyamatok által biztosított *információk, tények alapján*, kiadja az értékeléseket: partner, tag; díjakat: hálózati díj, önkéntes díj.

A minőség biztosításának eszközei:

- az egyenszilárdságot biztosító szakmai és módszertani protokoll kidolgozása,
- szükségletekre épülő képzési rendszer (hálózati képzés; a szervezeti élet informális tanulást segítő elemei: hálózati munkacsoport, hálózati tanács végpontlátogatás, stb.),
- mentor szolgáltatás,
- módszertani kiadványok.

A Tett - Hely Hálózat minőségbiztosításnak célja, hogy a szolgáltató pontok szolgáltatásainak színvonala a felhasználói elvárásoknak megfelelő legyen. A szolgáltató pontok mindenkor tisztában legyenek azzal, hogy milyen színvonalon működnek, mit kell tenniük a pozitív változások érdekében és ehhez megkapják a szükséges segítséget, iránymutatást, mintákat, módszereket.

A minőségbiztosítás a Tett-Hely Hálózat és az egyes szolgáltató pontok menedzselésének szerves része.

A hálózat szakmai, módszertani központjaiként működő pécsi „Tett-Hely Ifjúsági Információs és Tanácsadó Központ” a fiatalok számára segítséget nyújt a mindennapi életük során felmerülő problémák megoldásában, információs igényeik kielégítésében. Fő feladata, hogy a működési körében előforduló fiatalok problémáira hathatós megoldást találjon. Ennek egyik fő vonulata egy információs adatbázis, adattár kiépítése, működtetése, karbantartása a megyében fellelhető gyermek és ifjúsági célú szolgáltatásokról, másik lényegi kérdése az összegyűjtött és rendszerezett információk eljuttatása egyrészt a fiatalokhoz, másrészt a többi szolgáltatóhoz.

A központban szakkönyvtár működik, ahol a legkülönbözőbb szakmai, módszertani anyagok találhatóak meg. A szakmai szolgáltatásokon túl központ végzi a hálózat projektkoordinációs feladatait, amelynek keretében egy munkatárs folyamatos feladatát képezi a hálózati tagokkal való kapcsolattartás, információkövetítés, a különböző szakmai rendezvények koordinációja, és a hálózati dokumentumok vezetése, karbantartása.

Általános módszertani előírás a hálózat minden irodája számára:

- Rugalmas, sokoldalú, felhasznált forrásai sokfélék és a kérdésekre adott válaszai jól érthetőek.
- A teljes emberrel foglalkozik, de tudatában van annak, hogy önmaga nem tud minden problémán segíteni. Az ügyfelek életkori sajátosságait figyelembe véve (korspecifikusan) közelít a megoldásra váró egyéni, csoportos és közösségi problémákhoz.

- Az ifjúsági információs és tanácsadó irodák céljaik és feladataik megvalósításához az eszközök, módszerek és technikák lehető legszélesebb körét alkalmazzák. Az önkiszolgáló rendszerű információhordozóktól egészen a személyes és speciális egyéni tanácsadásig, továbbá ellátják a települési ifjúsági munka alapvető tevékenységét. Aktivizálják a helyi közösségeket, közöttük együttműködéseket generálnak, ifjúsági,- civil közösségi teret biztosítanak, támogatják az ifjúsági kezdeményezéseket, népszerűsítik az önkéntességet, ifjúságsegítőket, kortárs segítőket képeznek formális és nonformális pedagógiai módszerekkel és vonnak be a munkába, ifjúsági és prevenció programokat szerveznek, projekteket generálnak és menedzselnek a helyi igényeknek megfelelően.
- Inkább kliensközpontúak, mint módszerközpontúak, azaz a fiatalok személyes igényei a kiindulási alap, ahhoz alakítják ki az éppen megfelelő módszert. Kliensközpontú megközelítésben az irodák a fiatalal közösen, őt erősítve oldják meg a problémát, illetve segítik a fiatalot abban, hogy saját maga képes legyen megoldani az életében felmerülő problémákat.
- Harmadik személlyel való kapcsolatfelvételhez a fiatal beleegyezését kéri az iroda. Az egyéni segítségnyújtás során az információs és tanácsadó munka nem mindig különül el szükségszerűen egymástól. A munkatársnak, aki a fiatalal a kapcsolatot felveszi, több lehetőség figyelembe vételével kell eljárnia a személyre szabott segítségnyújtás során:
 - o saját maga nyújt segítséget, szem előtt tartva saját kompetenciájának határait,
 - o az irodán belül a területet jól ismerő szakemberek segítségével jogi, életvezetési, illetve egyéb egyéni problémákban személyre szóló tanácsadást ajánl fel a fiatalnak,
 - o külső szakemberhez ajánlja a fiatalot (sohasem egy intézményt ajánl, hanem egy meghatározott személyt; a munkatárs marad a felelős a fiatalért akkor is, amikor szakemberhez ajánlja, mivel megállapodás szerint a fiatalot őhozzá ajánlják majd vissza) - ezzel elkerülhetővé teszi, hogy az ügyfél „elvesszen”, illetve az iroda egyszerű diszpécser szerepet vegyen fel,
 - o folyamatosan kapcsolatot tart mentálhigiénés és humán szolgálatokkal, intézményekkel, ajánlja azok tevékenységét és szolgáltatásait az ifjúsági információs és tanácsadó iroda ügyfeleinek.

A hálózat minőségi hálózatépítésre törekszik. Érdeklődik abban, hogy gazdag szakmai kapcsolatrendszerrel rendelkezzen, ezért nyitott mindazok csatlakozásának irányában, akik a működésének alapelveit elfogadják. A kapcsolatrendszer szakma és szektorközi együttműködést jelent, így partnerségeket alakítottak ki önkormányzati, nonprofit és profit-orientált szervezetekkel egyaránt és megjelennek éppúgy szakemberek a közös tevékenység során a szociális, mentálhigiénés, szociológiai

területről, mint a köznevelési, felsőoktatási vagy kulturális, vagy akár munkaügyi, jogi, közgazdasági szakterületekről.

Eredmények és hatások

A rövidtávon mérhető eredményeket a szolgáltató hálózat napi statisztikai adatszolgáltatása mutatja legegyszerűbben:

- A központ éves látogatottsága kb. 5000 szolgáltatói igénybevétel, heti 5 nap 40 órás egész éves nyitvatartás biztosítása során (külön kimutatható minden egyes szolgáltatástípus igénybevétele),
- A teljes hálózatban kb. 20.000 szolgáltatói igénybevétel rögzített.

A hálózati működés 10 éve alatt számos szakmai és helyi elismerést szerzett, több száz eredményesen megvalósított közös projekt realizálódott, azoknak specifikus céljainak elérésével (bűnmegelőzési, drogprevenációs, vidékfejlesztési, szakma és szolgáltatásfejlesztési, közművelődési, művészeti, sport stb. területeken).

A hálózatban megvalósított projektek és a fenntartására fordított összegek a kezdeti 1-2 millió forintról 100 milliós nagyságrendre nőttek.

10 év alatt több, mint 200 önkéntes fiatal vett részt hosszabb távon a hálózati szolgáltatások biztosításában és több, mint 300 ifjúságsegítő szakos hallgató töltötte, képzése részeként, a hálózatban gyakorlati idejét.

A hosszabb távon, nehezebben mérhető, de talán a fontosabb eredmények és hatások között meg kell említeni az egyéni életutakban elért sikereket is. A hálózat, széles kapcsolatrendszerének köszönhetően „röptetőpálya”-ként is szolgált számos fiatal pályakezdéséhez, számos munkatárs, szakember ért el komoly szakmai sikereket. Továbbá a fiatalok között is rengetegen szolgáltatásainknak köszönhetően találtak meg életútjukat, találtak munkahelyet, alapítottak saját vállalkozásokat, alakítottak civil szervezeteket, folytatták tanulmányaikat, önkéntes szolgálatot végeztek, végeznek vagy éppen alapítottak családot.

Fejlesztett kompetenciák

A kettős célcsoportból adódóan az alábbi fejlesztett kompetenciák eltérően jelennek meg az érintett egyéneknél:

önismeret, önkifejezés, asszertivitás, problémamegoldás, változó- és fejlődőképesség, életviteli kompetencia, cselekvőképesség, kapcsolatépítés, alkalmazkodás és együttműködés, kreativitás, innovációs készség, kommunikációs képességek, vélemény-nyilvánítási készségek, előadói készségek, közös gondolkodás, kritikus gondolkodás, kezdeményező és vállalkozó készség, szociális és állampolgári készségek, rendszerszemlélet.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

Az ifjúsági szolgáltató hálózat, mint projekt adaptálható bármely földrajzi területre, településre, városra. Nem alkalmaz speciális módszereket, hanem a rendelkezésre álló szakmai, módszertani anyagokra épít, a széleskörű szektor és szakmaközi

együttműködést preferálja, és folyamatosan végzi a hálózatfejlesztést, minőség-biztosítást. Eredményességének a kulcsa talán az, hogy mindezeket tudatosan, komplexen és következetesen alkalmazza. Azt azonban fontos kiemelni, hogy a hasonló hálózatok kialakítása időigényes, hosszabb távú projekt tevékenység, amelyhez idő, kitartás és számos erőforrás bevonása szükséges.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Az 1999-ben a Baranya Megyei Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány keretein belül létrehozott, majd 2002-től a Baranya Ifjúságáért Közhasznú Nonprofit Kft. (korábban Kht.) gondozásában működő, „Tett-Hely” fantázianévvvel ellátott ifjúsági információs és tanácsadó központ az elmúlt 10 évben, tudatos fejlesztéssel és pályázati források kihasználásával komplex városi-megyei hálózattá bővült. Az elmúlt évtized során Tett-Hely Ifjúsági Szolgáltató Hálózat működtetése, koordinálása mindig a szervezet legjelentősebb és legkomplexebb programja volt. A szervezet alapításakor feladat-ellátási szerződést kötött a Baranya Megyei Önkormányzattal és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatával. A szervezet a közfeladat-ellátási szerződése ellenére az utóbbi 5 évben semmilyen kormányzati és önkormányzati támogatást nem kapott, működését számos hazai és európai uniós pályázati forrásból, saját szolgáltatási bevételeiből és 2012-től az általa felújított közel 100 férőhelyes ifjúsági tábor bevételeiből biztosítja.

Utcai ifjúsági klubok

A projekt környezete: szükségletek és igények

Pécs városában több projekt tapasztalata során és egy kérdőíves felméréssel is körvonalazódott azon célcsoport köre, akiket a Megyeri városrészben (a város déli panelházas lakótelepi részében) a közterületeken lehet csak elérni és megszólítani. Az itt elért célcsoport főként nehezen kezelhető, deviáns egyénekből állt, akiknek nem rendezett a családi hátterük és gyakran káros szenvedélyeknek hódolnak, agresszívan viselkednek, zavarják az ott élőket, valamint nincs életcéljuk, nem tudják, mit kezdjenek magukkal, hogyan tudnák értelmesen eltölteni szabadidejüket.

Elméleti háttér

Ifjúságsegítő tevékenységünk és projektjeink megvalósítása során tapasztaltuk, hogy vannak fiatalok, akiket nehezen érnek, vagy érünk el a különböző szolgáltatásokkal. Az ő elérésükre és az ifjúsági szolgáltatásokba való bevonásukra dolgoztunk ki egy projektet, amelyet eleinte egy európai uniós pályázati támogatással, később viszont már önkéntesekkel és saját erőforrásokból valósítottunk meg. A felkereső ifjúsági munka és az utcai szociális munka módszereit ötvözve neveztük el a projektet „utcai ifjúsági klubnak”. A projektben fontos szempont volt a városrészben működő szolgáltató szervezetek együttműködése, tevékenységük egyeztetése, összehangolása.

A projekt célja

Azon fiatalok elérése, megszólítása és bevonása ifjúsági szolgáltatásokba, akik nehezen elérhetőek, nehezen motiválhatóak, főként sajátos közterületi élettereken tartózkodnak. Olyan szolgáltatási hálózatba, szervezeti együttműködésbe, vagy egyszerűen önszerveződő közösségbe bevonni őket, amelyekben számos olyan szolgáltatás elérhető, amikre egyéni esetek kezelésében, egyéni életutak megtalálásában szükség lehet.

A projekt résztvevői

Közvetlen célcsoport

ifjúságsegítők, önkéntesek, akiket a felkereső ifjúságsegítő tevékenységre készítünk fel.

Közvetett célcsoport

Pécs Megyeri-városrészben élő, ott tartózkodó fiatalok, akik nehezen elérhetőek, nehezen motiválhatóak, főként sajátos közterületi élettereken tartózkodnak.

A projekt folyamata/módszertana

A projekt indulását egy kérdőíves felmérés alapozta meg, amelyből megállapítottuk, hogy melyek azok a közterületek, ahol gyakran tartózkodnak fiatalok. Őket megszólítva egyfajta igényfelmérést is végeztünk, hogy mivel lehet felkelteni az érdeklődésüket.

A tevékenységhez az erre a feladatra alkalmazott ifjúságsegítők mellett, gyakornoki lehetőséget hirdettünk harmad és negyedéves szociális munkás szakos hallgatók részére. Az ő kiválasztásuk szakmai szempontok alapján történt.

Az előzetes probléma és igényfelmérés eredményeként számos helyi szervezettel kerültünk kapcsolatba. A felmérések során kiderült, hogy hatékonyság a fiataloknál még mindig az interperszonális kapcsolat alapján a legmeghatározóbb. Ezért is szeretettük volna fejleszteni, professzionálisabbá tenni a felkereső munkát, ahol a segítők kijárlják a kapcsolatba került célcsoportnak az alacsonyküszöbű ifjúsági irodák szolgáltatásait (pl. egyéni tanácsadások).

Az igényfelmérés a tevékenység során is folytatódott, így egyre pontosabb képet kaptunk egyének és azontúl közösségek szükségleteiről, amelyre egyre hatékonyabban tudunk reagálni.

A célcsoport körében a felkereső tevékenység során elsődleges feladat és szempont lett a bizalmi kapcsolat kialakítása. Csak ezt követően lehetett a feltárt igények, problémák alapján tovább lépni, az egyedi problémák kezelésében, az egyének számára adódó lehetőségek kihasználásában.

A következő lépésként gyakran arra került sor, hogy az egyéni esetekben a fiatalokat tovább delegáltuk, egyéni megoldásokat javasoltunk számukra elsősorban a Tett-Hely Ifjúsági Szolgáltató Hálózat legközelebb működő ifjúsági klubjába továbbá egyéb együttműködő partnereinknél, szaktanácsadóknál (pl. családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, munkaügyi tanácsadó, pszichológiai tanácsadó, vagy gyakran más közösség, civil szervezet, kulturális, művészeti vagy sport szervezet, intézmény). A projektben fontos szempont volt a különböző szolgáltató szervezetek, intézmények és hatóságok működésének összehangolása, folyamatos egyeztetése. Fontos volt a tevékenységet végző munkatársak képzése, felkészítése, aminek alapja az önismeret, helyes önértékelés, valamint a kommunikációs képességek fejlesztése volt.

A munkatársak feladatait szakmai vezető irányította, heti munkaértekezleteket tartottak és havi rendszerességű eszmegbeszéléseket szerveztek. Szupervizorként havonta egy alkalommal külsős, pszichológus szakember segítette a projekt eredményességét. A tevékenység során egyedi munkarendet alakítottak ki, a pontosan meghatározott közterületekre vonatkozóan, amelyhez havonta készítettek beosztást. A gyakorlati munka kezdeti szakasza az ismerkedés, kapcsolati háló kialakítása, bizalomépítés volt, majd ezt követte a közösségfejlesztés, a közös időöltések, akcióprogramok szervezése, a mindehhez szükséges rendszeres munkaformák kialakítása, majd az egyéni tanácsadás, esetkezelés.

A felkereső ifjúsági tevékenységet erősítették azok a rendezvények, programok, amelyek célja a helyi igények további felmérése, és kielégítése volt közösen, további helyi szervezetekkel, intézményekkel együttműködésben. Ez a tevékenység

illeszkedett ahhoz a tevékenységhez, amelyek a helyi közösségek erősítését, az önszerveződések előmozdítását szolgálták. Mindez fontos volt a fiatalok és a különböző egyéni helyzetek, társadalmi csoportok egymás iránti toleranciájának erősítése, kompetenciáik fejlesztése érdekében. Az értékközvetítő közösséghez való tartozás biztosságot és egyéni és társas kompetenciák fejlesztését szolgálták.

Eredmények és hatások

Rövid távon az eredeti projektben 200 fiatal elérése volt a kitűzött cél, ami teljesült is. Emellett 15 szakembert vontunk be a projektbe. A projektet követően megmaradt a kb. 10 fős szakember háttér és a kialakított szervezeti együttműködések köre. A tevékenység során több egyéni életút is jó irányban folytatódott, sikerült krízishelyzeteket kezelni, állandó életvitelt kialakítani (munkahely, továbbtanulás, visszailleszkedés az iskolarendszerbe, családba), hosszabb távon pedig több ifjúsági közösségbe is be tudtak illeszkedni olyan egyének és kisebb csoportok, akik korábban elutasították ezen társas együttléteket. A projektnek volt olyan multiplifikáló hatása is, hogy a fiatalok egymást ösztönözték, motiválták saját élethelyzetük jobb irányban történő megváltoztatásában.

Fejlesztett kompetenciák

A kettős célcsoportból adódóan az alábbi fejlesztett kompetenciák eltérően jelennek meg az érintett egyéneknél:

önismeret, önkifejezés, asszertivitás, problémamegoldás, változó- és fejlődőképesség, életviteli kompetencia, cselekvőképesség, kapcsolatépítés, alkalmazkodás és együttműködés, kreativitás, kommunikációs képességek, vélemény-nyilvánítási készségek, közös gondolkodás, kritikus gondolkodás, kezdeményező és vállalkozó készség, szociális és állampolgári készségek.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

A projekt adaptálható bármely más településre. Nem alkalmaz speciális módszereket, hanem a rendelkezésre álló ifjúságsegítő és szociális munka szakmai, módszertani anyagaira épít, a széleskörű szektor és szakmaközi együttműködést preferálja. Veszélyként a gyors kiégést, az esetleges szakmai kudarcokból adódó csalódást lehet felhozni, ezért fontos a munkatársak megfelelő kiválasztása és felkészítése, valamint a folyamatos belső és külső szakmai kontroll, a szakmai etikai előírások betartása.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Az 1999-ben a Baranya Megyei Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány keretein belül létrehozott, majd 2002-től a Baranya Ifjúságáért Közhasznú Nonprofit Kft. (korábban Kht.) gondozásában működő, „Tett-Hely” fantáziánévvel ellátott ifjúsági információs és tanácsadó központ az elmúlt 10 évben, tudatos fejlesztéssel és pályázati források kihasználásával komplex városi-megyei hálózattá bővült. Az elmúlt évtized során Tett-Hely Ifjúsági Szolgáltató Hálózat működtetése, koordinálása mindig a szervezet legjelentősebb és legkomplexebb programja volt. A szervezet alapításakor feladat-ellátási szerződést kötött a Baranya Megyei Önkormányzattal és Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatával. A szervezet a közfeladat-ellátási szerződése ellenére az utóbbi 5 évben semmilyen kormányzati és önkormányzati támogatást nem kapott, működését számos hazai és európai uniós pályázati forrásból, saját szolgáltatási bevételekből és 2012-től az általa felújított közel 100 férőhelyes ifjúsági tábor bevételeiből biztosítja.

A közösségi művészetek és a Murál Morál Módszer mint a személyiség- és közösségfejlesztés eszközei

A projekt környezete: szükségletek és igények

Az alkotás, a teremtő erőnk megnyilvánítása, valami maradandó érték létrehozása minden embernek elemi igénye, amit az élet különböző területein elégtünk ki. Azonban a művészet szó hallatán sokunkban bekapcsolnak azok a gátlások, melyek szocializációs folyamatunk során szüleink, pedagógusaink kreatív aktivitásainkra adott reakciói alakítottak ki bennünk, még a szárnyalás előtt szárnyunkat törtük, s egy életre elment a kedvünk attól, hogy valamit megmutassunk magunkból. Ha mégis meg merjük tenni, szükségünk van biztonságot adó sémákra, melyek megóvnak minket az irreális elvárásainknak való megfelelés kudarcától.

A magyar oktatási rendszerben még mindig alternatív útnak számít az osztályozáson alapuló értékelést kiváltó, a gyerekek egyéni képességeire építő - a kreativitást és az érzelmi intelligenciát is fejlesztő - gyerekeket partnernek tekintő résztvevőközpontú nevelési rendszer. Az alkotómunkában pedig különösen fontos, hogy a résztvevő kifejezőkészsége, szabadsága ne ütközzön az ítélet vagy a versenyszellem korlátaiba, hiszen csak így van lehetőség a saját magunkkal és másokkal való valódi találkozásra.

A közösségi művészet kifejezés legalább annyira új hazánkban, mint az előbb említett alternatív nevelési út. Azok használják ezt a kifejezést, akik nyugat-európai országokban tapasztalták az ott már évtizedek óta működő 'community art' és 'street art' irányzatait, azok társadalmi hatását, és a különböző nevelési- és szociális rendszerekben való megjelenését.

Magyarországon is rendkívül fontos lenne, ha az ifjúsági munkában és más segítő szakmákban egyre inkább elterjedhetne a művészet, mint a személyiség- és csoportfejlesztés eszköze (és nem célja), és egyre természetesebbé válnának a csoportos alkotás és az utcai művészet, mint az önkifejezés és a közösségi kommunikáció különböző formái.

Elméleti háttér

A közösségi művészetről

Közösségi művészetnek a közösségi kontextusban, a közösség tagjainak bevonásával megvalósuló művészeti tevékenységet nevezzük, melyben alapvető az adott közösség és az alkotás folyamatát kísérő művészek vagy fejlesztők interakciója, párbeszéde egymással és az alkotás által a környezetükkel. Ezáltal a közösség tagjainak lehetősége nyílik kifejezni a közösséget foglalkoztató tartalmakat, és szélesebb társadalmi rétegek számára is láthatóvá tenni azt a művészet eszközei által.

A közösségi művészeti folyamatok nemzeti vagy akár nemzetközi szintű változásokat is okozhatnak társadalomkritikai és tudatosságra ébresztő, az egyéneket saját képességeikben, jogaikban megerősítő funkciójuk által. A legelterjedtebb közösségi művészeti formák: a közösségi színház (pl. fórum színház), a cirkusz, a karnevál, a közösségi média, a *murálfestés*, az installációs alkotások, a közösségi zene, a tánc, a landart, stb.

A közösségi művészeti folyamatban többnyire nem-formális és informális nevelési módszerek kapnak szerepet, melyek segítik a csoporttagok egyenlő bevonódását, a véleménynyilvánítást, az együttműködést: lehetőséget biztosítanak arra, hogy a civil társadalom valamennyi szereplője kifejezhesse önmagát és az egyéni a közös részévé váljon. Mindez akkor a legteljesebb, ha a résztvevők az alkotás minden fázisába bevonódnak, vagyis a csapatépítéstől az alkotás egyéni szintjeitől elindulva a közös alkotás megtervezésén keresztül együtt jutnak el annak elkészítéséig. (Nem az történik, hogy a csoportvezető kigondolja, megtervezi, s a csoport végrehajtja az utasításokat.) A közösségi művészetek alkalmazásánál általában a közösségfejlesztés és az egyének megerősítése a cél, a résztvevők helyzetbe hozása olyan feladatok felkínálásával, melyeket többnyire közösen tudnak csak „megoldani”. Ily módon egy nagyszabású alkotás elkészítése az egyéni képességek megnyilvánulásának, s az együttműködésnek ad teret. Az effajta alkotói folyamatokban nagy hangsúly helyeződik az elfogadásra, minden gondolat, ötlet és kifejeződés létjogosultságára, a folyamat demokratikus voltára: a csoportenergiák egyben tartása érdekében a közösségi döntésre. Az önkéntes és a feltétel nélküli részvétel (a részvétel ne kötődjön előzetes tudáshoz, bárki számára nyitott legyen) az előbbiekhöz hasonlóan fontos alapelv. A közösségi művészeti nevelésnek nem a tehetséggondozás áll a középpontjában, az inkább csak a folyamat velejárója, hogy valakiről kiderül, hogy jó érzéke van valamire, vagy különösen tehetségesen rajzol, fest, mozog, ír, énekel, zenél vagy éppen komponál. Sokkal fontosabb, hogy mindenki elhiggye magáról, hogy amit Ő tud, gondol, képzel, lát, alkot, az különleges, és egyedi, s éppen az teszi azzá, hogy belőle születik. Vagyis nem attól lesz valaminek létjogosultsága, mert megfelel a közízlésnek vagy bármilyen társadalmi elvárásnak, mércének, hanem, pusztán attól, hogy a csoporton belüli, a közösséghez tartozó és szükséges létező, s ebből fakadóan legtisztábban születésének közegében értelmezhető értéke ott a legteljesebb.

Közösségi falfestés

Egy csoport vagy közösség teljes részvételén alapuló nagyképfestő folyamat, melynek során a résztvevők nemformális módszerekkel a közösségüket érintő, a szélesebb környezetük számára is aktuális témákat dolgoznak fel, és jelenítenek meg nagy méretben közösen létrehozott, a nyilvánosság számára elérhető festményeken. A közösségfejlesztő folyamat szempontjából a festmény elkészítése nem cél, hanem a közösség és az egyének megerősítésének eszköze.

A *Murál Morál Mező* (a Pécsi Szín-Tér Egyesület közösségi művészeti munkacsoportja) 2007 óta alkalmazza a módszert Magyarországon nicaraguai mintára többnyire hátrányos helyzetű gyerekek és fiatalok csoportjaival. Módszertanuk (*Murál Morál Módszer*) technikai alapjait a nicaraguai FUNARTE gyakorlata adja, melyet továbbformáltak hazai nemformális nevelési módszereikkel (globális nevelés,

környezeti nevelés), beépítették művészetterápiás, közösségi művészeti és egyéb területeken (önismeret, spiritualitás, csoporttréningek) szerzett tapasztalataikat. A módszer szellemi háttérére nagy hatással volt: Paolo Freire kérdező-pedagógiája, Malcolm Ross és Robert Witkin reflexió-elmélete az érzelmek békés módon való kifejezéséről és Carl Rogers személyiségközpontú, emberséges megközelítése.

A projekt célja

Rövidtávú cél

- csapatépítés-közösségfejlesztés, csoportidentitás kialakítása/erősítése;
- önkifejezés, önismeret fejlesztése, az önbecsülés erősítése;
- a bennünk élő alkotó felébresztése, felismerése, megerősítése;
- egyéni gondolatok és érzelmek megjelenítése, majd közös megegyezésen alapuló, az egyéni tartalmakat magába foglaló közös alkotás (nagykép) létrehozása;
- a kommunikáció kreatív formáinak/eszközeinek megismertetése a résztvevőkkel;
- a résztvevők kreativitásának, kezdeményezőkétségének, együttműködő- és problémamegoldó képességének fejlesztése;
- lehetőséget teremteni (közös) öröm és sikerélmény megélésére.

Hosszútávú cél

- magabiztos, kreatív, kezdeményező, gátlásaiktól felszabadult egyének nevelése, akik a bennük lévő potenciált képesek önállóan és csoportban is működtetni;
- helyi identitás erősítése;
- társadalmi reflexió - párbeszéd generálása;
- a társadalmi megújulás folyamatának segítése a felelős, résztvevő magatartás erősítése által;
- közterek, közösségi terek színesebbé, élhetőbbé tétele.

A projekt résztvevői

Közvetlen résztvevők

Életkortól, társadalmi vagy szociális háttértől, származástól, képzettségtől függetlenül bárki. Leggyakrabban 10-25 év közti gyerekekkel és fiatalokkal foglalkozunk, de a módszer ugyanolyan jól működik óvodásokkal és felnőttekkel, elit gimnazistákkal és gyermekotthonos vagy fogvatartott fiatalokkal is.

Közvetett résztvevők: érintettek, szektorok kapcsolódásai, stb.

Mivel a közösségi falfestő projekt ideális esetben adott közösség élőhelyén, lakó-környezetében, működési helyén valósul meg, elkerülhetetlen az együttműködés a helyhez kapcsolódó szervezetekkel, intézményekkel: oktatási intézmények (óvoda,

iskola, egyetem), közösségi ház, gyermekotthon, börtön, helyi civil szervezetek, vállalkozók, vállalatok. A projekt megvalósítása során tudatosan törekszünk is a helyi erők bevonására, a folyamatban számukra megfelelő hely megtalálására, a különböző szereplők közti kapcsolat erősítésére. A sajtó bevonása különösen fontos a társadalmi kommunikáció megvalósulása és az alkotók elismerése szempontjából.

A projekt folyamata/módszertana

A Murál Morál Módszer egy komplex közösségfejlesztő módszer, melyben a közösségi alkotás létrehozásának folyamata ugyanolyan hangsúlyos és jellegzetes, mint az eredmény maga, a kész alkotás. A fenti elveken alapuló, résztvevő- és folyamatközpontú alkotás a következő módon épül fel: a nagyméretű festmények egy adott csoport – pl. egy kerület lakói, helyi fiatalok, iskolai osztály – alkotja meg egy képzett, technikában jártas facilitátor, művész, szociális munkás vagy tanár segítségével. A képek létrehozása összetett folyamat: a facilitátor rávezető gyakorlatok (beszélgetések, dráma, nem-formális nevelésen alapuló gyakorlatok stb.) segítségével ösztönzi a csoportot egy közös, a résztvevők mindegyike számára jelentős téma feldolgozására, egy üzenet meghatározására. Ez tükrözhet valamilyen aktuális problémát, közös értékeket, érdeklődési területet, de cél, hogy a téma a tágabb közösség számára – az adott település vagy kerület lakosai, az iskola többi tanulója stb. – is értelmezhető, gondolatébresztő legyen. A központi téma meghatározása után a résztvevők egyéni és kiscsoportos, majd egészcsoporthoz tartozó munka során bontják ki a témát, hoznak létre néhány alakból, szimbólumból álló kompozíciókat, majd közösen szerkesztik meg a nagy képet, melyet végül számos vázlat megrajzolása és technikai előkészítő munkálatok után kiviteleznek a nagy falfelületen: egy kihasználatlan tűzfalon vagy elhagyatott épületen. Az elkészült festmény az adott utca, tér látképét erőteljesen meghatározva kommunikációs felületként funkcionál.

A kreatív folyamat alatt az egyéni képességeket tiszteletben tartva, azokat megerősítendő folyamatos visszajelzést adunk a résztvevőknek. Ez a bizalmi légkör segít számukra felismerni a bennük rejlő értékeket, könnyebben elsajátítani a szimbolikus vizuális nyelvet, fejleszteni társas- és önkifejezési készségeiket.

A csoportmunka foglalkozásonként és az egész folyamatot tekintve is 3 fő részből áll: csapatépítés, témafeldolgozás és alkotás. E három tevékenységet az egymásra épülő foglalkozások során párhuzamosan igyekszünk fejleszteni, és összekapcsolni.

Az alkotást a teljesen szabad egyéni alkotástól kezdjük és haladunk a tematikus (adott téma, nincs tervezés) és a tervezett (kis méretben lerajzolt, nagy felületre felnagyított) alkotásokig a felületet is egyre növelve. Az egyéni munka után a páros, kiscsoportos, egészcsoporthoz tartozó kooperatív gyakorlatok következnek ugyancsak egyre növekvő felülettel, míg elérkezik a folyamat csúcspontja: a közös kompozícióalkotás (az üzenet megfogalmazása, a falfestmény tervének elkészítése – szelekció és fúzió), és a falfestmény megfestése. Záróaktusként pedig elengedhetetlen a kész alkotásnak a szélesebb közösséggel való megünneplése, és az alkotók elismerése.

A folyamat főbb lépései:

1. A csoport kiválasztása/megtalálása

- dolgozhatunk már meglévő csoporttal/közösséggel vagy az is lehet a célunk, hogy falfestő projektünkkel segítsük egy közösség létrejöttét.

2. Megfelelő helyszín megtalálása

- a nagy területen való alkotáshoz nagy tér kell, fontos, hogy a kibontakozást ne akadályozza a térhiány, valamint a környezet tisztaságának megóvására való állandó törekvés.

3. Falfelület kiválasztása (abban az esetben, ha falfestés zárja a folyamatot)

- a csoport mindennapi életében földrajzilag közel eső, látható helyen legyen – fontos, hogy a megalkotás után a falfestmény látványa felidézze, életben tartsa az alkotókban azoknak a pozitív élményeknek a hatását, ami az alkotás folyamatában érte őket,
- a fal állapotának, a szükséges előkészítési munkálatainak felmérése (egyenletes, nem vizesedő falfelületre van szükség).

4. Anyag-eszközbeszerzés

- a festéshez a három alapszín (vörös, kék, sárga), a feketét és a fehéret használjuk, az összes többi színt ebből keverjük, így a színkeverés is az egyéni kreatív folyamat része,
- papírra temperát használunk, lepedővásznonra, szilárdabb felületre (fa-rost lemez, OSB, fal) kültéri akrilfestéket, ami időjárásálló,
- papírok: félfamentes rajzlap, fehér műszaki rajzlap (dipa), festők által használt leszakítóhenger (1m széles papírhenger), fekete fotókarton, fénymásolópapír,
- ecsetek: 20, 22, 24-es művészecsetek, 2,5-10-es méretig szobafestő ecsetek
- falfestéshez: létrák vagy állványzat, takarófolia, diszperzit, csapatózsinór, mérőszalag, táblakréta, betonlakk.

5. Csoportmunka

- Ismerkedés, csapatépítés, szabad alkotás, témafeldolgozás (beszélgetés, film, kreatív írás, fotók-képek, mozgás, dráma, stb. segítségével), tematikus alkotás, technikai ismeretek elsajátítása (színhasználat, szimbólumalkotás- és használat, tervezés, kompozícióalkotás), történet- és üzenetalkotás, szalagkép létrehozása, nagyítás

6. Falfelület előkészítése

- a falfelület egyenetlenségétől függően vékonyabb vagy vastagabb vakolóréteget kell felvinni, glettelni és diszperzittel lealapozni

7. Falfestés

8. Átadóünnepség megszervezése

- a helyi közösséghez kapcsolódó szervezetek, támogatók, az alkotók hozzátartozóinak meghívása
- szakmai partnerek, sajtó meghívása
- helyi tehetségek kiválasztása, felkészítése műsorszámuk bemutatására a falavató ünnepség részeként

9. Falfestmény átadása

- az alkotók elismerése – oklevélátadás
- a falfestmény átadása – szalagvágás
- kulturális műsorszámok helyi vagy meghívott előadók tolmácsolásában

Eredmények és hatások

A közösségi alkotómunka segít az egyéni „határátlépésben“, gátlások oldásában, fejleszti a társas készségeket (együttműködés, kommunikáció), az önkifejezési készséget (manuális készségek, vizuális nyelv, belső látás, képzelet). Az közösségi alkotófolyamat hatására az egyénekből közösség formálódik, akik képesek egy nagyméretű, a közösséget foglalkoztató tartalmakat kifejező alkotás létrehozására, ami nemcsak számukra válik további fontos erőforrássá, hanem a helyi közösség tagjaira is gondolatébresztő, szemléletformáló hatással lehet. A hatalmas, színes falfestmény pedig a környezet arculatát formálja, esztétikusabbá teszi.

A művészetek hatása a személyiségfejlődésre

- olyan agyterületeket mozgat meg, amelyeket más eszközökkel nehéz működésbe hozni, összekapcsolni egymással;
- olyan tartalmak fejeződhetnek ki, melyek racionális, verbális úton nem elérhető;
- az alkotás által elérhetővé válnak olyan belső erőforrások, melyek kiindulópontjai lehetnek a személyiség újrastrukturálódásának, az én megerősödésének;
- az alkotások a lélek tükrői, kiváló önismereti eszközök, segítségükkel újabb és újabb tényezőket ismerhetünk fel magunkban, melyek alapvetően meghatározzák a működésünket, s a kívülről való rátekintés lehetőségét ad ezek tudatosítására, formálására;
- csoportos helyzetben – közösségfejlesztő eszközként - hozzájárul a szociális készségek fejlesztéséhez;
- az alkotás teremtés, a produktivitás élményét adja az alkotónak, összekapcsolja a benne rejlő kreatív potenciállal, a hasznosság-érzés megéltésével, további önkifejezésre, kezdeményezésre készíti.

Fejlesztett kompetenciák

- szociális kompetencia;
- anyanyelven folytatott kommunikáció;
- kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia.
- kulturális tudatosság és kifejezőkézség.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

A megvalósulás helyszínétől függően adódhatnak nehézségek az adott intézmény szabályrendszerébe való illeszkedéssel kapcsolatban, pl. börtön, gyermekotthon sokkal kötöttebb, mint egy szabadidőben, közösségi házban megvalósuló foglalkozás.

Speciális igényű csoportok (fogyatékkal élők, óvodások, idősek, viselkedészavaros gyerekek) a módszer csoportspecifikus előkészítését igénylik.

Veszélyek

A csoportvezető személye meghatározó a fejlesztési folyamatban: egyszerre mintaadó és teret adó. Akkor tudja segíteni a résztvevők gátlásainak oldódását, ha ő maga szabadon és bátran működik az alkotás műfajában, ettől hiteles és a feloldódást támogató a jelenléte. Fontos, hogy bízni tudjon abban, hogy minden, ami szükséges az alkotáshoz, a résztvevőkben már megvan, csak segíteni kell előhozni, és nem helyettük kitalálni. Ha valaki átbillen a facilitátor szerepből a „megmondó” tanár szerepbe, azzal teljesen megváltozik a folyamat jellege, a résztvevőket önállótlan, kiszolgáltatott állapotukban erősíti meg.

Fontos, hogy a falfestmény elkészítésére ne nehezedjen irreális esztétikai elvárás. Amiben határozott útmutatásokat, instrukciókat kell adni, azok a technikai részletek, melyek a további kibontakozást segítik: pl. négyzethálókészítés, a felület kitöltésének sorrendje, színhasználat, eszközhasználat, stb.

Adaptálás lehetőségei

A Murál Morál Módszer alkalmas arra, hogy különböző társadalmi környezetből, szociális háttérből érkező, különböző életkorú emberek csoportjaival alkalmazzuk. Eddigi tapasztalataink alapján hátrányos helyzetű csoportok megerősítésére különösen hatékony módszer. Helyi közösségek, iskolai osztályok, gyermekotthonos gyerekek, börtönviselt fiatalok, ifjúság- és segítő szakmabeliek csoportjai ugyanúgy lehetnek a célcsoportok. Jól integrálható a szociális munka, a terápiák, iskolai vagy iskolán kívüli ifjúsági munka, illetve közösségfejlesztés módszerei közé.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

A Pécsi Szín-Tér Egyesületet 2010-ben hoztuk létre közösségfejlesztő és ifjúsági munkás fiatal szakemberek összefogásával, elsősorban hátrányos helyzetű fiatalok megerősítésére, az önkéntesség népszerűsítésére, a nemzeti és nemzetközi szakmai összefogás szélesítésére. Fő működési területeink: Pécsbányatelep, ahol a lakosság 70%-a roma származású, börtönök, ahol főleg fiatalokorúakkal foglalkozunk, de dolgoztunk már felnőtt férfiakkal is illetve oktatási intézmények, közösségi házak valamint gyermekotthonok lakóival, látogatóival is. Céljainkat közösségi művészetek (közösségi falfestés, színház, mozgás, zene, film, egyéb vizuális technikák) és nemformális nevelési módszerek alkalmazásával, képzésekkel, valamint a munkánkról szóló kiadványok terjesztésével érjük el.

Katona Krisztina

Művelődési- és felnőttképzési menedzser. 2004-től 4 évig dolgozott környezetvédelmi oktatóként a pécsi Zöld-Híd Alapítvány Öko-Kuckójában. 2007-től közösségfejlesztőként tevékenykedik, közösségi művészetek (közösségi falfestés, mozgás, színház, zene, reart) alkalmazásával különböző hátrányos helyzetű csoportokkal foglalkozik Pécsen és körzetében, valamint intenzív projektek erejéig az ország más városaiban. 2007 óta önkéntesen dolgozik a pécsi és a kecskeméti fiatalokorúak börtönében. 2007-ben első falfestő projektje keretében Magyarországra adaptálta a Nicaraguában tanult mural painting módszert, és azóta számos nemzeti és nemzetközi projektet megvalósított a módszer alkalmazásával, amiért az Amerikai Nagykövetség 2012-ben „Aktív Állampolgárság” díjjal ismerte el.

Közösségfejlesztő nyári tábor kamaszoknak

A projekt környezete: szükségletek és igények

A programgazda Ifjúsági Közösségi Tér (továbbiakban Tér) közösségfejlesztő szakmai munkájának motorja az évente megszervezett 1 hetes nyári tábor. A helyszín, a programok és a kerettörténet mindig a résztvevő fiatalok életkori, kapcsolati, és közösségi szükségleteire reagál, figyelembe véve az aktuális egyéni adottságokat és igényeket (pl.: a közösségen belüli pozíció, életvezetési nehézség, családi krízis stb.).

A Térbe járók többségének csak ez a tábor jelenti a kimozdulást a lakókörnyezetéből és a nyaralást. Sokan csak így jutnak el a Balatonhoz és egyéb népszerű nyaralóhelyekre. A nyári tábor kaland, játék, feladat, versengés és viszonyítási pont a Tér életében. Egész évben téma, hogy ki hány táborban vett részt, és jön-e a következőbe? Hol és mikor lesz a következő tábor? Az emlékek lenyomataként fényképes tablók díszítik a közösségi teret, és spontán szerveződő táboros filmvetítésekre kerül sor az év folyamán.

Valamennyi munkatárs számára igénnyé vált, hogy együtt tervezzék meg, készítsék elő és valósítsák meg a tábort. Egyetértenek abban, hogy ez egy olyan folyamat, amely kihívást jelent elsősorban szakmai szinten, de az egyéni fizikai és mentális teherbírás próbájaként is értelmezhető. Kihat a teamen belüli kapcsolatokra, szerepekre és feladat kiosztásra. A részletesen bemutatott „*Tudom, hogy mit tettél idén nyáron*” Horror Tábor is egy ilyen közös munka eredménye, amibe beépültek az eddigi táboroztatási tapasztalatok.

Elméleti háttér

A szabadidős programokat kínáló közösségi tér olyan találkozóhely, amely nyitvatartási időben szabadon és tetszőleges időtartamban látogatható a célcsoport (13-18 év közötti, középiskolába járók esetén 20 éves korig) kamaszainak egyéni döntése alapján. Szervezett és meghirdetett, illetve spontán programokhoz és tevékenységekhez lehet kapcsolódni, ki és beszállni azokból.

Ennél jóval erősebb elköteleződést és intenzívebb jelenléteket igényel a táborban való részvétel. Ennek elérésére jelentenek kvázi garanciát a jelentkezésre és a részvételre vonatkozó szabályok, és a többi résztvevő felé titkosított meglepetés szerepek és feladatok kiosztása. A bevonódást elősegíti a szakmai team lelkesedése is, amit a jól kidolgozott, kerettörténetbe ágyazott játékos csapatépítő foglalkozás közös kitálalása és előkészítése generál.

A nyári táborok tematikájában leképeződik az a ciklikusság, ami a kötött látogatói korhatár következménye: összeverődés, rajzás, kötődés kialakulása, közösséggé formálódás, a közösség stabilizálódása, búcsúzás, összeverődés, rajzás stb. Az összeverődés fázisában lévők táboroztatásánál inkább a közös nyaraláson, a sok közös élményeken (pl.: hajókirándulás, vízi játékok, tábortűz és szalonnasütés stb.)

önmaguk és a többiek megismerésén, a kapcsolatok kialakításán van a hangsúly. A Horror Tábor egy összeszokott közösség búcsúzóban lévő tagjaira lett kitalálva, ezért egy közös cél eléréséért küzdöttek a feladatok megoldása során, míg az előző évben a formálódó közösséget a csapatok versengése hozta közelebb egymáshoz.

A projekt célja

A Horror Tábor célja egy nagykorúvá vált tagokból álló búcsúzó közösségnek utolsó lehetőséget biztosítani egy hosszabb, intenzív együttlétre, közös játékokra és nyaralásra a Tér munkatársaival. Ennek a speciális közösségi élménynek részesévé vált néhány fiatalabb táborozó, akik megtalálhatták a helyüket az újjáalakuló Térben és tovább vihették a kialakult hagyományokat.

Olyan útravalónak szántuk a játékok és a feladatok megoldása során tanultakat, a napi szintű értékelést és visszajelzéseket, ami segítséget jelenthet az egyéni felnőtt életutak elindulásánál. Lehetőséget teremtettünk annak a megélésére, hogy számíthatnak egymásra és ránk. Egy eddig tiltott felnőtt téma legalizálásával azt is kifejeztük, hogy már nem tekintjük őket gyerekeknek, de játékos iróniával közelítettünk a horrorfilmek világához, ami őket is önfeladott játékokra ösztönözte.

A projekt résztvevői

A tematika egy olyan 20 fős csoportra lett kitalálva, amelyben van 5 felnőtt (a Tér minden munkatársa) 11 nagykorúsága miatt a Tértől búcsúzóban lévő fiatal és négy 14-17 év közötti kamasz, akik a Teres közösség folytonosságának képviselői.

A projekt folyamata/módszertana

A Horror tábor tervezési folyamatába beépítettünk minden olyan beváló tapasztalatot és módszertani elemet, amit eddig a munkánk során sikerrel alkalmaztunk.

A helyszín közelében legyen fürdési lehetőség, kirándulóhely és látnivalók.

A budapesti fiatalok számára kikapcsolódást és feltöltődést jelent a víz- és természetközeli tartózkodási hely, ami sok speciális, számukra túlnyomórészt ismeretlen élményt és látnivalót kínál.

A szálláshely legyen egy önálló épület, ahol csak mi vagyunk. Legyen benne közösségi helység és felszerelt konyha. Tartozzon hozzá egy saját kert, tűzrakó hellyel.

Ha magunkban vagyunk nincsenek figyelemelterelő hatások, esetleges konfliktusok és alkalmazkodási nehézségek. Egy tágas, zárt kert alkalmas sportolásra, játékok szervezésére. Szükség van egy olyan helyiségre, ahol kényelmesen együtt étkezzünk, és rossz idő esetén, illetve esténként az együttlétek színteréül szolgál.

Az étkezést részben, vagy egészében önellátással oldjuk meg. Nagyon beváló gyakorlat, hogy magunkra főzünk. Közösségépítő ereje van, felelősségvállalásra nevel és költséghatékony. A szabadtűznél elkészített és elfogyasztott étel hangulatteremtő ereje közösségépítő hatású.

Csoportos játékok a közösség csoportdinamikai fejlődési szintjének, az egyéni és társas készségek fejlesztésének és a résztvevők teherbírásának figyelembe vételével választódnak ki.

Programok részben a fiatalok kívánságára, a helyszín adottságainak kihasználásával, az időjárás figyelembe vételével, rugalmasan alkalmazkodva az itt és most történéseihez.

Kerettörténet összhangban a fenti adottságokkal, a célkitűzéssel és tematikával. Lehetőséget kínál a kreativitás, szerepválasztás és a játékosság megélésére.

A közösségi tér házirendjét, szabályait és szokásait magunkkal visszük a táborba.

Például nem lehet alkoholt fogyasztani még annak sem, aki már nagykorú. Akinek a tábor ideje alatt van a születésnapja, azt megünnepeljük. Ezt egészítjük ki a speciális tábori szabályokkal.

Bizalomjegyet osztunk, amivel megszabott időintervallumban elhagyható a tábor. A közösségért végzett plusz feladatért, a háztartási munkáért és bármilyen felnőttek által pozitívan értékelt viselkedésért és tevékenységért un. bizalomjegyet lehet szerezni. Egy bizalomjegy fél órát ér. Beváltásával felnőtt felügyelet nélkül lehet elhagyni a tábor területét. Ki-ki annyi időt tölthet távol, amennyit össze tudott gyűjteni. A bizalomjegy nem átruházható.

A tábor ideje alatt felvett anyagok összevágásával *filmet készítünk*. Ez az emlék-dokumentum segít az élmények és a hangulat felelevenítésében. Kedvcsinálóként is le szoktuk vetíteni a következő tábor előkészítő szakaszában.

A Horror Tábor heti struktúrája hét készség fejlesztésére irányuló játékos feladat – próbák – megoldása köré szerveződött. A próbák teljesítésével vért (művér) kellett gyűjteni Dr. Genya világpusztító tervének megvalósításához, mivel ő tartotta fogságban a táborozókat. Genya háta mögött segítőtársa Dr. Frankenstein titokban összejátszott a fiatalokkal, és elárulta nekik, hogyan változtathatják át a kényszerből összegyűjtött vért, és ezzel hogyan menthetik meg magukat és a világot. Freddy és Samara együtt játszottak a fiatalokkal, segítve őket a próbák során. A Halott Menyasszony koordinálta az étkezést három segítővel, az előre megbeszélt beosztás szerint.

Az öt felnőtt szerepet naponta váltogattuk egymás között. Ez hozott egy izgalmas dinamikát. Egyik munkatárs sem ragadt bele a szerepébe és mindenki saját egyéniségére formálhatta azt. A változó szerepleosztás fokozott rugalmasságot kívánt mindenkitől.

A napi struktúra kötelező (próbák, étkezések, táborgyüli stb.), szabadon választott (pingpong, társasjáték, filmnézés stb.) és szabadidős (strand, fagyizás stb.) programokból épült fel. A napi program ismertetését a reggeli után, a próbák és egyéb tevékenységek értékelését pedig az éjféλι táborgyülin beszéltük meg. Ünnepeyes vérosztással zárult a nap.

A napi program a fontos időpontokkal kifüggesztésre került beleértve az esetleges változtatásokat is.

Bizalomjegyet a szabadon választható programok ideje alatt lehetett beváltani.

Mivel a próbák maximális teljesítésével sem lehetett az előírt vérmennyiséget összegyűjteni, horrorfilm készítéssel, és Dr. Genyának tett szívességekkel tudták pótolni. A filmkészítés nehezen indult, de végül határidőre elkészült.

A horror mint téma, a kerettörténet és a kreativitást fejlesztő horrorisztikus szépségversenyre kidolgozott jelmezes szerepek annyira megmozgatták a fiatalokat és a felnőtteket egyaránt, hogy kiléptünk vele a tábor területéről és vittük magunkkal a faluba, strandra és szinte mindenhová. Ennek legmarkánsabb kifejeződése a horror jelmezes felvonulás volt, ami a fiatalok ötletéből, spontán kezdeményezésre valósult meg és nagy sikert aratott a járőkelők körében.

A próbák részletesen kidolgozott játékos csoportfeladatokból álltak hét olyan készséget erősítve, amit az egyén és a közösség szempontjából is nagyon fontosnak tartunk: ügyesség, kitartás, kreativitás, tájékozódás, együttműködés és szépség. Ez utóbbi a kamasz korosztály önértékelésében nagy fontossággal bíró külső megjelenés és testkép reális megítélésének képességéhez kapcsolódóan került a tematikába. Természetesen a feladatok többsége horrorisztikus keretet kapott. (pl. horror szépségverseny, koporsóépítés, a legrendezettebb kripta, az éjszakai tájékozódási verseny végállomása a temető, ahol a Halott Menyasszony várja a játékosokat stb.)

Minden nap külön szemléleti keretet kapott azáltal, hogy valamilyen viselkedési minta került a fókuszba, mert ezzel lehetett a vért átváltoztatni. A nap végén Dr. Frankenstein segítségével a fiatalok magukat értékelték: ki mennyire tudta hozni a középpontba állított viselkedést? Ezek az általánosan mutatott, számunkra legnehezebben kezelhető és most pozitívba fordított viselkedés elvárások a következők voltak: rend, udvariasság, pontosság, rugalmasság, türelem, csend és káromkodásmentesség.

Mivel az éjféλι táborgyűli végén került sor a másnapi viselkedésvárás kisorsolására, ehhez kártyákat készítettünk, amire nagyon pontosan leírtuk, hogy mire gondolunk. (Udvariasság: Köszönök; Tudok kérni és megköszönni (segítséget, ételt-italt, kölcsön tárgyat, bizalom jegyet, bármit); Végighallgatom, és ha kell el is fogadom, amit a másik mond; Ha valaki telefonál, békén hagyom, hogy nyugodtam tudjon beszélni; Kívánságaimat átgondolt kérdés, javaslat formájában mondom el (nehogymár ezt a faszágot játsszuk helyett: nem játszhatnánk inkább olyat, mint, amit múltkor, az olyan jó volt?); Kritikámat, nemtetszésemet udvarias formában közlöm („ez egy faszág” helyett: „ehhez nincs kedvem, lehetne inkább így....?”); Megadom a tiszteletet a felnőtteknek és a társaimnak; Nőként bánok a lányokkal. (kerülöm a lepiczásást, gyötrést, ütögetést, kergetést, csipkedést); Észreveszem, ha szükség van a segítségemre. (pl.: segíték a kajafelelősöknek)

A kártya felolvasása a legtöbb esetben élénk beszélgetést generált a témáról. Izgalmas motivációt jelentett, hogy a gonosz hatalmat képviselő Dr. Genyának lehetett keresztbe tenni az elvárt viselkedés betartásával.

A tábor utolsó estéjén közösen értékeltük az együtt töltött időt, mindenki kapott személyes értékelést is, hogy szerintünk miben volt a legjobb. Ezután érzésekről és élményekről beszélgettünk.

Eredmények és hatások, fejlesztett kompetenciák

Minden résztvevő számára kiemelkedően élmény gazdag volt a tábor. Azok is hallották a hírért, akik akkor még nem is jártak a Térbe.

Bár sokat dilemmáztunk, hogy nem fogja-e ez a tábor megnehezíteni a leválását azoknak, akiknek mennie kell ősszel, örültek, hogy ilyen szép emléket vihetnek magukkal.

Az a búcsúzó fiú, akiről feltételeztük, hogy viselkedésével bontani fogja a tábort, ezért beavattuk a keret sztoriba, és titokban előre utazhatott munkatársunkkal be rendezni a táborhelyet, végül váratlan családi krízise ellenére is nagyszerűen viselkedett.

- A résztvevők összetartása és együttműködési képessége fokozódott. Meglepő mértékű kreativitásról tettek tanúbizonyságot (pl.. egy kihúzott tárgy felhasználásával kiellett jelmez készíteni maguknak).
- Fókuszba kerültek olyan pozitív viselkedési minták, amelyek segítik a társas kapcsolatokat és a felnőtt világba való jobb beilleszkedést.
- A folyamatos visszajelzés és értékelés hatására önismeretében megerősödve jöhetett haza minden résztvevő.
- Új dolgokat ismertek meg, például a GPS használatát.
- Feltűnési, figyelem felkeltési vágyukat olyan formában élhették ki, ami társadalmilag elfogadott (jelmezes felvonulás).
- Bizalmat kaptak és nem éltek vele vissza. A sokat hangoztatott: "nagykorúak vagyunk, jól be fogunk rugni, nekünk már úgyis mindegy, legfeljebb kitaláltak erre a rövid időre" helyett józanul csinálták végig a tábort.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

- A kamaszkorra jellemző extrém erősségű szexualitás jelenlétének kezelése.
- A táboroztató felnőttek belső szerepkonfliktusainak kiegyensúlyozása. Irányító és/vagy játszótárs?
- A vegyes korosztályi összetételből adódó helyzetek kezelése: elhagyhatja-e egy 14 éves lány egyedül a tábort? Lehet-e dohányozni?

Ezekre a kérdésekre minden kamaszokkal táborba induló szakember csapatnak meg kell találnia a saját adekvát választát.

A nehézségek és a kimerítő 24 órás szolgálat ellenére egy jól átgondolt és kidolgozott táborozás rengeteg szakmailag és emberileg is jól hasznosítható plusz lehetőséget nyújt, amiért megéri belevágni.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

A XII. kerületi Családsegítő és Gyermekjóléti Központ Ifjúsági Közösségi Tere önálló intézményrészként üzemel és az ifjúsági utcai szociális munka ellátásának érdekében hozták létre. Két szociális munkás, egy pszichopedagógus és egy szociálpedagógus mellett szociális munkásként látom el a csoport vezetését az intézmény 2011-ben történt megnyitása óta. Mindannyian ifjúságsegítő attitűddel rendelkező szakemberek vagyunk. A tábor leírását én, Krolopp Györgyi készítettem, de a benne foglaltak a szakmai teamünk közös munkája.

„Én is más vagyok” – érzékenyítő esemény

„Mások elfogadásának szándéka saját értékeink ismeretével kezdődik (...)

/Hirohada Ototake/

A projekt környezete: szükségletek és igények

A sztereotípiák természetes módon jelen vannak minden társadalom, minden egyén életében. A sztereotípiák jelenléte nagyban befolyásolja az egyén társadalomban való megfelelő, sikeres beilleszkedését. Hátrányos megkülönböztetést, negatív élményt nyújtanak az egyénnek a társadalom szintjén.

Ha a sztereotípiák ennyire magától értetődőek, ráadásul tudattalan, automatikus folyamatokon alapulnak, akkor lehet-e őket egyáltalán befolyásolni, megváltoztatni? Tehetnénk fel joggal a kérdést. A válasz igen, még ha nem is egyértelműen. A sztereotípiák megváltozását, formálását elsősorban attól várja a szakirodalom, ha a szóban forgó csoport tagjaival a megítélő találkozik, őket jobban megismeri.

Egy társadalom erkölcsi, jogi és mentális állapotát jól jellemzi az, hogy hogyan, milyen mértékű felelősséggel viseltetik a sérült embertársak iránt. A fogyatékkal élők helyzetének megértése, elfogadása, javulása, integrációja a társadalom egyik megoldásra váró, égetően szükséges feladata. Fontos, hogy a társadalom tagjai elfogadják fogyatékkal élő embertársaikat, megértsék, hogy ők ugyanolyan értékű emberek, mint ép társaik, valamint a fogyatékkal élők is a társadalom aktív, önálló tagjaivá váljanak. Releváns feladatnak tekintendő, hogy a korlátok között élők egyéni erőssége kerüljön előtérbe, saját képességüknek megfelelően fogadja el őket a társadalom, biztosítva legyen számukra az élethosszig tartó tanulás. Így megteremtik önmaguk számára a megfelelő életminőséget, saját elfogadásuk, önbecsülésük javul. Ez a cél úgy érhető el, hogy az egészséges egyéneknek képessé kell válniuk megfelelő nyitottsággal fordulni a sérültek, fogyatékosággal élők felé.

Elméleti háttér

Az érzékenyítés alapvető célja, hogy a résztvevők megismerjék, mit is jelent a tolerancia valójában, milyen az, amikor valaki fogyatékkal él, legyen szó testi, lelki, szellemi sérülésről, hogyan kell viszonyulni mindehhez. A tevékenységek alatt hozzáértő - sok esetben maguk is valamilyen testi korláttal élő (mozgásában akadályozott, látássérült, siket) - segítők facilitálásával megismerkedhetnek a fogyatékkal élők mindennapjaival, nehézségeikkel, problémáikkal. Kulcsfontosságú a személyesen átélt megtapasztalás, amelynek során embertársaikkal toleránsabbá, elfogadóbbá, segítőkészebbé válnak a résztvevők, leomlanak a sztereotípiák. A tevékenységben aktívan bevont fogyatékkal élő közreműködők nyitottságának, természetességének, közvetlenségének köszönhetően a résztvevők is bátrabban, őszintebben mernek szembenézni az önmagukban felállított előítéleteikkel. Mindazonáltal a korlátokkal élőkben realizálódik, hogy ők is értékes emberek, magabiztosabbá válnak, önbecsülésük fejlődik.

A projekt célja

Cél a figyelemfelhívás, a rögzült sztereotípiák és előítéletek megváltoztatása egyéni szinten, majd az egyéni fejlődési folyamatnak köszönhetően közösségi, társadalmi szinteken is. Az önállóan, testközelből átélt megtapasztalás toleránsabb hozzáállást, mélyebb megértést és elfogadást eredményez. Ezáltal talán meg tudjuk változtatni az egymással szembeni elvárásainkat, harmonikusabban és hatékonyabb módon tudunk együttműködni és kommunikálni az élet minden területén.

A projekt résztvevői

- Gyermekek, fiatalok, felnőttek, akiket nyitottabbá, képessé *szertnének tenni* a fogyatékkal élő embertársaink elfogadására, a bennük lévő értékek felismerésére.
- Fiatalok, felnőttek, akik *nyitottak* olyan eszközök feltérképezésére, megismerésére, amelyek birtokában képessé válnak a fogyatékkal élő emberek megfelelő eszközökkel való támogatására.
- Fogyatékkal élők, akik
 - o aktív segítőként, saját eszközeiket, tapasztalataikat felhasználva kívánnak tenni a fogyatékkal élők elfogadásáért, valamint sorstársaikat képessé akarják tenni önmaguk helyzetének pozitív irányba történő előmozdítására;
 - o résztvevőként erőt szeretnének meríteni sorstársaiktól;
- Olyan családok, akik személyesen érintettek a témában.
- A sérült emberekkel közvetlenül kapcsolatban lévő oktatásban tevékenykedők, egészségügyi- vagy segítő szakemberek.

A projekt folyamata/módszertana

Helyszín:

Kiemelt fontosságú a megfelelő helyszín kiválasztása. Szabadtéren és fedett épületben is tarthatjuk az eseményt, ám ügyelni kell arra, hogy az mindenféle szempontból akadálymentesített legyen.

Módszer:

Az egyes műhelyek/tevékenységek módszereit aszerint választjuk meg, hogy a legmegfelelőbbben illeszkedjen az adott témához. Kizárólag nem-formális eszközökkel dolgozunk, hiszen ez az egyéni kompetencia-fejlesztés egyik legkiválóbb eszköze.

Létszám:

- *kis létszámú csoport* (5-20 fő): Alapos, mély, közvetlen ismeretszerzésre/ismeretátadásra ad lehetőséget. Az egyéni igények és szükségletek nagyobb teret kapnak. A csoportkohézió erősebb. Intenzívebb interakció várható. Az egyén kompetenciái és attitűdjei erősebb fejlődést mutatnak, mint nagy létszámú csoport esetén.

- *nagy létszámú csoport/rendezvény:* Forgószínpadszerűen épül fel. A résztvevők rálátást kapnak a feldolgozni kívánt témákra, aktívan szereplőivé is válnak a folyamatnak, de a kis létszámú csoportban résztvevőkkel ellentétben felületesebb információt kapnak. Egy nagy létszámú rendezvényen való részvétel kiváló ugródeszka lehet egy kiscsoportos foglalkozáshoz.

Tevékenységek, módszerek:

- Filmek a fogyatékkal élőkről – a filmek értelmezése, üzenete interaktív beszélgetés keretében;
- Vakvezető kutyák segítő munkájának bemutatása – interaktív részvétellel;
- Ismerkedés a Braille géppel, annak kipróbálása látássérült vezető irányításával;
- Kerekesszék kipróbálása – nehezített akadályokkal, kerekesszékhez kötött facilitátor közreműködésével;
- Tájékozódás fehér bottal - látássérült vezető irányításával;
- Társasjáték csukott szemmel - látássérült vezető irányításával;
- Terítés: zöldségek, gyümölcsök felismerése szemtakaróval, látássérült vezető irányításával – tapintás, szaglás útján való érzékelés;
- Ruhadarabok felismerése, öltözködés szemtakaróval - látássérült vezető irányításával – tapintás útján való érzékelés;
- Vakszoba – a szobában bekötött szemmel szükséges tájékozódni, tapintással azonosítani az elhelyezett tárgyakat;
- Csörgőlabdás játék – hallás utáni érzékelés;
- Egyéb sportjátékok, amelyek sérült és egészséges emberek számára is elérhető – A közös sport lehetősége, élménye rávilágít a fogyatékkal élők sajátos élethelyzeteire.
- Különböző sérülésekkel (mozgásában/látásában/beszédében/mentálisan akadályozott) élő emberekkel való közvetlen kiscsoportos (esetekben irányított) beszélgetés, aki saját érzéseit, dilemmáit, történetét osztja meg a csoporttal.
- A kommunikációs akadályok megértése céljából nemzetközi, idegen nyelvű önkéntesek által koordinált nem-formális foglalkozások;
- Kvíz a témával kapcsolatban;
- Interaktív beszélgetés az esélyegyenlőségről szakavatott facilitátor irányításával - a közreműködők megfogalmazhatják a tárgykörrel kapcsolatos érzéseiket, véleményüket, a felmerülő dilemmáikat.
- Interaktív, nem-formális pedagógiai módszerre épülő kiscsoportos munka az élet minden területén megtapasztalt akadályokról, legyen szó szellemi vagy fizikai gátról. A sérült emberek tanulási lehetőségeiről, munkaerő-piaci potenciáljáról, az általuk átélt, egészséges emberek felől feléjük irányuló távolságtartásról, kommunikációs hasadékról.

Eredmények és hatások

- Az egészséges résztvevők képessé válnak sérült embertársaikkal együtt élni, elfogadni, természetes módon kezelni, más aspektusból megközelíteni ezt a fajta másságot. A személyesen átélt megtapasztalásnak köszönhetően toleránsabbak, elfogadóbbak, segítőkészebbek lesznek fogyatékkal élő társaikkal. Megértik, ők is ugyanolyan emberek, csupán akadályokkal kell megküzdeniük a minél teljesebb életvitel eléréséhez.
- A korlátokkal élőknél, akár aktív segítőként, akár résztvevőként vesznek részt a tevékenységekben, erősödik önmaguk elfogadása, önértékelése, fokozódik bennük az érzés, hogy értékeik és tudásuk révén maguk is a társadalom egyenlő értékű tagjai.
- Azokban a szülőknél, családokban, akik személyesen érintettek a témában, tudatosul, hogy nincsenek egyedül gondjaikkal, problémáikkal, új perspektívából szemlélik az élettől kapott feladatukat. Energiát kapnak, tudatára ébrednek, hogy mások is hasonló gondokkal küszködnek. Elfogadják önmaguk helyzetét. Ezáltal életvitelük javul, nyitottabban, elfogadóbban közelítenek a társadalom egyéb szegmensei felé is.
- A fogyatékkal élőkkel napi szinten foglalkozó segítők (orvosok, pszichológusok, védőnők, gyermekvédelemben dolgozók, pedagógusok, segítő szakemberek, stb.), akik amellett, hogy közvetlenül találkoznak a felmerülő problémákkal, a megtapasztaltakat beépíthetik munkájukba, tolmácsolhatják a döntéshozók felé, multiplikálhatják a tevékenység üzenetét.

Fejlesztett kompetenciák

A résztvevők olyan új, a személyiségük fejlődését szolgáló attitűdöket és kompetenciákat szereznek, amelyek segítségével támogatják az egyenlőséget, közös felelősségvállalást, igazságosságot. Toleránsabbak, elfogadóbbak lesznek, leomlanak az előítéletek. Életminőségük javul az új társas kapcsolatok által. Életvitelükkel kapcsolatos problémakezelő képességük javul, tudatosságuk fokozódik. Fejlődik empátiájuk, segítő attitűdjük, kreativitásuk, aktív társadalmi részvétel iránti igényük, nyitottabbak, önállóbbak lesznek. Transzverzális készségeik (kritikus gondolkodás, kezdeményezőkézség, a problémamegoldás, közös munkavégzés képessége) gyarapodnak. A tapasztaltakat beépítik a személyiségükbe, amellyel hozzájárulnak egy toleránsabb és demokratikusabb társadalom kialakulásához. A szemléletmódjukban változás áll be, átkeretezik, újragondolják a téma iránti addigi álláspontjukat. Valamelyest leomlanak a sztereotípiák, de legalábbis tudatosan újragondolják azokat.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

Elengedhetetlen a nyugodt, derűs, kiegyensúlyozott háttér. Fontos, hogy családi, meleg, barátságos légkörben, személyre szóló, személyre szabott bánásmóddal járuljunk hozzá a sérült emberek személyiségének kibontakozásához.

Fokozottan szükséges figyelembe venni a résztvevők életkori sajátosságait, a sajátos nevelési igényű, sérült, halmozottan sérült emberek igényeit.

Kiemelt jelentőséggel bír a segítő szakember/facilitátor/moderátor hozzáértése, szakmai tapasztalata.

A kompetenciahatárokat minden esetben tiszteletben kell tartani.

A téma érzékenysége miatt fontos az értékelés, a visszacsatolás.

Hangsúlyt adhat a tevékenységeknek egy „közös lenyomat”. Ez lehet egy, a résztvevők által molinóra/falra/lepedőre írt gondolat, tényérlenymot.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Tomsicsné Makovi Ágnes

„Gondolkodni kezdtem azon, mi is az, ami a pályaválasztásnál számít, és rájöttem: pontos elképzelés arról, milyen feladatot szánsz magadnak a társadalomban (...) Valószínűleg nem, ragaszkodsz valamihez, ha nem vonz elég erősen, s valószínűleg nem leszel büszke a foglalkozásodra, hacsak nem adsz bele apait-anyait. Lehet a világ kíméletlenebb, mint én hiszem, de nem végezhetek jó munkát, ha nincs benne a szívem.”

/Hirota Ototake/

1975-ben születtem. Szociálpedagógusként, grafológusként, okleveles augmentatív- és alternatív kommunikációs oktatóként végeztem. Egyéni segítő szolgáltatásokkal, közösség szervezéssel, kortársképzéssel, ifjúsági felkereső munkával, nemzetközi mobilitási lehetőségek kiaknázásával foglalkozom. A fiataloktól folyamatosan tanulok, miközben hiszek abban, én is adok nekik. Valamit, ami számukra addig elérhetetlennek tűnt, új élményt, megtapasztalást, iránymutatást, megerősítést, ösztönzést. Hiszek a közösség erejében, a pillanat fontosságában, a sorsszerűségben. Szerencsés vagyok, mert a hivatásom a hobbim.

A sérült emberek integrálására való igyekezetemet nem csupán személyes érintettségemnek köszönhetem, mert mindig szívügyemnek tekintetem azt. Szándékosan nem azt írtam, hogy segítségét, mert hiszem, nem segítségre van szükségük, csupán elfogadásra, szeretetre. Ha így teszünk, lassan-lassan átalakul a társadalmunk értékrendszere, és méltó helyet kapnak a ma még sokszor magukat kirekesztettnek vélt sérült emberek, fogyatékkal élő gyermeket nevelő családok.

„JóKorTárs” – kortárssegítés

A projekt környezete: szükségletek és igények

A XXI. században a gyermekek magányosnak érzik magukat, úgy érzik, egyedül nem tudnak megbirkózni a problémáikkal. Marad számukra az *online tér*. Ez veszélyes világba sodorja őket. Nehezen, vagy egyáltalán nem tanulnak meg kommunikálni, beszélgetni, kapcsolatokat kialakítani. A különböző *médiумok* hatása hangsúlyos. Építhetnek és rombolhatnak is. Egyrészt rengeteg információt és élményt közvetítenek, amelyek hatása vitathatatlanul pozitív, mert sok dologról tájékozódhatnak, kinyílik általa számukra a világ. Ám az erőszak, agresszivitás negatív ereje a szocializáció szempontjából hatalmas. A számítógépes játékok, az online eszközök veszélyes világba sodorják az egyént. Nehéz különbséget tenni a valóság és a hamisság között. A közösségi oldalaknak „köszönhetően” a mai gyermekek, fiatalok egy része legfőképp az említett felületeken kommunikál egymással, megszűnik az érintés, a beszélgetés, a közös játék élménye, amelyek elengedhetetlenül fontosak a megfelelő fejlődéshez. Egyértelmű a különböző tömegtájékoztatási eszközök által közvetített negatív kontextuális hatás.

A *kortárscsoportok* nagy hatással vannak az egyén személyiségének fejlődésére. A kortárskapcsolatok jelenthetnek rizikót és nyújthatnak támogatást is. Ebben a helyzetben sokszor találja szembe magát a kamasz az identitásválsággal. A családból hozott normák és értékek ütköznek a csoport által elfogadott normákkal, és miután a kamasz mindenhol szeretne megfelelni, érzelmiileg válságba kerülhet. Sokszor előfordul, hogy amiért a családban dicséretet, pozitív megerősítést kap a gyermek, azért a csoportban elítélik, „kinézik”. A kortárscsoportok azonos értéket képviselő tagokból tevődnek össze. Megmutatkozhat a beszédstílusban, a viselkedési stílusban, azonos öltözködésben, vagy azonos zenei stílust követők alkothatnak egy közösséget. A lényeg, hogy az összetartozás érzését erősítik azok a normák, amelyek alapul szolgálnak a csoport életében. A csoporton belül kialakul a tagok között egy rangsor, amiért mindenkinek meg kell küzdenie, úgy, mint felnőtt korban bármiért. Ezért van fontos szocializációs szerepe a kortárscsoportoknak.

Elméleti háttér

A folyamat során a kortársak pozitív hatását ragadjuk meg. A különböző nagyságú, különböző infrastruktúrájú településeken élő résztvevők olyan gyakorlati és elméleti tudásra tesznek szert, amely tudás birtokában szakszerűen és eredményesen ismerik fel és teszik képessé korcsoportjukban a lelki vagy egyéb problémával küszködő társaikat a változtatásra, saját életük jobbá tételére. A képzett kortárssegítők optimális kompetenciákkal, attitűdökkel rendelkeznek ahhoz, hogy értelmezzék, felismerjék és orvosolják a kortársaiknál tapasztalt deviáns jeleket. Megismerkednek a káros szenvedélyek ártalmaival, képessé válnak időben felismerni, ha társaik élnek vele. Nem-formális képzés keretében konfliktus-megelőzési és konfliktuskezelési

technikákat tanulnak. A pozitív önértékelés, mások elfogadása, hatékony kommunikációs készségek, problémamegoldó képesség, nyitottság, az egyéni és a csoportterdek fejlődése, szociális kompetenciák fejlődnek a résztvevőkben. Megtanulják, majd használni tudják a különböző csoportszerkezetek működését. A közösség, mint érték grandiózus nyomatékot kap. Felhívjuk a figyelmet az önkéntes munkában rejlő lehetőségekre, hiszen a kortárssegítés önszerveződő közösségi tevékenység, önkéntes alapon működik. Mindenképpen hangsúlyozandó, hogy a folyamatos hozzáértő felnőtt szupervízor feltétlenül jelen kell, hogy legyen a folyamatban, mintegy háttértámogatást nyújtva a segítő fiatalnak.

A projekt célja

Hangsúlyos cél, hogy a különböző nagyságú és infrastruktúrájú településeken élő résztvevők (*részletezését lásd a „résztvevők” pontnál*) olyan empirikus és teoretikus tudásra tegyenek szert, amely ismeret birtokában szakszerűen és eredményesen értelmezik és teszik alkalmassá korcsoportjukban a lelki vagy egyéb problémával küszködő társaikat a változtatásra, önmön életük módosítására. A képzés során a segítő tevékenységhez szükséges attitűdöket, kompetenciákat szereznek. Megismerkednek a káros szenvedélyek romboló hatásaival. Nem-formális eszközök alkalmazásával konfliktus-megelőzési és konfliktuskezelési metódusokat sajátítanak el. A közösséget, mint értéket kívánatos hangsúlyozni. A kortárssegítés önszerveződő szociális cselekvés, önkéntes alapon funkcionál, tehát az önkéntes munkában rejlő lehetőség, mint érték és szükséglet kiemelkedő jelentőségű e témában.

Másodlagos célunk, hogy a kortárssegítő fiatalok egyesületünk önkéntes tagjaként továbbadják szellemiségüket, saját közösségeiken belül multiplikálják a segítő szándék elterjedését egy tágabb közösségben is.

A projekt résztvevői

Közvetlen résztvevők:

Elsősorban 13-19 éves korosztályt szólítjuk meg. Kulcsfontosságú, hogy a képzésben résztvevő fiatalok nyitottsággal, kitűnő empátiával, a mások iránti tenniakarással, másokon való segítség belső igényével bírjanak. A tényleges, később rendszeres, eredményes munkához ezekre a képességekre, készségekre szükség lesz.

Közvetett résztvevők:

Azok a kortársak, akik „kliensként” találkoznak a kortárssegítővel, valamint azok a pedagógusok, szülők, szakemberek, akik kapcsolatba kerülnek a kortárssegítővel, magával a kortárssegítővel, annak küldetésével.

Az ideális csoport létszáma 14 fő, de a maximális létszám képzésenként 20 főnél semmiképpen sem legyen magasabb.

A kortárssegítő képzésbe való csatlakozás önkéntes jelentkezés alapján történik.

A projekt folyamata/módszertana – 40 órás képzés felépítése

A képzés tematikus modulokra épül. Egy állandó csoportvezető segíti a folyamatot, aki – megalapozva a bizalmat - később alkalmas a mentor szerepére is. Az ő munkáját támogatja a témában mély szaktudással bíró tréner.

Minden fázisban kizárólag nem-formális módszerekkel dolgozunk, valamint tanácsos minél több „energizer” játékkal tarkítani a képzést. Ezek a szükséges ismereteken túl fejlesztik a résztvevők önismeretét, kreativitását, nonverbális készségeit, ezen felül a segítés folyamán használhatják is azokat.

A leendő kortárssegítők részére bocsájtjuk az alkalmazott önismereti teszteket, a képzés során felhasznált szakmai anyagokat, az ajánlott szakirodalmi jegyzéket.

I. Fázis – a ráhangolódás

- Ismerkedés - nevek begyakorlása, bemutatkozás
- Játékos jégtörő feladatok

II. Fázis – szerződés-kötés

- A képzésen való részvétel feltételeinek rögzítése, közös magatartási szabályok, csoportszabályok kialakítása.
- Az egyéni, majd ezekre alapozva a közös célok, elvárások megfogalmazása;
- Szerepek tisztázása;

III. Fázis – edukáció

- Önismeret - Önmagunk pozitív illetve negatív tulajdonságainak meglátása, tisztázása, elfogadása.
- Szociális tükör - társas önismeret.
- Médiumok szerepe, hatása.
- Szereplők a társadalomban - látásmód, értékrendek, értékítéletek; (Szocializáció - társadalmi státusz, nemzetiség, vallás, iskolázottság, vagyoni helyzet.) Egymás véleményének elfogadása, a differenciált gondolkodás elfogadása.
- Érdekvényesítés, kompromisszum - egyéni- és csoportérdekek.
- A kortárssegítő személyisége és feladata.
- Család, mint elsődleges szocializációs közeg.
- Párkapcsolat, szerelem, szexualitás, barátok.
- Társfüggőség.
- Dohányzás.
- Energiaitalok.
- Deviancia, másság, esélyegyenlőség.
- Konfliktus-kezelés, konfliktuskezelési stratégiák.

- Szenvedélyek, szenvedélybetegségek.
- Drogok - A drogok pozitív és negatív tulajdonságai.
- Csábítás - A szer és a személy kommunikációja.
- Alkoholfüggőség.
- A segítség dilemmái.
- Hatékony kommunikáció.
- Élmények a segítésben - Jó és rossz élmények.
- Segítő beszélgetés módszertana elméletben és gyakorlatban.
- Online segítség módszertana – Napjaink egyik legvitatottabb, de leginkább sarkalatos zónája a segítség online térben való jelenlétének szükségessége.
- Kompetenciák, attitűdök, kompetenciahatárok.

IV. Fázis - befejezés és lezárás

- Szocioemocionális igények kielégítése. Ez a tevékenység egyaránt irányul az egyénre és a csoport egészére.
- Szerződés-kötés a képzők és kortárssegítők között a folyamatos szakmai támogatás biztosítására, annak módszereinek, eszközeinek meghatározása.
- Hogyan tovább? – Jövőtervezés, egyéni és közös célok, elvárások tisztázása.
- Egyéni és csoportos értékelés (az elvárások teljesültek-e), visszacsatolás a csoport és az egyén részére.
- Összegzés.

Eredmények és hatások

Közvetlen eredményként együttműködések, közösségláncok alakulnak ki szakemberek és kortárssegítők, kortárssegítők és kortárssegítők között. A különböző kiterjedésű és infrastruktúrájú településekről érkező kortárssegítők reális, számukra hasznos és használható elméleti illetve gyakorlati tudást kapnak egymástól. A káros szenvedélyekkel kapcsolatos ismereteik bővülnek. Képesé válnak értelmezni, felismerni, orvosolni, ha környezetükben, kortársaikon deviáns jeleket tapasztalnak. Konfliktus-megelőzési és konfliktuskezelési technikákat alkalmaznak, jó példával járnak elő kortársaiknál. Képesé válnak megfelelően segítséget nyújtani, képesé tenni kortársaikat a saját életükben szükséges változások, változtatások előmozdítására.

Közvetett eredmény, hogy a kortárs csoportok és kortárs csoportok valamint kortárs csoportok és kortárssegítők között is a személyiségüket pozitív irányba változtató kapcsolatok alakulnak ki. A projekt résztvevői és megvalósítói a megszerzett gyakorlati és elméleti tudást szolgáltatóként lesz képes továbbadni más szervezetek számára.

Multiplikáló hatásként a képzésen részt vevők az elsajátított attitűdöket, kompetenciákat, ismereteket továbbadják saját családjuk, környezetük, ezt követően tágabb közösségeik számára is.

Fejlesztett kompetenciák

A segítő tevékenységhez feltétlenül szükséges attitűdöket és kompetenciákat szereznek a résztvevők. A megszerzett tudást gyümölcsöztetik kortársaikkal való kontaktusaik során is. A pozitív önértékelés, mások elfogadása, hatékony kommunikációs készségek, hatékony problémamegoldó képesség, nyitottság, személyiségük mélyebb megismerése, az egyéni és a csoportérdekek innovációja, a szociális kompetenciák fejlődése fontos momentum az egyén fejlődése szempontjából. Tudatosabban meg tudják fogalmazni terveiket, vágyaikat, elvárásaikat. Emellett az előítéletek feloldása, a stresszhelyzetek megfelelő kezelése, a döntési- és konfliktushelyzetek során szerzett tapasztalataik is bővülnek. Ezek a kompetenciák nagyban hozzásegítenek az aktív részvételen alapuló demokrácia kialakulásához és megfelelő működéséhez.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

A képzésben való részvételhez 18 év alatti résztvevőktől szülői beleegyezés szükséges.

Kezdetben havonta egyszer kettő óra, gyakorlott kortárssegítők esetében negyedévente szupervízió szükséges, ezáltal is növelve a kortárssegítők és önmagunk szakmai kompetenciáját, hatékonyságát, valamint biztosítva a ventilálását.

Releváns a folyamatos online kapcsolattartás valamint a szakmai képzésekről való tájékoztatás a segítők szakmai fejlődése szempontjából.

Érdekes különböző földrajzi elhelyezkedésű területekről, különböző társadalmi csoportokból származó fiatalokkal dolgozni, hiszen ezáltal még tágabb környezetben támogatjuk a feladatra alkalmas kortárssegítők képzését. Emellett a különböző társadalmi csoportokból kinövő segítők megismerik egymás kultúráját, jellegzetességeit, ami remek fejlődési lehetőséget tartogat számukra.

A tanácsadást, segítséget célszerű online térben is végezni, hiszen sok fiatal ezeken a csatornákon keresztül érünk e.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Tomsicsné Makovi Ágnes

„Gondolkodni kezdtem azon, mi is az, ami a pályaválasztásnál számít, és rájöttem: pontos elképzelés arról, milyen feladatot szánsz magadnak a társadalomban (...) Valószínűleg nem, ragaszkodsz valamihez, ha nem vonz elég erősen, s valószínűleg nem leszel büszke a foglalkozásodra, hacsak nem adsz bele apait-anyait. Lehet a világ kíméletlenebb, mint én hiszem, de nem végezhetek jó munkát, ha nincs benne a szívem.”

/Hirota Ototake/

1975-ben születtem. Szociálpedagógusként, grafológusként, okleveles augmentatív- és alternatív kommunikációs oktatóként végeztem. Egyéni segítő szolgáltatásokkal, közösség-szervezéssel, kortársképzéssel, ifjúsági felkereső munkával, nemzetközi mobilitási lehetőségek kiaknázásával foglalkozom. A fiataloktól folyamatosan tanulok, miközben hiszek abban, én is adok nekik. Valamit, ami számukra addig elérhetetlennek tűnt, új élményt, megtapasztalást, iránymutatást, megerősítést, ösztönzést. Hiszek a közösség erejében, a pillanat fontosságában, a sorsszerűségben. Szerencsés vagyok, mert a hivatásom a hobbim.

A sérült emberek integrálására való igyekezetemet nem csupán személyes érintettségemnek köszönhetem, mert mindig szívügyemnek tekintettem azt. Szándékosan nem azt írtam, hogy segítségét, mert hiszem, nem segítségre van szükségük, csupán elfogadásra, szeretetre. Ha így teszünk, lassan-lassan átalakul a társadalmunk értékrendszere, és méltó helyet kapnak a ma még sokszor magukat kirekesztettnek vélt sérült emberek, fogyatékkal élő gyermeket nevelő családok.

Láthatatlan Színház

A projekt környezete: szükségletek és igények

Kitekintés

A társadalmi és politikai apátia különösen jellemző a volt államszocialista országokra, ahol évtizedekig sulykolták az emberekbe egyrészt a passzív magatartást a kritikai gondolkodás, illetve az önálló véleménynyilvánítás kapcsán, másrészt viszont a meglévő politikai- és normarendszer iránti egyértelmű és aktív kiállást. A kilátásba helyezett retorzió a nem elvárt magatartással szemben, a hangulatjelentések, a besúgó hálózatok mind a bezárkózás felé irányították az embereket.

A rendszerváltozással létrejött plurális demokráciák megnyitották a lehetőséget a fordulatra, a szignifikáns társadalmi változások eléréséhez azonban ugyancsak évtizedek szükségesek. Magyarországon a kádári hagyaték ezen elemének felszámolásához szükséges a beégett rossz reflexek kicserélése, az embertársi bizalom újraépítése, illetve a feltétel nélküli segítség szükségességének tudatosítása.

A hátrányos megkülönböztetés elleni fellépés eszköze

A zsarnoki rendszerek gyakran elfednek olyan társadalmi problémákat, melyek a felszín alatt húzódnak meg és éket vernek a kohézív társadalom kialakulásának útjába. Napjainkban az emberi jogi normák megsértése, a hátrányos megkülönböztetés és a kirekesztés elleni fellépés hatékony eszköze lehet a láthatatlan színház, hiszen a társadalmi érzékenységet növeli a bevonás által.

Miért fontos az apátia leküzdése?

1964-ben a new york-i Catherine Susan „Kitty” Genovese-t lakásától néhány méterre késelték és erőszakolták meg. Kitty Genovese hiába kiabált segítségért mintegy fél órán keresztül: bár a rendőrségi jegyzőkönyv szerint 38-an is hallották kiáltásait, senki nem hívta a rendőrséget.

Ezt a típusú passzív viselkedést a szociálpszichológia az ún. járókelő-effektussal magyarázza. Eszerint a segítségnyújtás valószínűsége fordítottan arányos az esetről tudomást szerző személyek számával. Tehát minél többen látnak egy erőszakos cselekményt, annál kevésbé valószínű, hogy segíteni fognak az áldozatnak. Ez főként a felelősség megosztásával magyarázható. Fontos tényezők közé tartozik továbbá a járókelők bizonytalansága, mely szerint nem biztosak abban, hogy szükséges-e a segítségnyújtás vagy ha igen, alkalmasak-e rá. Emellett hathat rájuk az aggodás, hogy nekik is bajuk eshet, a szolidaritás hiánya, a csoportnyomás, miszerint mivel senki sem segít, nem akarnak kilógni a sorból, illetve előfordulhat, hogy nem érzik feladatuknak a segítségnyújtást, ugyanis valaki más is megteheti.

Elméleti háttér

Augusto Boal neve az elnyomottak színháza mozgalom megalapítójaként színházi körökben jártas olvasónak ismerősen csenghet. Emellett a fórum színház, mint ezen mozgalom egyik irányzata miatt, Magyarországon is szélesebb körben ismert. Augusto Boal brazil színházi szakember, rendező, politikai aktivista és népművelő, aki a hatvanas években kezdte kifejleszteni sajátos színházesztétikai nézeteit és a hozzájuk kapcsolódó improvizatív, interaktív színházi technikákat pedagógiai, politikai célokkal. Az elnyomottak színháza módszernek, és mozgalomnak az elmúlt évtizedek alatt számos különféle technikára épülő válfaja, irányzata fejlődött ki, így többek között a láthatatlan színház is.

Váratlan és szokatlan helyeken, helyszíneken jelenik meg, ott ahol az emberek általában nem számítanak rá, ahol az elnyomás, hátrányos megkülönböztetés a mindennapos gyakorlat része. Ennek a színházi módszernek a lényege, hogy a színészek mindennapi helyszíneken (utca, tér, bevásárlóközpont, tömegközlekedési eszközök) mutatják be, játsszák el az elnyomás konvencionális helyzetét úgy, hogy a járókelők, vagyis a közönség, nem tudja, hogy előre megtervezett színházi előadást látnak. Az előadásba közbeavatkozók sem tudják, hogy eltervezett és színészek által bemutatott jelenetnek lettek részesei.

A projekt célja

Olyan interaktív színházi technikáról van tehát szó, amely a nézők bevonására, aktív részvételére épít, célja pedig társadalmi változások elérése. A módszer célja, hogy az előadással cselekvésre készítssék a nézőket (járókelőket), hogy reagáljanak a látottakra, próbáljanak megoldást találni a megjelenített problémára.

A projekt lényege, hogy egy tanulási folyamat részeként arra használjuk a színházat és annak eszközeit, lehetőségeit, hogy megszólítsuk a társadalmat, magunkat, továbbá olyan stratégiákat próbáljunk ki, melyek társadalmi változásokat hozhatnak létre a közösség javára, aktív szerepvállalásra sarkallnak, fejlesztik a személyiségünket.

A projekt résztvevői

A projekt közvetlen résztvevői egyrészt olyan - akár teljesen amatőr - színészek, akik önkéntes alapon szeretnék elnyomó, elnyomott vagy statisza szerepet eljátszani, másrészt a projekt kivitelezéséért és biztonságáért felelős koordinátorok, illetve esetlegesen a tevékenységet megörökítő aktivisták.

A projekt közvetett résztvevői közé tartozik bárki, aki az előadás közelében van, látja és/vagy hallja az adott szituációt. A beavatkozás megtörténtevel közvetett résztvevőből közvetlen résztvevővé, szereplőkké válhatnak az addig passzív szemlélődők.

A projekt folyamata/módszertana

A projekt kivitelezése önmagában nem igényel színházi előképzettséget vagy épp jártasságot. Kiemelten fontos a résztvevők biztonsága a konfliktushelyzetek miatt. Minél kevesebb ember tud arról, hogy láthatatlan színház lesz készülöben, annál kisebb az esély a lelepleződésre.

1. Töborzás

Minimálisan egy-egy elnyomott és elnyomó szükséges a koordinátor mellett, azonban javallott ennél nagyobb társasággal megvalósítani az előadásokat, a változtatható témák és szerepcsere lehetőségek miatt. Helyszíntől függően 8-15 fő lehet ideális, ennél nagyobb létszám már önmagában tömeg, amely nem képes feloldódni, bekapcsolódni egy újonnan kialakult közönségbe.

2. Témák kiválasztása és szerepek lefedése

Bármely témakör, melyben elnyomott és elnyomó szerepeket fel lehet venni, alkalmas lehet megvalósításra (lásd 8.3.). A vállalt szerepek tisztázása alapvető, a színészek adottságainak vizsgálata után lehetséges a témák, és a hozzájuk rendelt szerepek meghatározása.

3. Helyszín kiválasztása

Témától függően változhat, azonban a legtöbb esetben mozgalmas közösségi terek (pályaudvarok, metró) a legalkalmasabbak a kivitelezésre, itt ugyanis sok ember elérhető viszonylag kis helyen, illetve folyamatosan „új közönség” előtt van lehetőség megismételni az előadást.

4. Gyakorlás

A megvalósítás előtt érdemes legalább egyszer elgyakorolni a szerepeket témakörönként. Ez történhet akár előkészítő találkozó keretében, de tekintettel arra, hogy az előadás során fontos spontaneitás, akár közvetlenül a kivitelezés előtt is.

5. Kivitelezés

Első lépés a kiválasztott helyszínen a szereplők beállítása, majd pár perc várakozás az „új közönségre”. Ezután jelre elindul az elnyomó és elnyomott közötti konfliktus, ezalatt a statiszták igyekeznek bevonni a passzív közönséget. A konfliktust addig fokozzák a színészek, amíg közbeavatkozás nem történik a környezetükből. A konfliktus sosem válhat fizikaivá, amennyiben már ez lenne a következő lépés, úgy beavatkozás nélkül kell lezárni. A helyzet megoldódása után a statisztáknak tudatosítani kell a látottakat a szemlélődőkben, elültetve bennük a feldolgozott téma miatt kialakult konfliktushelyzetről való gondolkodás magvát.

6. Lezárás

A konfliktushelyzet megoldódása után érdemes összegyűlni és közösen levonni a tanulságokat a következő előadás előtt: vajon megfelelő ideig tartott és kellő intenzitású volt a kialakított konfliktus, elérte-e a célját az előadás stb.

Eredmények és hatások

Boal szerint 500 eljátszással lehet változást elérni, ez jelenti azt a számot, amitől már annyi ember lesz közvetlenül vagy közvetve érintve, amely már elindít egy párbeszédet a kérdésről az adott közösségben. A modern technika és a közösségi média lehetőséget biztosít arra, hogy más eszközökkel kombinálva kevesebb előadással is elérhető legyen a kívánt hatás.

A közönségre gyakorolt - a témakörön való - elgondolkodtató és egyben aktivizáló hatás mellett a színészek is pozitív tapasztalatként számolnak be a láthatatlan színházról. Átélni azt, hogy addig ismeretlen embertársaink segítenek nekünk, amikor kiszolgáltatott helyzetbe kerülünk, felemelő érzés.

Fejlesztett kompetenciák

A láthatatlan színház nagyban hozzájárul a társadalmi érzékenység kialakulásához. Az előadások „megtekintése”, illetve a közbelépés felhívja a figyelmet a közönség tagjai között a társadalomban megbújó problémákra és megoldási javaslatokkal szolgál. A szociális érzékenyítés olyan viselkedésformák kialakulásához vezet, melyek képessé teszik a közönség tagjait, hogy hatékony és konstruktív módon részt vegyenek a társadalmi életben, és meg tudják oldani, szembe tudjanak szállni a társadalmi problémákkal.

Ez a projekt nagyban hozzájárul az egyének szociális és személyközi kompetenciáinak fejlesztéséhez, melyek nélkülözhetetlenek a csoportos érintkezésben, a közéletben való aktív részvételben, és a társadalom problémáinak megoldásában való aktív részvételhez.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálhatóság

Veszélyek

Legnagyobb veszélyként a konfliktushelyzet miatt esetlegesen előállt tettlegesség áll fenn. A koordinátornak különös figyelmet kell fordítania arra, hogy észrevegye az erre utaló jeleket annak érdekében, hogy a fizikai konfliktust még időben meg tudja akadályozni. Hiszen közbeavatkozás lehet például egy rendezvényen az is, ha a közbelépő a biztonságiakat hívja.

Előfordulhat, hogy a koordinátor nem vesz észre intó jeleket, érdemes emiatt megállapodni arról, hogy bárki leállíthatja az előadást veszély fennállása esetén.

Moralitás

Esszenciális morális kérdéseket vet fel, hogy egy álvalóság révén hamis képet ültetünk el az emberek fejében, egy meg nem történt szituációról hitetjük el velük annak valóságát. Hiszen az eredeti koncepció alapján nem volna szabad a színészeknek felfedniük magukat a konfliktus megoldódása után.

Ennek kiküszöbölése végett a Tudatos Ifjúságért Alapítvány által koordinált esetekben a színészek felfedik magukat, amint a sértett melletti kiállítás megtörténik, s a közbelépőket hőssé avanzsálják, így alakítva ki pozitív képet mind a beavatkozásban,

mind pedig az előadást látottak körében, aktivitásra sarkallva őket későbbi hasonló szituációk esetén. A felfedés emellett lehetőséget biztosít arra, hogy újdonsült hősökkel képeket, videót készíthessenek beleegyezésük esetén, így növelve az elérést.

Egy példa az adaptálásra

A Tudatos Ifjúságért Alapítvány, a Nem Privát Színház és az Invisible Heroes önkéntesei láthatatlan színház keretében járultak hozzá a társadalom immunrendszerének javításához 2015. október 14-én.

A láthatatlan színház koncepciója mentén, társadalmi kísérletbe vonták be a mit sem sejtő utazókat, mely kapcsán provokatív témák és elemek felvonultatásával a résztvevők aktivizálása volt a céljuk a budapesti metró területén. Amint a sérelmet szenvedő melletti kiállítás megtörtént, felfedték magukat, megtapsoltál újdonsült hőseiket, elmagyarázták számukra a szituációt és ismertették a projektet, továbbá megajándékozták őket - többek között - egy oklevéllel is.

Három fő téma mentén valósítottak meg előadást:

- *Homofóbia:* egy leszbikus párt inzultáltak a metrón szexuális irányultságuk miatt.
- *Xenofóbia:* egy Macedóniából érkező migráns próbált meg eljutni egyik pontból a másikba egy térkép segítségével, azonban nehezen tudott kiigazodni rajta, így a metró aluljáróban segítséget kért, ekkor érték támadások ittlétének jogossága miatt.
- *Nők elleni erőszak:* a metrón próbáltak meg szexuálisan zaklatni egy nőt.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Matusz Máté - kuratóriumi tag, TIA

A Tudatos Ifjúságért Alapítvány (TIA) megalapításának ötlete 2014 decemberében született meg bennünk, olyan lelkes és tenni akaró fiatalokban, akik akkor már több éves tapasztalattal rendelkeztek önkéntesként és/vagy vezetőként a civil szektorban. Célunk egy olyan új közösség és szervezet létrehozása volt, melyen keresztül közvetlenül tudunk segíteni a társadalmon, és azon belül is kiemelten a fiatalokon.

Az emberi jogi nevelés projekt keretein belül célunk, hogy megértsünk, befogadásra alkalmassá tegyünk olyan normákat és kulcsfogalmakat, mint: szabadság, tolerancia, demokrácia, igazságosság, esélyegyenlőség, diszkrimináció mentesség stb. Elköteleztünk abban, hogy olyan társadalom létrehozását segítsük, amelyben az emberi jogokat a közösség minden tagja elfogadja, tiszteletben tartja és védelmezi: ehhez járul hozzá eszközként a láthatatlan színház. Fontos szempont részünkről továbbá, hogy az elnyomottak színházának eszköztára közül olyan témákat válasszunk, amelyek kapcsolódhatnak az Európa Tanács „No Hate” kampányához.

Különösen hasznos forrásnak bizonyult Schwarcz Gyöngyi gyűjtése a témakörben.

Egy oktatási modell kísérlet összefoglalója

Az emberi jogi nevelés integrálása a közoktatásba

A projekt környezete: szükségletek és igények

A fiatalok értékvesztettsége régóta téma, előítéletességükről, közügyek iránti apátiájukról, a demokráciától való elfordulásukról tanulmányok értekeznek.² Napjaink egyik kihívása a globalizációhoz és a multikulturalizmushoz köthető társadalmi átalakulás és az ebből fakadó feszültség. Olyan csoportok élnek együtt, akik között kevés valódi kapcsolat van. A nem ismerésből és a vele járó félelemből fakadnak az előítéletek.³ Állításaim sarkosak, célom nem a hisztériakeltés, de itt az idő a cselekvésre.

Az emberség erejével Alapítvány 2008 óta foglalkozik emberi jogi neveléssel, sokszor feltettük magunknak a kérdést, miért ilyen nehéz emberi jogi nevelési programokat „bevinni” az iskolákba. A válaszokat, saját tapasztalataink mellett, egy 2014 őszén végzett mini kutatás⁴ eredményeiből gyúrtuk össze:

- a kötött tanmenet miatt nincs idő olyan programokra, amelyek nem kapcsolódnak ehhez
- a megvalósítás speciális felkészültséget igényel a tanároktól és kevés az elérhető továbbképzési program
- a civil szervezetek által megvalósított nevelési programok alacsony (el)ismertsége
- kevés a korábbi jó tapasztalatokon alapuló együttműködés

Elméleti háttér

Az emberi jogi képzés (...) nevelési célú tevékenységek összessége, amelyek az emberi méltóságban való egyenlőség hirdetését állítják a középpontba, összekapcsolva azt más célokkal, mint például: elősegíteni a kultúrák közötti tanulási folyamatokat, az állampolgár részvételét a társadalom életében, a kisebbségek esélyegyenlőségét.⁵ Ez tökéletes összhangban áll a Nemzeti Alaptanterv célkitűzéseivel.⁶

Nevelési tevékenységeink sarokköve a nem-formális, sajátélmény alapú, tapasztalati tanulás. A nem-formális nevelésre úgy tekintünk, mint egy rendszerre a formális oktatási rendszeren kívül/mellett, ami strukturált tanulási folyamatot hoz létre⁷, a

2 KLA: Aktív állampolgárság az iskolában és azon túl (2012), ADL Global 100 (2014) Aktív Fiatalok Kutatócs. Gyorsjelentés (2013)

3 G. W. Allport és T. W. Adorno más kiindulásból, de szinte azonos eredményre jutott

4 Online kérdőív, melyet 57 pedagógus töltött ki, valamint egy 6 résztvevővel lezajlott fókuszcsoporthoz beszélgetés

5 Rui Gomes (szerk.): KOMPASZ Kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez, GYISM Mobilitás, Bp. 2004.; 17.o.

6 Nemzeti Alaptanterv I.1.1. *Fejlesztési területek – nevelési célok* Állampolgárságra, demokráciára nevelés

7 Rita Bergstein (szerk.): Youthpass guide, SALTO-YOUTH Training and Cooperation Resource Centre, Bonn 2009/2011; 8.o. <https://www.youthpass.eu/downloads/13-62-64/Youthpass%20Guide%202018-10->

nem-formális tanulás egy önkéntes, tervezett és mások által támogatott folyamat, a következő minőségi kritériumokkal⁸:

- pontos célok, képzett facilitátor
- tanuló központúság, az alkalmazott módszerek sokszínűsége
- egyensúly az egyéni és a csoportos tanulás között
- teret ad a kultúrák (csoportok) közötti viszonyoknak és a reflektálásra ezek tanulásra gyakorolt hatására
- ésszerű egyensúly az elméleti és a gyakorlati részek között
- önreflexió, ön- és csoportos értékelés

Egyik nevelési keretet (formális, nem-formális, informális) sem tartom feljebbvalónak a másikkal⁹, a megfejtés az összehangolásuk. Nem gondolom igaznak, hogy a formális oktatás ördögtől való dolog és az ifjúsági képző pedig mindenre tudja a megoldást és azt sem, hogy „játszani” könnyű és az nem „komoly” tanítás.¹⁰ Ezek a végleletek akadályozzák az iskolai és iskolán kívüli oktatási/nevelési kapacitások összekapcsolását.

A projekt célja

Hosszú távú változásokat csak neveléssel lehet elérni. Civil szervezetként nem befolyásolhatjuk a teljes oktatási rendszert, de megvalósíthatunk jó példákat, együttműködhetünk a hasonló szemléletű szervezetekkel és lehető legtöbb pedagógust és diákot érhetjük el. Megmutatjuk, hogy az emberi jogi nevelés nem úri hóbort, hanem a NAT része. Nem új dolgokat akarunk kitalálni, hanem a meglévő kapacitásokat összekapcsolni, a tudást megszerezni, hogy a pedagógusok számára felhasználható legyen. A kezdeményezés céljai:

- adaptálható nevelési programokat dolgozzunk ki a NAT-hoz és a kerettantervekhez illesztve, ezeket különböző életkori csoportokban és intézményekben kipróbáljuk
- minél több pedagógust ismertessünk meg emberi jogi nevelési programokkal és továbbképzéseket biztosítsunk számukra. Könnyen használható szakmai anyagokat hozunk létre
- közös platformot teremtünk a Pécsen emberi jogi neveléssel foglalkozó szervezetek számára, az együttműködéssel növeljük kapacitásainkat. Közös programokkal és kiadványokkal növeljük helyi (el)ismertségünket
- az emberi jogok eszmeiségének elterjesztése, a projekt eredmények disszeminálása

2011.pdf

⁸ Peter Lauritzen, az ifjúsági szekció vezetője az Európa Tanács Ifjúsági és Sport Igazgatóságán, ezeket sorolta fel egy interjú során. Forrás: Youthpass guide 10.o., kiemelés általam

⁹ Ajánlom mindenkinek a Földi László – Nagy Ádám dr. (szerk.): Ifjúságügy – Ifjúsági szakma, ifjúsági munka módszertani kézikönyv (Kapcsos könyv), nem-formális tanulásról szóló fejezetét, különösképp a Tévutak című részt (C1/16 oldalon kezdődik). <http://niida.hu/publikaciok/497>

¹⁰ Az általam képviselt személet miatt fontos leírni, hogy egyetértek a tanuló központú, humanisztikus pedagógia gondolkodóival (pl.: Carl Rogers), akik szerint a tanítás alapvetően egy hibás elképzelés, a fókusz a tanuláson és annak facilitálásán, kell hogy legyen.

A projekt résztvevői

Elsődleges célcsoportunk a Pécsen és környékén tanító pedagógusok. Ők multiplikálják az eredményeket, velük valósítjuk meg a pilot folyamatokat, ők használják a tematikákat, nekik szervezzük a szakmai eseményeket. Sikeres megszólításuk jelenti, hogy a projektnek hosszú távú hatásai lesznek, megvalósítanak folyamatokat, együttműködnek civil szervezetekkel. Törekszünk új intézményi kapcsolatok kialakítására, ezért minden folyamatot más iskolában valósítunk meg.

A pilot folyamatok résztvevője több mint 200 pécsi diák is, akik a tapasztalati „minőségellenőreink”, értékeléseikkel segítik a tesztelést.

A Pécsi Emberi Jogi Nevelési Munkacsoport¹¹ tagjai megvalósítók és résztvevők egyszerre. Közösén gondolkodunk, tapasztalatokat cserélünk, optimalizáljuk működésünket.

A projekt folyamata/módszertana

Számtalan emberi jogi nevelési kézikönyv létezik, mindegyik azt feltételezi, hogy az olvasója rendelkezik a szükséges kompetenciákkal és érzékenységgel, képes alkalmazni nem-formális gyakorlatokat és meg is találja a helyét a tananyagban. A közel 10 éves pécsi tapasztalatunk és a korábban idézett mini kutatás is azt mondhatja velünk, hogy a legkritikább esetben teljesül a 3 feltétel közül legalább kettő. Három, egymással néha átfedésbe kerülő beavatkozási területet azonosítottunk és ezekhez kapcsolódóan valósítunk meg tevékenységeket:

- I. Helyben elérhető nevelési programok népszerűsítése
- II. Adaptálható emberi jogi nevelési programok
- III. Pedagógusok támogatása

Helyben elérhető nevelési programok népszerűsítése

Pécsen nagy kapacitások érthetők el az emberi jogi nevelés területén, a felmérésünkben mégis az derült ki, hogy a szélesebb nyilvánosság előtt ezek ismeretlenek. Ezért olyan tevékenységeket valósítunk meg, amelyek növelik ezek láthatóságát és elismertségét. A Pécsi Emberi Jogi Nevelési Munkacsoport (PEJNM) megalakítása az első lépés, ez szervezetfejlesztő programként is felfogható, az üléseken ismertetjük egymásnak módszereinket, megosztjuk tapasztalatainkat, dilemmáinkat, tanácsokat, visszajelzéseket adunk egymásnak. Népszerűsítjük egymás programjait. 2015. november 20-án rendeztük meg az I. Emberi jogi nevelés az iskolában MÓDSZERBÖRZÉT, ahol 8 interaktív műhelyfoglalkozás közül választhattak a résztvevők.

Adaptálható emberi jogi nevelési programok

Ha azt akarjuk, hogy az iskolákban emberi jogi nevelési programok valósuljanak meg, akkor: (1) rá kell mutatnunk, hogy a kapcsolódó témák a tanmenet részét képezik; (2) kipróbált eszközöket kell adunk a pedagógusok kezébe; (3) a tanároknak képessé kell válnia ezek alkalmazására.

¹¹ <http://www.emberseg.hu/2015/09/megalakult-pecsi-emberi-jogi-nevelesi.html>

A projektünk során 8 adaptálható pilot folyamatot dolgozunk ki és tesztelünk többféle tantárgyhoz¹², ezekből jelen anyag készítéséig 3 lezárult, kettő jelenleg zajlik. Nem célunk a módszertani fejlesztés, rengeteg jó gyakorlat érhető el jelenleg is.¹³ A pilotok során együttműködünk a pedagógussal, egyeztetjük a felépítést, kérjük a visszajelzését. A tematikák, módszertani kiadványban kerülnek összefoglalásra, amelyet nyomtatásban és online módon is elérhetővé teszünk, 2016 késő tavaszán. A PEJNM szervezeteivel készítettünk egy összefoglaló kiadványt¹⁴, amely megmutatja, hogy melyik nevelési program, hol illeszthető a tanmenetbe.

Pedagógusok támogatása

A pedagógusok érdeklődnek, pozitív visszajelzéseket kapunk a tréningjeinkre, mégis a résztvevők töredéke érkezik az oktatási szférából. Mini kutatásunk mutatott rá, hogy képzéseink akkreditálása nélkül ez nem is fog megváltozni. Jelenleg zajlik két 30 órás továbbképzés minősítési folyamata, ezeket projektünk zárása (2016. április 30.) előtt meg is valósítjuk. Az egyik tréning egy személyiségfejlesztő, érzékenyítő program, mely az attitűdökkel foglalkozik, a másik egy e-learning kurzus, ami a gondolkodási kereteket fejleszti, az elvi szintből kiindulva, a személyes, mindennapi vonatkozásokig. A pedagógusok képessé válnak emberi jogi témájú foglalkozások megtartására és a szemlélet át fogja hatni egész nevelői munkájukat.

Eredmények és hatások

Pedagógusok jelentős körét szólítjuk meg, felhívjuk a figyelmüket az emberi jogi nevelés fontosságára, bátorítjuk őket arra, hogy vegyenek részt/valósítsanak meg osztályaikkal ilyen folyamatokat. Tanmenethez igazított, kipróbált, sokszínű szakmai anyag jön létre a pilotoknak és az azokat összefoglaló kézikönyvnek köszönhetően. Magyarországon bármely település iskolájában megvalósíthatóak lesznek a tematikák, hiszen a kerettantervek azonosak.

Ösztönözzük a szervezetek együttműködését, a tudás és a kapcsolatok áramlását, közös programok megvalósítását. Jelentősen növekszik az iskolákban dolgozó szakemberek körében az emberi jogi nevelési programok láthatósága. Olyan intézményi-civil kapcsolatok épülnek ki a projekt során, amelyekre a későbbiekben lehet építeni.

12 Pl.: Erkölcstan - 5. évf. (Kortársi csoportok - 10 óra); Történelem - 8. évf. (Társadalmi szabályok, Állampolgári ismeretek - 8 óra); Földrajz - szakközépiskola 10. évf. (Globális kihívások - 8 óra); Társadalom ismeret - szakiskola 10. évf. (A világkép - 10 óra); <http://www.emberseg.hu/2015/09/az-emberi-jogi-nevelés-integralása.html>

13 Például itt: <http://ifjusagimunkakonyvtara.hu/>

14 <http://www.emberseg.hu/p/pejnm.html>

Fejlesztett kompetenciák

A tanulási eredményeket két szintre osztottuk: egy belsőre, ami az alapot adja, hogy emberi jogi témákkal foglalkozzon valaki és egy külsőre, amely a kereteket nyújtja, hogy hatékony legyen a tevékenysége. Mindkettőhöz két kulcskompetenciát társítottunk¹⁵, a belsőhöz a *szociális és állampolgári kompetenciákat*, és a *kulturális*, a külsőhöz a *tanulás tanulását* és a *vállalkozóit*. Projektünk egyes elemei közvetlenül (továbbképzések), mások közvetett (pilot folyamatok) módon járulnak hozzá a résztvevők kompetenciáinak fejlődéséhez.

Szociális és állampolgári: Kulturális különbözőségek és egyenlő emberi méltóság. Szükséges a nézőpontok kifejtése és megértése, a kulturált vita és az empátia, az előítéletek leküzdése. Társadalmi részvétel, a demokrácia, az állampolgárság és a jogok megértése.

Kulturális: Az interkulturális tanulás, más kultúrák elfogadása és értékelése. A kreatív önkifejezés vágya és képessége, különféle művészeti tevékenységeken keresztül.

A tanulás tanulása: A saját tanulásunk megszervezésének képessége. Ez az alapja, hogy másokkal közösen tudjunk tanulási folyamatokat tervezni és támogatni tudjuk őket.

Vállalkozói: A kezdeményezés, az ötletek cselekvéssé alakítása. Kreativitás, innováció, kockázatvállalás, nyitottság az újra. Tervezés, szervezés, lebonyolítás, értékelés.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Nyirati András, trénerként 2008 óta foglalkozik emberi jogi neveléssel. Tapasztalta sokrétű: általános és középiskolai foglalkozások, egyetemi szemináriumok, továbbképzések szakembereknek, esetenként nemzetközi programok. Az Emberség Szabad E-gytem, e-learning portál kezdeményezője. Külső szakértőként dolgozik az Erasmus+ Programirodának, korábban a Baranya Megyei CSEÖH, valamint a FSZH-MOISZ DD-RISZI irodákban dolgozott képzési/fejlesztési munkatársként, a Baranya Ifjúságáért Kht.-nál közösségfejlesztőként. Az emberség erejével Alapítványt, amely egyben az Élmény Tár Tanoda fenntartója is, megalakulása, 2006 óta vezeti.

¹⁵ A projekt összehatásaként a résztvevők minden kulcskompetenciájában mutatkozhat fejlődés, pl.: az interaktív módszerek miatt fejlődik a kifejező készség (anyanyelvi k.), részvétel az e-learning képzésen (digitális k.) stb. Fontosnak tartom azonban a fejlesztő programok esetében, hogy tudjanak fókuszálni

Szabó Enikő Emese

Hetedhét Játékváros

*„Ez a Játék oly vidám,
Legyél Te is cimboránk,
Ez itt már a nagyvilág,
Felejtsd el az iskolát*

Ez a hely vár most rád Nincs is jobb a Hetedhét városnál

*Irányítsd a világot,
Ilyen Gyurót ki látott,
Alkoss mindig mindenhol
Ez a hely itt érted szól*

Ez a hely vár most rád Nincs is jobb a Hetedhét városnál”

/2010 – város dala szerzők a zene műhely munkatársai//

A projekt környezte: szükségletek és igények

A hetedhét játékváros alap gondolatát Diztingeni testvérvárosunkból származik, ahol 1996-óta kerül megvalósításra, hazánkban 2009-ben került első alkalommal Gyula városában megrendezésre és azóta is minden nyáron nyitva áll 10 napig 8-12 éves gyermekek előtt.

A Hetedhét Játékváros feladata Németországban és hazánkban is, hogy a gyermekeket a felnőtt életre, az aktív társadalmi szerepvállalásra tanítsa.

A Hetedhét Játékváros alapelvei között szerepel az önállóságra nevelés, a kommunikációs és kapcsolatépítő képességek fejlesztése, a pénz fogalmának és értékének tudatosítása, a kezűgyesség, kreativitás, problémamegoldó képesség fejlesztése, konfliktuskezelés néhány módszerének elsajátítása.

Gyulán ilyenkor nemcsak egy város működik, hanem kicsiben a gyermekek is működtetnek egy saját városkát, ahol évről évre 220 gyermek és közel 70 felnőtt segítő, animátor munkálkodik, vagyis élük az életüket és közben alkotnak, várost vezetnek, polgármestert választanak, főznek, takarítanak, rendet tartanak, pénzt keresnek napról napra, miközben sokat nevetnek és új baráti kapcsolatokat alakítanak ki.

A felnőtt segítő (fiatal önkéntes segítő, kortárssegítő, ifjúsági szakemberek, pedagógusok, technikai személyzet) sem unatkoznak. Nemcsak a gyermekeket segítik és tanítják a felnőtt életre, hanem felelősség teljes munkájukkal folyamatosan példaként is a gyermekek előtt állnak.

Elméleti háttér

Hazánkban napközis vagy tematikus nyári táborokat szerveznek a gyermekek részére. Azonban olyat, ahol a gyermekek a 10 nap során kézműveskedhetnek, közben megismerkednek a pénz, valamint a munka fogalmával megtanulják, hogy kell a maguk által megkeresett pénzzel bánni, gazdálkodni, mert ha nem jól osztják be, nem tudnak enni, inni vagy kirándulni menni, még mi sem láttunk, így amikor találkoztunk a Ditzingeni példával egyből arra gondoltunk, belevágunk. Persze 2007-ben még nem tudtuk, hogy milyen nagy fába vágtuk a fejszénket. Mert ez nem egy napközis, kézműves nyári tábor, nem gyerek megőrző és nem egy sima tematikus tábor.

A 10 nap során a Hetedhét Játék város egy tematika köré épül, és a gyermekeket elrepítjük az adott korba, egy ismeretlen országba. A segítő feladata, hogy a nemformális pedagógia módszereivel a műhelyekbe becsempésszék azokat az információkat, amiken keresztül a tudást átadjuk a résztvevő csemetéknek. De – és ez a legfontosabb – nap, mint nap reggel 8 órától délután 16 óráig a városlakó gyermekek városműködtező, város fenntartó vagy kézműves műhelyekben munkálkodnak, pénzt keresnek és a „fizetésükből” élik a mindennapi életüket: esznek, isznak, vásárolnak ajándékokat, vagy kirándulni mennek az utazási iroda segítségével. Ezzel a sokszínűséggel a táborban a nagyok világába csöppennek bele a gyerekek, ahol megtanulják a felnőtt életet.

A projekt célja

A Hetedhét Játékváros célja és feladata, hogy a 8-12 éves gyermekekkel megismertesse a demokratikusan működő társadalmat, megmutassuk, hogyan épül fel egy jól működő város, mit jelent a pénz és a „munka” fogalma. A projekt fontos alapelveinek tekinti az alapvető emberi és gyermekjogok megismertetését, az önkéntességet, a környezeti nevelést, önállóságra nevelést, a kommunikáció és a kapcsolatépítő és problémamegoldó készség, képesség és a kreativitás fejlesztését, valamint a konfliktuskezelés módszereinek elsajátítását.

A segítő csapatában együtt munkálkodó önkéntesek, fiatal segítő ifjúsági szakemberek, pedagógusok megtanulnak együtt dolgozni a projekt előkészítési, lebonyolítási és lezárási szakaszban is, még a szakmai és generációs különbségek ellenére is.

A projekt résztvevői

Gyerekek és fiatalok:

8-12 év közötti gyerekek, akik kíváncsiak a “nagybetűs életre” a felnőttek világára és szívesen megismerkednének a pénz és a munka fogalmával.

Felnőtt segítő és animátorok:

A Hetedhét Játékváros az egyik összetevője a segítő csapatából áll. Segítők: közösségi szolgálatos fiatalok, kortárssegítő fiatalok, önkéntes fiatalok, életkorukat tekintve 14-20 évesek, ifjúsági szakemberek: ifjúságsegítők, nyári gyakorlatos szociálpedagógus, tanító, és óvópedagógus hallgatók, pedagógusok és technikai személyzet nélkülük szintén nem működne a város.

A gyermekek családtagjai:

akik mint látogatókat minden nap várjuk a Hetedhét Játékvárosba. A szülők visszajelzései alapján a csemetéik pénzhez való viszonya változik meg elsőként, valamint az önállóságuk, felelősségtudatuk is fejlődik, illetve figyelmesebbeké és kitartóbbakká válnak.

A projekt folyamata/módszertana

A Játékvárosba reggel 8.00-ra érkeznek a gyerekek, 7.45-kor a segítők már a Játékváros területén gyülekeznek és várják a korábban érkezőket. Első nap minden gyerek számára kiosztottunk egy igazolványt, melybe majd a Játékváros 10 napja alatt a munkaórák száma és a kifizetett (játék) pénz összege kerül bejegyezésre. Ezt követően a gyerekeknek bemutatjuk a város működését, a termelő és a város fenntartásáért felelős műhelyeket és az egyéb helyszíneket, melyek a város működéséhez szükségesek.

Előzetesen elkészített listák szerint a gyerekeket csoportba osztottuk fel. Ezekben a csoportokban a Játékváros 10 napja alatt reggelente és délutánonként találkoznak. Minden reggel névsorolvasást tartunk, ennek alapján tudják a segítők, hogy a csoportokban van-e hiányzó, valamint megrendelték és ki is fizethették-e a gyermekek a következő ebédjüket.

A névsorolvasás után a Játékváros munkaügyi központjában már várja a sok munkalehetőség a városlakókat. Kilencven percenként van a gyerekeknek lehetőségük cserére, vagy ugyanabban a műhelyben maradásra is. A gyerekek és a segítők is pihenhetnek, óránként 10 perc szünet vár minden résztvevőre. A segítők által kijelölt szünetekben senki nem tartózkodhat a műhelyekben. Szünet alkalmával a Játékváros szabad területein lehet az időt eltölteni, ilyenkor lehetőség nyílik arra, hogy egyenek, igyanak, pihenjenek, vagy ha kedvük úgy tartja, játszanak. A városlakók egy napon maximum 6, minimum 2 órát tudnak „dolgozni”, óránként 6 Gyurót keresnek, ebből 1 Gyuró az adó és ötöt kap mindenki (gyerekek és segítők egyaránt) kézhez a bankból.

Persze kicsiny városunkban, akik házasságot kötnek, azok családi adókedvezményben is részesülhetnek, bízunk benne, hogy nem csak ezért olyan népszerű a házasságkötés.

Az ebédszünet naponta 12.00-13.00-ig tart, utána pedig folytatódik a munka a műhelyekben. Sok esetben a segítők még ebédeltek, a gyerekek már sorban álltak a munkaügyi központ ajtajában, mert dolgozni szerettek volna.

A segítők és a gyerekek is minden nap elmehetnek a bankba (szünetek alkalmával) és felvehetik a teljesített munkájukért járó munkabérüket (játékpénz formájában). A segítőköt a mobil banki szolgáltatással segítjük, hogy a fizetésükhöz tudjanak jutni. A pénzen vásárolhatnak maguknak az elkészült termékekből a vásárban, esetleg az Utazási Iroda által szervezett kirándulásokon vehetnek részt (strandolás, lovaglás a lovas tanyán, focibajnokság stb.), de az étkezéseiket a megkeresett összegből kell finanszírozniuk. A gyerekek döntésére van bízva, hogy a menzán játékpénzért ebédet rendelnek maguknak, vagy inkább aznap a falodában (bisztró) és a sütődében fogyasztják el ebédjüket, ahol gyümölcssaláta, szendvics, hamburger, hot-dog,

gofri, lángos, fánk, édes és sós süтик várnak rájuk. A szülők eleinte nagyon féltek, hogy a gyerekek nem fognak rendszeresen ebédelni, de ez a vártnál jobban sikerült, a gyerekek legtöbbször a menzát választják.

A Játékváros „szülőmentes övezet”, a szülők, érdeklődők minden nap 13:00 és 15.00 között léphetnek be csupán a város területére, egyébként számukra kijelölt helyet biztosítunk a várakozásra. A látogatások alkalmával a gyerekek idegenvezetőként mutatják be a műhelyeket, és a Játékváros életét.

A gyerekek 15:00-kor abban a műhelyben, ahol utolsóként dolgoztak, összepakolnak a műhelyvezetővel közösen. Ezt követően a kijelölt találkozó helyre mennek, ahol csoporttársaikkal és a csoportjukhoz tartozó segítőkkel találkoznak. Gyors névsorolvasás következik, biztosítva ezzel, hogy aki reggel jelen volt, az délután is itt van, majd a segítők és a gyerekek megbeszélnek az aznapi élményeket, tapasztalatokat. Minden nap egy kis történet elmesélésével zárják le a csoportok az adott napon. A történet a választott témához kapcsolódik. Ezt követően minden csoport bemegy a tornaterembe, ahol az aznapi történésekből készült kisfilmet tekintik meg. A közös filmnézés után a gyerekekért jönnek az izgatott szülők és hazaindulnak.

Miután minden gyermek távozik, a segítők ellenőrzik műhelyeiket, a még szükséges feladatokat elvégzik. A Játékváros működéséhez elengedhetetlen, hogy a segítők a felmerülő kérdéseket, problémákat, ötleteket alkalmanként megbeszéljék természetesen a már lezajlott munkanapot követően. Természetesen a napi 8-10 óra munka mellett olykor pihenésre és szórakozásra is nyílik alkalom a fiatalok és a felnőttek részére egyaránt, például közös szalonnasütések keretében igyekeznek energiát gyűjteni.

Demokrácia a Játékvárosban:

Hogyan is lehet megismertetni a 8-12 éves gyermekeket a demokráciával, a választási procedúrával? Több műhely is azért felelős, hogy a városban demokratikus rend uralkodjon (önkormányzat, választási iroda, bíróság, polgárórség, bank).

A választási irodának az első három nap van munkája, amíg a gyermekekből megválasztásra kerül a testület, akik a további napokon a várost vezetik.

A bíróság az, aki a polgárőrök vagy a polgári bejelentések alapján kivizsgálják az ügyeket és döntéseket hoznak azokról.

A polgárőrök igyekeznek a város szabályait betartatni a polgárokkal.

Mindegyik műhelyben egy vagy két felnőtt segítő vagy fiatal kortárssegítő van, akik a gyermekek segítségére vannak, de a Játékváros polgárainak feladata egy-egy törvény meghozása és betartatása, a rend fenntartása. Azt meg kell említeni, hogy a gyermekek igen toleránsak, figyelmesek és mélyre menően körültekintőek egymással a 10 nap alatt. A segítők csupán segíthetik a gyermekek munkáját és nem befolyásolhatják őket. Ezen élményt, amit a segítő felnőttek, kortársak, technikai segítőik és persze, nem utolsó sorban, a résztvevő gyermekek megtapasztalhatnak, szavakban nem leírható. Át kell élni.

Eredmények és hatások

A gyermekek megismerkednek más korokkal, országokkal és az ott élők mindennapjaival, vallásukkal, étkezési szokásaikkal, kultúrájukkal. A 10 nap során a gyermekek megválasztják maguk közül a város vezetőségét a tematikának megfelelően: polgármester, fáraót, vagy törzsfőnököt stb., a bankban dolgozó gyermekek számolni tanulnak és a pénzzel való munkát ismerik meg, a bisztróban és a sütödében a főzés rejtjelmeit ismerik meg és elkészítik a saját és a társaik uzsonnáját, ebédjét. A kézműves műhelyekben nemcsak a kreativitásukra, hanem a kézügyességük mellet a fantáziájukra is szükségük van.

A gyerekek szinte minden órában más-más műhelyben munkálkodhatnak, így óránként kell új és új döntéseket hozniuk, a társak közötti felmerülő problémákat a gyermekek a bíróság és segítők közreműködésével oldják meg.

Azok a gyermekek, akik részt vesznek akár egy alkalommal is a Játékvárosban sokkal empatikusabbak, kreatívabbak, megtanulnak döntéseket hozni és a pénzzel való bánás sem lesz számukra idegen, és ami a legfontosabb, a munka, mint fogalom sem csupán egy szó lesz, hanem tartalommal töltődik meg.

Fejlesztett kompetenciák

Aki akár csak egyszer is eltölt velünk 10 napot, annak nincs olyan kompetenciája, ami ne fejlődne. Kiemelni nehéz, hiszen ez egy komplex fejlesztő folyamat, de a teljesség igénye nélkül: kommunikáció, matematika, idegen nyelv (a ditzingeni fiatalok német nyelven tartják a műhelyeiket), digitális, szociális, állampolgári kompetenciák, a választások és egymás segítése. Nem frontálisan és tudatosan adjuk át ezeket a kompetenciákat, ismereteket, hanem a résztvevők csupán informálisan tanulnak a 10 nap során a munkavégzés közben és a döntéseik alatt.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

Első lépésként kell egy jó csapat. Ezt sokan sokszor mondják, de tény, ha nincs szakmailag kiképzett segítő csapat, akkor az egész Hetedhét Játékváros egy pillanat alatt összeomlik. Az első évtől kezdve fiatalokkal, pedagógusokkal és ifjúsági szakemberekkel közösen építjük fel szakmailag és technikailag a várost, nekünk ez bevált.

A gyermekek tekintetében a 8-12 év két korosztály, így itt is érezzük a generációk közötti különbséget, de ezeket a problémákat igyekszünk áthidalni. Az idősebb városlakókat jobban terheljük, a kisebbeket láthatatlanul segítjük, viszont arra nagyon vigyáznunk kell, hogy se negatívan se pozitívan ne diszkrimináljunk senkit sem.

A Játékvároshoz szükséges egy erre alkalmas épület udvarral, egy jó szakmai csapat, sok-sok technikai eszköz, de a legfontosabb tényező, a városlakó gyermekek.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

A Mi egy Másért – Gyulai Gyermekekért és Ifjúságért Közhasznú Egyesület 13 évvel ezelőtti létrehozásának ötlete a településen megtalálható gyermek és ifjúsági közösségek fejlesztése volt, amely fejlesztést szabadidős programokon keresztül kívánt a szervezet elérni. Szervezetünk foglalkozik a várossal megkötött szerződés keretén belül a települési ifjúságüggyel és ifjúságpolitikával, szervezi a Hetedhét Játékváros demokráciára nevelő városszimulációs napközis táborot, az Erkel Diákünnepet, mint középiskolai tehetséggondozó országos kulturális programot, valamint a szervezethez tartozik a települési diákérdekképviselő, VDÖK segítése, munkájának koordinálása is. Legnagyobb futó projektünk a városban működő Gyulai Ifjúsági Központ működtetése, amely ifjúsági információs és tanácsadó iroda, továbbá közösségi tér ad otthont szakmai munkánknak is.

Szabó Enikő Emese

Több mint 20 évvel ezelőtt gyermekanimátorként kerültem bele a gyermek-, és ifjúságügybe helyi és országos szinten a Zabhegyező Gyermekanimátorok Országos Egyesületének egyik alapítójaként. Ezt követően számos helyi gyermek és ifjúsági program és szolgáltatás kezdeményezésében vettem részt. Képesítéseimet tekintve is érezhető az ifjúsági fókusz, diplomáimat tekintve művelődésszervező – drámapedagógia, ifjúsági szakértő és ifjúságsegítő végzettséggel rendelkezem, ami a formális oktatási minősítéseket jelenti. Az elmúlt években azonban folyamatosan igyekeztem tovább képezni magam, így elvégeztem COMPASS Emberjogi tréner képzést, COMPASITO Gyermekjogi tréner képzést. Jelenleg pedig az egyesületnél titkárként és szakmai vezetőként dolgozom. A munkámon túl, hivatásomként tekintek az ifjúsági szektorban végzett tevékenységre, ezért számos országos szakmai ernyőszervezetben igyekszem segíteni az ifjúságügy, ifjúsági szakma és az ifjúságpolitika előrelépését. Folyamatosan dolgozom pályázatiíróként, trénerként, módszertani szakemberként, ennek is köszönhető, hogy a városban dolgozó pedagógusok, nevelők bizalommal fordulnak hozzám számos, a fiatalokkal kapcsolatos kérdésben, de a fiatalok is bátran kérdeznak az őket érintő ügyekkel kapcsolatban.

Gyulai Kortárssegítő Képzés

A projekt környezete: szükségletek és igények

A személyiségfejlődésében egy igen fontos állomás a 13-16 év közötti időszak. Ilyenkor a serdülő lelkében konfliktusokat él át, mely a szülőkről való érzelmi leválás, a szexuális fejlődés következtében kialakult új testképének az elfogadása, önértékelése és önmaga elfogadásának egy nehéz időszaka. Ebben a korban feltűnően sok időt töltenek el kortársaik körében, velük osztják meg problémáikat, egymásban keresnek olyan értékeket, viselkedésmódokat, melyeket beépíthetnek „új önmagukba”. Az új viselkedésminták elsajátítása közben, sajnos nem elkerülhető az a tény sem, hogy a még ki nem alakult szociális és erkölcsi normák hiánya miatt, olykor deviáns viselkedéseket tesznek magukévá. Ezek közé tartoznak az apró csalások, a valóság olykori eltorzítása (hazugság), valamint a már kórosabb drogfogasztás.

Az új keresése, az örömforrások megtalálása, önmaga kipróbálása, a kortársak általi befolyásolás, olykor istenített csodaszerként való felállítsa a drogoknak, azok kipróbálásához vezet. Ez az olykor túl könnyűnek titulált megoldási lehetőség az erős elhárítások miatt jelenik meg. A drogok hatására nehezebben veszi tudomásul saját problémáit, nem hagy időt saját magának azok tisztázására, analizálására. Ezek mellett még a teljesítményében is megjelenhetnek lemaradások, az iskolai teljesítmény romolhat, sikerélmény utáni vágyukat más utakon elégíthetik ki. A felsoroltak hatására önértékelésük csökken, önmagukról egy torz képet festenek. Ennek a problémának a leküzdésére olykor szakember bevonása elengedhetetlen. A probléma azonban csak akkor derül ki, amikor az komoly következményeket von maga után, illetve már beépült személyiségébe és csak hosszú munka árán korrigálható. A probléma felfedezését, felismerését követően a fiatal nehezen fordul tanárához, szülőjéhez, szakemberhez, mert attól fél, hogy a már menet közben grandiózussá emelt probléma nem nyer megoldást és bele visz olyan személyes indítékot is, pl. hogy ki lesz nevetve, közösimve, megbélyegezve. Tehát nehezen vállalja fel a problémáját.

Azokban az esetekben, amikor nem sikerül szakemberhez fordulni időben, ami leginkább az információhiány miatt keletkezik, szükséges a kortársak által mutatott helyes viselkedési minta, érzelmi odafordulás, tanács.

Elméleti háttér

Gyula iskolavárosként működik Dél-Alföld csücskében, a román határ mellett. Az oktatási intézményeinkben kb. 2500 fő általános és 3800 fő középiskolás tanuló jár. Ebből az általános iskolások és középiskolások esetében 1500-1800 bejárós és 500-600 kollégista tanuló van. A fentiekben említett tanulók a környező kistéleplésekről, falvakból járnak városunkba.

Gyula Városában 2005/2006-ban végzet városi szintű ifjúság kutatás eredménye következtében hívtuk életre a kortárssegítő képzést, amely 2007 óta folyamatosan zajlik. Az elmúlt 7 évben 6 generáció került kiképzésre. A legfiatalabbak jelenleg

12-13 évesek a legidősebbek pedig 24-25 évesek. A kiképzett kortárssegítők egész évben folyamatos szakmai munkát végeznek Gyula városában: prevenció, szabadidős és szakmai előadásokat, programokat szerveznek és bonyolítanak le. A kortárssegítők az elmúlt években a következő szakmai tevékenységeket végezték: 3. és 4. osztályokat fogadtak örökbe és egy tanéven keresztül havonta egy két alkalommal megjelentek, hogy játékos formában prevenció foglalkozásokat tartsanak a gyermekek részére. A foglalkozások témáját a gyermekek igényeihez igazítják a fiatalok, így szó esett már család, barátok, szabadidő, szerelem, internet és veszélyei, tv, sport témákról. Az egyéb, iskolák által szervezett szakmai és szabadidős programokon is jelen vannak előadásokkal vagy akár szabadidős játékokkal. Továbbá részesei 2009 óta a Hetedhét Játékváros segítő csapatának is. A legidősebb kortárssegítő generáció mentorként is segíti a fiatalabbakat a szakmai munkájukban. Az aktív kortárssegítők pedig minden hónapban kötelező szupervíziós foglalkozásokon vesznek részt.

A projekt célja

Elsődleges cél:

A kortárssegítő képzés hatására lehetősége nyílik előbb a segítőnek önmaga megismerésére, kommunikációs képességének tudatosítására, fejlesztésére, problémamegoldó sajátosságának mélyítésére, valamint információszerzésre az adott esetekben megjelenő problémák megoldására. Önmaga értékeivel megismerkedve, egy önmagáról értékes képet kialakító fiatalra találunk, aki mintául szolgálhat kortársainak.

Másodlagos cél:

A már kiképzett kortárssegítőink nemcsak a városi és iskolai rendezvényeken jelennek meg prevenció tevékenységekkel, hanem a szórakozó helyek környékén is megtalálhatóak, hogy kortársaiknak segítséget nyújtsanak adott helyzetben, de kitelepülnek családi és diákönkormányzati rendezvényekre is. Illetve feladatuk, hogy játékos keretek között hívják fel kortársaik figyelmét a körülöttük lévő veszélyekre.

A projekt résztvevői

2007-ben, amikor elkezdtek Gyula városában a Kortárssegítő Képzést elsősorban 9-11. osztályos tanulókat képeztünk 4 éven át. Miután a kiképzett fiatalok csak 1 vagy maximum 2 éven keresztül tudtak szakmai munkát végezni, így a szakember gárda egy merész lépéssel 7. és 8. osztályos tanulókkal kezdte meg a szakmai munkát, ezáltal a teljes képzési team és tematika is megváltozott.

A projekt folyamata/módszertana

I. Szakasz: Meghirdetés és alkalmassági elbeszélgetés

A képzés meghirdetését követi egy első interjú beszélgetés, melyen részt vesz egy pszichológus, szociális munkás, valamint már az előző években kiképzett kortárssegítő fiatal. A kiválasztás során az interjúból nyert adatok segítenek megállapítani a jelentkező motivációs szintjét, önmagáról festett képét, énejét, terhelhetőségét. Értékeiket, kommunikációs képességüket, a drogokról való információjukat figyelembe véve kerülnek kiválasztásra, valamint a csoport hatékony működése érdekében, belőlük maximum 16 fős gondolkodásmódjában, értékrendjében homogén csoportot alakítunk.

Szakmai képzési tematika:

II. Szakasz

Csapatépítés, ön- és társismeret, én-hatékonyosság, kompetencia, érzéknövelés, kompetencia határok, kommunikáció, együttműködés

Módszere: a képzés egymásra épülő tematikus blokkokból áll. A heti találkozásokon 3 órában, tréning jellegű képzés során sajátíthatják el a tudásanyagot. Az általunk elkészített tematika alapján kívánjuk a résztvevők tudásanyagát bővíteni, és látókörüket szélesíteni.

A csoportvezetés kettős csoportvezetéssel történik, ugyanis így nagyobb teret nyernek a résztvevők viselkedésében megjelenő észrevételek. Hangsúlyt tudunk így fektetni a résztvevők indulati áttételeire, azonosulásukban pedig a csoportvezetők mintaként szerepelnek. Készség- és személyiségfejlesztést, kommunikációs készségek fejlesztését építjük be a képzésbe. A csoport keretein belül olyan önismereti és készségfejlesztési feladatokban vesznek részt, ahol a sajátélmény hatására kialakul a résztvevőben olyan attitűd, hozzáállás, melyekkel önmagán és társain is tud segíteni. A csoportmunka folyamán a vezetők törekszenek a résztvevők egyéni és csoporton belüli fejlődésére. A segítségre való motiváció fejlesztése, a szociálisan érzékenyen kezelt helyzetekben előtérbe helyeződik. Vezető szerepet játszanak a játékos feladatokban az egyéni értékek felismerése, és megbeszélése, ezt megelőzi a csoporton belüli egyéni helyzetek tisztázása, felismerése, illetve a csoporttagok megismerése a bizalom kialakítása végett. A passzív, vagy agresszív viselkedés, hatékonyságuk közötti különbségtétele, az asszertivitás fejlesztésére szolgáló feladatokban fő szerepet játszik. Ennek szoros együtt járója a kommunikáció és az empátia fejlődése is. Nagy hangsúlyt fektetünk a csoportok alatt a döntések fontosságára, annak felismerésére, hogy mi fontos és mi nem a résztvevő számára. A kortárssegítő szerep megismerésével megtanulja a segítségnyújtás lehetőségeit, és az ezzel kapcsolatos érzelmi kétélyek megbeszélése is megvalósul. Az empátialaborok hatására feldolgozódik, illetve beépül a személyiségébe. A csoport végéhez közeledve a cél az, hogy ne a játékos feladat indítsa be a proióciót a résztvevőkben, hanem a verbalizáción keresztül fejezzék ki érzelmeiket. Ez az alapvető készség tudja őket igazából kortárssegítővé tenni.

Ezeket követően a már elsajátított készségekre épülve a pszichoedukációs blokk következik.

III. Szakasz

Mentálhigiéné: Barátok, család, szeretett, szerelem, egészséges életmód

IV. Szakasz

Információ és ismeretek: dohányzás, alkohol, energiatalok, elsősegélynyújtás, szexuális ismeretek és betegségek

V. Szakasz

Gyermek és emberjogi ismeretek, egészségügyi, rendvédelmi szervek és szociális feladatok és ellátó rendszerek megismerése

VI. Szakasz

Nemet mondás erősítése, segítővé válás folyamata, integrálás, milyen a jó segítő?, segítővé válás, összegzés és lezárás szakasza

Az oklevelük átvételét követően kezdődik meg a szakmai munka, amelyet segítik az elmúlt években kiképzett idősebb generációk, a két pszichológus kolléga és egy ifjúsági szakember is, valamint a képzésben részt vett szakembereket is bármikor felkeresheti szakmai kérdésekkel a fiatalok.

Az egyik legfontosabb szakmai szempontunk, hogy a fiatalokat soha sem hagyjuk magukra a „munkavégzés közben”, hanem kötelező szupervíziós foglalkozásokat tartunk, melyet minden hónapban egy alkalommal bonyolítunk le. Ezeken a találkozókon nemcsak a felmerülő problémákat vitatjuk meg és beszéljük át, hanem szakmai képzések és információk is elhangoznak, amik segíthetik a munkájukat.

Eredmények és hatások

A már kiképzett és az elmúlt 4 évben szakmai munkát végzett fiatalokat a mentori képzést követően alkalmassá tesszük arra, hogy a fiatalabbak részére tréningeket, szakmai képzéseket tartsanak, szakmailag segítsék őket az iskolai, városi, szakmai, szabadidős és prevenciós foglalkozásokon. Továbbá megtanulnak programban és projektben gondolkodni és a következő években már az újabb és újabb kortársképzéseken, mint képzők is részt tudnak venni, de a már kiképzett kortársak részére szakmai mentori tevékenységet is ki tudnak fejteni. Szakmai pályázatok elkészítésére is képessé válnak, így nemcsak a kortárssegítő szakmai munkáját segítjük ezzel, hanem megtanulnak csapatban dolgozni, megismerik a projekttervezést és a pályázat írás rejtelseit is. A legnagyobb hasznát a későbbi életükben veszik majd ezen tudásnak.

Fejlesztett kompetenciák

A kortárssegítő képzés hatására lehetősége nyílik előbb a segítőnek önmaga megismerésére, kommunikációs képességének tudatosítására, fejlesztésére, problémamegoldó sajátosságának mélyítésére, valamint információk nyeresére, az adott esetekben megjelenő problémák megoldására. Önmaga értékeivel megismerked-

ve, egy önmagáról értékes képet kialakító fiatalra találunk, aki mintául szolgál kortársainak. Örömei leli önmaga megismerésében, felfedezi azokat az értékeit, melyeket éppen a konfliktusainak elkerülése miatt nem vett figyelembe.

Ezek hatására a segítő nyitottá válik, elkezdni figyelmét összpontosítani azokra a társaira, akik problémával küzdenek. Így a segítségnyújtás és segítségkérés összhangba kerül kortárs és kortárs között.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

A felgyorsult világunkban, a fiatalok problémái elsikkadnak, kortárs csoportokkal van több kapcsolatuk. A felnőttekkel való kommunikációjuk felületesebb és egysíkú, így ezek a társadalmi változások miatt is azt éreztük, hogy szükségessé vált a kortárssegítők képzése és folyamatos segítségük.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

A Mi egy Másért – Gyulai Gyermekekért és Ifjúságért Közhasznú Egyesület 13 évvel ezelőtti létrehozásának ötlete a településen megtalálható gyermek és ifjúsági közösségek fejlesztése volt, amely fejlesztést szabadidős programokon keresztül kívánt a szervezet elérni. Szervezetünk foglalkozik a várossal megkötött szerződés keretén belül a települési ifjúságügygel és ifjúságpolitikával, szervezi a Hetedhét Játékváros demokráciára nevelő városszimulációs napközis tábort, az Erkel Diákünnepet, mint középiskolai tehetséggondozó országos kulturális programot, valamint a szervezethez tartozik a települési diákérdekképviselő, VDÖK segítése, munkájának koordinálása is. Legnagyobb futó projektünk a városban működő Gyulai Ifjúsági Központ működtetése, amely ifjúsági információs és tanácsadó iroda, továbbá közösségi tér ad otthont szakmai munkánknak is.

Szabó Enikő Emese

Több mint 20 évvel ezelőtt gyermekanimátorként kerültem bele a gyermek-, és ifjúságügybe helyi és országos szinten a Zabhegyező Gyermekanimátorok Országos Egyesületének egyik alapítójaként. Ezt követően számos helyi gyermek és ifjúsági program és szolgáltatás kezdeményezésében vettem részt. Képesítéseimet tekintve is érezhető az ifjúsági fókusz, diplomáimat tekintve művelődésszervező – drámapedagógia, ifjúsági szakértő és ifjúságsegítő végzettséggel rendelkezem, ami a formális oktatási minősítéseket jelenti. Az elmúlt években azonban folyamatosan igyekeztem tovább képezni magam, így elvégeztem COMPASS Emberjogi tréner képzést, COMPASITO Gyermekjogi tréner képzést. Jelenleg pedig az egyesületnél titkárként és szakmai vezetőként dolgozom. A munkámon túl, hivatásomként tekintek az ifjúsági szektorban végzett tevékenységre, ezért számos országos szakmai ernyőszervezetben igyekszem segíteni az ifjúságügy, ifjúsági szakma és az ifjúságpolitika előrelépését. Folyamatosan dolgozom pályázatiíróként, trénerként, módszertani szakemberként, ennek is köszönhető, hogy a városban dolgozó pedagógusok, nevelők bizalommal fordulnak hozzám számos, a fiatalokkal kapcsolatos kérdésben, de a fiatalok is bátran kérdeznak az őket érintő ügyekkel kapcsolatban.

MÉTA Fesztivál

Gyermek és Ifjúsági Néptáncsoportok koreográfia versenye
egyedi pontozási módszerrel

A projekt környezete: szükségletek és igények

A magyar népi kultúra egyik ismert, elismert műfaja a néptánc. Az 1970-es évektől a táncház mozgalom elindulásával egyre több településen alakultak néptáncsoportok különböző korú lelkes táncosokkal. Balatonboglár sem volt kivétel. A Szelence Gyermek-néptáncsoport éveken át megmérette magát az ország különböző versenyein. Oktatóik és más csoportok vezetői arra a szakmai megállapításra jutottak, hogy mindenütt erősen befolyásolja a végeredményt, hogy ismerik egymást a zsűritagok és oktatók, a személyes és szakmai konfliktusok elkerülése végett nem mindenütt a szakmai teljesítmény alapján születtek a végeredmények. A közművelődés területén zajló bemutatókra azok kerülhetnek be, akik fel tudják mutatni egy-egy verseny dobogós helyezéseit.

Le a személyes érintettséggel! Így dolgozta ki Nagy Zoltán József, Szabó Zsolt és Szalai Tünde a Méta Fesztivál egyedi pontozási rendszerét.

Elméleti háttér

A Méta fesztivál egy anonim pontozási rendszerrel működő koreográfia verseny gyermek és ifjúsági néptáncsoportok részére. A közművelődési szakemberek is folyamatosan kapcsolatban állnak az ifjúsággal, így kizárt volt, hogy egy-egy rendezvény ne a fiatalok igényeinek kiszolgálása körül forogjon. Olyan verseny kidolgozása vált szükségessé, ahol a szakemberek úgy értékelik a bemutatott táncprodukciókat, hogy az építő jellegű és elfogulatlan legyen. A művészeti vezetők koreográfiát pontozzák, az előadók a fiatalok, így kell egy mindenki számára kellemes versenyhangulatot teremteni. Fontos szempont volt az is, hogy a táncoktatás, a koreografálás, zenei oktatás milyenségére is reflektáljon egy-egy szakember. A verseny végeredménye alapján kerülhessenek be a csoportok az országos bemutatózó gálákra. Mivel a Fesztivállal egy olyan szakmai program megvalósítása volt a cél, ahol a versengés kellemes, ahol minden a fiatalokról szól, így egyedisége ebben rejlik.

A projekt célja

A néptánc népszerűsítése, a szakmai versenyek elfogulatlan értékelésének megvalósítása. Közösségek megerősítését szolgáló szakmai program megvalósítása, ahol a fiatalok identitása, hagyományok iránti tisztelete nő.

Az ifjúsági korosztály számára ad lehetőséget arra, hogy a bemutatkozás mellett közösségi programok révén erősítsék összetartozásukat (versenyek, játékok, sport).

A projekt résztvevői

- Néptáncosok (akik megmérettethetik tudásukat)
- Néptánc oktatók és a szakmabeli kollégák (akik ötleteiket zsűriztethetik, és szakmai találkozóként is „használhatják” rendezvényünket)
- Szórakozni vágyó fiatalok (akik a pütkösdi időszakban aktívan akarnak pihenni, és szeretik, ha foglalkoztatják őket, hiszen a versenyprogramon kívül minden programelemben a nem szakmabeli is részt vehet)
- A Balatonhoz érkező turista (előszezonni kínálatot bővítve és népszerűsítve a magyar kulturális hagyományainkat!)

A projekt folyamata/módszertana

Minden év Pütkösdekor várjuk a városunkba a gyermek és ifjúsági néptáncsoportokat egy anonim koreográfia versenyre. A versengés mellett játékokkal és egyéb zenés programokkal szórakoztatjuk a résztvevőket. 4 korcsoportban versenyeztetünk (alsó tagozat - A korcsoport, felső tagozat - B korcsoport, középiskolások - C korcsoport, vegyes - V korcsoport). Táncház, pütkösdi király- és királynő választás és a népszerű futóméta népi sportjáték, valamint népi kirakodó vásár, büfék és vidámság várja az érdeklődőket.

Belépés ingyenes.

A szakmai munka mellett nagy hangsúlyt fektetünk az érdeklődő vendégek kiszolgálására is.

Az egyedi értékelés teszi izgalmassá a versenyt.

A produkciók készítőjének és előadó csoportnak a nevét nem ismerheti senki, illetve a csoport székhelyét sem tudhatja a zsűri, csak a nevezett koreográfia címe ismert. Ezzel szeretnénk elérni, hogy a személyes ismeretség, és elfogultság kiküszöbölhető legyen.

Méta Fesztivál - VERSENYSZABÁLYZAT

Gyermek és Ifjúsági néptáncsoportok koreográfia versenye, BALATONBOGLÁR

1. A verseny anonim:

Csak a produkciók címe, és ha kell, a **tánc származási helye** kerül megnevezésre. (Eszertint kapja a zsűri a pontozó lapokat, eszerint kerül kiírásra a próbasorrend és a versenysorrend is!)

2. Nevezés módja:

A nevezési lap visszaküldésével **egyidejűleg** (az évenként megszabott) nevezési díj befizetése.

Nevezhető korcsoportok:

- **A korcsoport** a 6-10 éves iskolások,
- **B korcsoportban** a 10-14 éves iskolai tanulók
- **C korcsoportban** a 14-18 éves középiskolás korosztály.
- **V korcsoport** a 4-18 éves korosztály, akiket az előző csoportokban nem tudtok nevezni. (Várjuk a hagyományörzőket, a kis települések tánccsoportjait is)

A nevezéskor a koreográfiában szereplő táncosok „átlagéletkorát” tekintsétek, és bízunk a reális megítélésekben is!

FONTOS!

- Akik táncolnak, azok életkora számít. A „dekoráció”-ként fellépők nem számítanak korosztályosnak. Pl.: a 22 főből 10 fő felsős, 12 fő alsós, akik a játékot játsszák, ez esetben a felsős korosztályba kell, nevezettek!
- Kérjük a csoportokat, hogy a kellemetlenségek elkerülése miatt kísérő, vezető, beazonosítható személy ne szerepeljen a koreográfiában!

**A fesztiválunk zenekara Salamon Bea és a MÉTA együttes!
(A színpadi próba és kíséret díját a szervezők állják!)**

Nevezhető koreográfiák:

- A nevezett koreográfia időtartama **nem haladhatja meg a 10 percet** (600 mp)! A versenyen egy szervező méri az időt, óvás esetén a videó felvétel áll rendelkezésünkre. Amely koreográfia **túllépi a 10'-et, azt már a zsűri nem is pontozhatja.**
- Csak olyan tánc nevezhető, mely országos fesztiválon vagy versenyen nem kapott díjat.

3. A zsűri

- A zsűriben helyet foglalók (kivételesen az elnök) 5 éven belül nem kaphatnak meghívást ismételt zsűrizésre, ezzel kiküszöbölve azt, hogy ismerjék az előző évi fellépőket!
- A zsűri létszáma 7 fő
- Szakmai zsűri tagjai: 2 fő (1 férfi és 1 nő) néptáncos szakértő, 1 fő zenei szakértő, 1 fő néprajzos
- Társadalmi zsűri tagjai: 1 fő társadalmi zsűri (aki szívügyének tekinti a néptáncot), 2 fő gyermek zsűri tag

4. Pontozási rendszer

A pontozás menete:

- A produkció bemutatása után a zsűri tagjai azonnal pontoznak
- A verseny végén szint-plusz pontot oszthatnak vissza a zsűritagok, 15 perc áll a rendelkezésükre
- FIGYELEM!!! A plusz pontok kiosztása előtt a zsűri nem hagyhatja el az asztalát, nem beszélheti meg a kiosztandó pontokat!
- Ezt követően begyűjtjük a pontozó lapokat!

Osztható pontszámok:

- **Katagóriákként** osztható pontszám **1-10** pont/fő
 - o Szakmai zsűri 3 kategóriában pontoz
 - o Társadalmi zsűri 1 kategóriában pontoz (Így elérhető maximális pontszám 150!)
- **Szint-plusz-pont** a verseny végén felhasználható lehetőség! **Nem kötelező elosztani!**
- (Mivel a zsűri nem tudja a fesztivál színvonalát felmérni az első koreográfiáknál, így módjában áll korrigálni döntését, ha úgy érzi, hogy szigorúbb volt vagy esetleg feljebb pontozott valakit)
 - o Szakmai zsűrinél 50 pont/fő, egy koreográfia nem kaphat 10 pontnál többet!
 - o Társadalmi zsűrinél 30 pont/fő, egy koreográfia nem kaphat 5 pontnál többet!

A pontozás kategóriái:

- **színpadi megjelenés** (összbenyomás, viselet, ötletek, élményszerűség, stb) (7 fő pontoz)
- **stílusosság** (táncanyag stílusos előadásmódja, választott zenei anyag...stb) (CSAK a szakmai zsűri, 4 fő pontoz)
- **koreográfia** (maga a színpadi produkció) (CSAK a szakmai zsűri, 4 fő pontoz)

5. Díjazás:

- Korcsoportonként, az **első helyezett koreográfia pénzjutalmat** kap (Egy tánc csoport csak egy pénzjutalmat vihet haza, természetesen a magasabb díjat!)
- A díjazások mértéke függ a kapott támogatások összegétől és a korcsoportokként benevezett koreográfiák mennyiségétől.
- KORCSOPORTONKÉNT díjazunk.

Egyéb: különdíjak és fellépési lehetőségek az évenkénti szponzorációból adódóan lehetőségek!

Eredmények és hatások

Megvalósul egy olyan szakmai találkozó, ahol az érintettek jól érzik magukat. Elfogadott az önkéntesség és nő ezen tevékenység népszerűsége. A rendezvényen sikerrel szereplőket delegálhatjuk az országos antológiákra. Ezzel is növelve a népi kultúra pozitív megítélését. A csoportok sikerélményt szereznek, még aktívabb közösségi munkát végeznek. Az önkéntesség elismertsége és népszerűsége nő, hiszen a Fesztivál megvalósításában 70-100 segítő, önkéntes vesz részt.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

A pontozási rendszer más művészeti ágakban megvalósuló versenyekre is alkalmas.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

A „*Helyiérték*” Gondolkodók és Alkotók Regionális Egyesületét 1998. december 26-án 11 fő alapította. Közhasznú egyesületünk elsődleges célja, hogy az összefogás előnyeit kihasználva, tevékenységünkkel megakadályozzuk a fiatalság elköltözését a térségből.

Jelenleg 33 tagunk van, tanuló fiataloktól a „tapasztaltabb” korosztály mérnökei, tanárai, mesterszakácsai, és még sokan mások.

Tag csak az lehet, aki legalább egy évig önkéntesen dolgozik az egyesület rendezvényein, vagy olyan munkát végez, hogy rövid idő alatt meggyőzze a tagságot, hogy TENNI akar!

Fontos számunkra egymás elfogadása, a tolerancia, az önkéntesség, a következetesség és a hitelesség.

Szalai Tünde

Az egyesületünk egyik alapító tagja. Népművelő, közel 30 éve a közművelődésben dolgozik. Nevéhez több országosan is ismert civil kulturális rendezvény fűződik. Közművelődésben végzett munkájáért állami kitüntetésben részesült.

Veszprémi Középiskolás Liga

A projekt környezete: szükségletek és igények

Veszprém városa mindig is egy kiemelt közeg volt a fiataloknak. A középiskolák között mindig megvolt a versenyszellem és a győzni akarás, de mindig csak egy-egy sportágban tudták összemérni tudásukat. Az idők során egyre kevesebb alkalmuk adódott a diákoknak közelebb kerülniük egymáshoz és saját érdeklődési köreiknek megfelelően ismerkedni.

A Veszprémi Diák- és Ifjúsági Önkormányzat (VEDIÖK) hosszas igényfelmérések és értékelések után, az éves koncepciójában kidolgozott egy olyan projektet, amely egy tanéven keresztül programokat nyújt a középiskolák diákjainak, hogy a legkülönbözőbb versenyszámokban mérkőzzenek meg. Ez a Veszprémi Középiskolás Liga, amely az első a maga nemében, a városban és az országban is.

Elméleti háttér

A Veszprémi Középiskolás Liga egy, a fiatalok által önállóan szervezett versenysorozat helyi középiskolák között, melynek célja a fiatalok inaktivitásának megváltoztatása és a közösséghez tartozás megerősítése.

A projekt célja

A Liga rövid távú célja az volt, hogy a város középiskolás korosztályát kimozdítsa a megszokott, monoton mindennapokból és egy újfajta lendületet adjon a fiataloknak. Emellett cél volt, hogy közelebb hozza a veszprémi fiatalságot egymáshoz.

A hosszú távú cél, hogy a Liga olyan kultusszal rendelkezzen, amely értékeremtővé és hagyományőrzővé válik a város számára.

A projekt résztvevői

A Ligában 10 középiskola vett részt. Az év során több mint 400 fiatal képviselte iskoláját a Liga versenyszámain és a különböző, a Ligához kapcsolódó rendezvényeken.

- Magyar-Angol Tannyelvű Gimnázium és Kollégium
- Közgazdasági és Közigazgatási Szakközépiskola
- Táncsics Mihály Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium
- Medgyaszay István Szakképző Iskola és Gimnázium
- Ipari Szakközépiskola és Gimnázium
- Fehérlófia Waldorf Iskola Nemesvámos
- Jendrassik - Venesz Középiskola és Szakiskola

- Padányi Bíró Márton Római Katolikus Gimnázium
- SÉF Vendéglátóipari Szakképző Iskola
- Gastroker Vendéglátóipari és Kereskedelmi SZKI

A főszervező Veszprémi Diák- és Ifjúsági Önkormányzat tagjai mellett, több aktív fiatal csatlakozott önkéntes koordinálónak és szervezőnek, akik a Liga teljes menete alatt segítettek a különböző rendezvények lebonyolítását.

A Liga két legnagyobb támogatója a veszprémi Pannon Egyetem és Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata volt.

Számos civil szervezet kapcsolódott be az év során, akik lehetőségeikhez mérten támogatták ezt az újfajta kezdeményezést. Helyszínt biztosítottak, eszközöket ajánlottak fel és gyakran becsatlakoztak a szervezésbe is. Mellettük több helyi vállalkozás (étterem, bolt, szórakozóhely) is patronálta a Liga létrejöttét!

A projekt folyamata/módszertana

Az első Veszprémi Középiskolás Liga tizenegy versenyszámból állt, amely a tanév során volt elosztva. A kezdeti terveknek megfelelően a legkülönbözőbb versenyszámok kerültek megszervezésre:

- Mix röplabda
- Halloween futás
- Helytörténeti vetélkedő
- Kézilabda (fiú-lány kategória külön)
- Slam Poetry
- Egyetemkör futás
- Sakkverseny
- eSports verseny
- Pingpong
- Zenekarok háborúja

A Liga rendszere:

10 iskola versenyezett egymással egy tanéven keresztül 11 különböző versenyszámban. Minden egyes versenyszámban elért helyezés után az iskola pontot kapott és ez alakította egész évben a tabella állását. Az első helyezett, a kupa mellett, 12, a második 10, a harmadik 8, a negyedik 6, míg a többi résztvevő 2-2 részvételi pontot kapott. Minden versenyszám előtt egy hónappal a szervezők kiküldték az adott program jelentkezési lapját. Akik jelentkeztek, nekik kötelező volt a megjelenés, ellenkező esetben pontlevonás járt (-1 pont).

2014 szeptemberében a szervezők kiküldték a városi és környékbeli középiskoláknak a jelentkezési lapot, melyen előzetesen fel kellett tüntetniük, hogy várhatóan melyik versenyszámokban fognak részt venni. Minden iskola kijelölt egy tanár és

egy diák kapcsolattartót, akik a tanév során kapcsolatban voltak a szervezőkkel. A jelentkezések után a szervezők egy előadás keretein belül bemutatták a kapcsolattartóknak a Liga éves tervét és a szabályrendszerét. Ezzel egy időben elindult a Liga facebook oldala, ahol az érintett iskolák és az érdeklődők nyomon követhették az eseményeket.

A Liga menete:

A megnyitó gála:

A Liga egy nyitó rendezvénnyel kezdődött, melyen az összes résztvevő iskola egy 10 fős küldöttséggel képviseltette magát. A Ligát hivatalosan Veszprém város polgármestere nyitotta meg, majd a küldöttek iskolánként bevonulva mutatkoztak be a nézők előtt. A megnyitó gála végét az Andrej Akusztik zenekar koncertje zárta.

Mix röplabda:

Az első versenyszám a mix röplabda volt, amelyre az iskolák vegyes (fiú és lány) csapatokkal jelentkezhetek. A mérkőzések két helyszínen folytak, melyeket a Pannon Egyetem biztosított. A VEDIÖK önkéntesei mind a két helyszínen önkéntes szervezőként segítették a rendezvény lebonyolítását.

Halloween futás:

A Pannon Egyetem minden évben megszervezi a Halloween futást, melynek lényege, hogy a fiatalok beöltöznek minél kreatívabb jelmezbe és ebben körbe futják az egyetemet. Ebbe a rendezvénybe csatlakozott be a Liga, így a középiskolások is megmérettethették magukat. A független zsűri külön értékelt a Liga résztvevőinek kreativitását. A győztes a kupa mellé egy tortát és egy éttermi utalványt kapott.

Helytörténeti vetélkedő:

A Veszprém Megyei Honismeret Egyesület és a „A tudományosság és kultúra bölcsője” Közhasznú Alapítvány megkereste a Liga szervezőit, hogy egy helytörténeti vetélkedőt hívnának létre a városban, melyet beépítenének a Liga programjába. Ez egy több fordulós verseny volt, melynek a döntőjére a Városháza dísztermében került sor.

eSports:

Az eSports, vagyis az online számítógépes játék verseny aratta a legnagyobb sikert a résztvevők körében. Online közvetítés mellett, egy hónap alatt zajlott le a teljes versenyszám.

Kézilabda:

A kézilabdában külön fiú és külön lány kategória indult. A csapatok két különböző helyszínen játszottak. Önkéntes bírók csatlakoztak a programhoz,

akik végig vezették a küzdelmeket. A győztes csapatok a kupa mellé belépőjegyeket nyertek az MKB-MVM hazai mérkőzésére.

Félévértékelő:

A szervezők, az önkéntesek és a kapcsolattartó tanárok és diákok egy félévértékelő program keretein belül tárgyalták meg az első 5 versenyszám menetét.

Slam Poetry:

A Slam Poetry a XXI. század költészetének modern formája. A Liga egyik specialitása volt, hogy ez, a kevésbé ismert, versenyszám megrendezésre került. A lebonyolításban a veszprémi OdaLÖKött KÖLTészet tagjai segítettek és zsűriztek. A versenyt egy helyi középiskola fogadta be és segítette a megszervezését.

Sakkverseny:

A sakkverseny a vártnál nagyobb érdeklődést mutatott a résztvevők között. A megyei sakkszövetség támogatásával színvonalas rendezvényt hoztak létre a szervezők. A versenyt egy helyi középiskola fogadta be és segítette a megszervezését.

Pingpong:

A pingpong versenyt színesítette, hogy a veszprémi pingpongosok egy akrobatikus bemutatóval nyitották meg a rendezvényt. A versenyt egy helyi középiskola fogadta be és segítette a megszervezését.

Egyetemkörfutás:

A Pannon Egyetem Egyetemkörfutás verssenyébe is becsatlakozott a Liga. A verseny célja, hogy a futók minél rövidebb idő alatt fussák le a kijelölt távot. A szervezők külön értékelték a Ligában résztvevőket.

Zenekarok háborúja:

Ez a program hozta a legnagyobb számú érdeklődést. A versenyszámnak a helyi Grand Canyon szórakozóhely adott otthont, ahol az iskolák zenekarai mérték össze a tudásukat. Minden zenekarnak 5 perce volt, hogy megmutassa, mit tud. A produkciókat ismert veszprémi zenészek értékelték.

Záró rendezvény:

A záró gála a Városháza dísztermében lett megtartva. A város polgármester köszöntötte a résztvevőket és értékelte a projekt sikerességét. Biztosította és bízta a szervezőket, hogy érdemes a Ligát folytatni. A városnak egy új értéket adott. A rendezvényen az iskolák egy ajándéksomagot kaptak a díszes oklevél mellé, míg az első helyezett megnyerte a Veszprémi Középiskolás Liga serlegét.

Eredmények és hatások

A lezajlott projekt óriási sikert aratott a diákok és az iskolák, a civil szervezetek és a döntéshozók körében. A vártnál jóval pozitívabb visszacsatolás érkezett a szervezőknek, amely bizonyítja, hogy érdemes volt belekezdeni, a látszólag megvalósíthatatlannak tűnő kezdeményezésbe.

Fejlesztett kompetenciák

A teljes projekt alatt a VEDIÖK és a csatlakozott aktív fiatalok szervezői, kommunikációs és koordinátori kompetenciái fejlődtek. A résztvevők pedig közösségfejlesztő és kapcsolattartó programok által fejleszthették saját magukat.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

A Liga óriási média felhajtásnak örvendezett. Minden eseményéről folyamatosan beszámolt a helyi média. Újságok és helyi hírportálok címlapján szerepeltek a rendezvények. A helyi jó példa terjesztése érdekében a VEDIÖK tagjai több ifjúsági találkozón hozták fel, mint közösségkovácsoló program.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

Szalóki Viktor

Több mint 5 éve vagyok aktív tagja Veszprém város ifjúságügyének. Emellett aktívan tevékenykedem hazai és nemzetközi színtereken is. Egy évig töltöttem be a Veszprémi Diák- és Ifjúsági Önkormányzat (VEDIÖK) elnöki pozícióját. Elnökségem alatt hoztuk létre a Ligát, melyre ma már úgy tekintek, mint a gyermekemre. A VEDIÖK soha nem látott ismeretséget szerzett magának a Liga által. Soha nem gondoltuk volna, hogy a naiv, néha túlzottan merész ötletünkből egy megvalósult projekt lesz. Bízom benne, hogy találkozom még a Középiskolás Ligával, és csak remélni tudom, hogy nem Veszprém lesz az egyedüli város, ahol ez létrejön!

Farmönkéntesség

A projekt környezete: szükségletek és igények

A fiatalok sokszor a napi problémák (álláskeresés, nem motiváló/képességeiknek megfelelő munkahely, magánéleti zsákutcák), az erőltetett tempójú életmód (városi lét, szociális és egyéb média hatásai, felgyorsult életmód) miatt sokszor hamar kiégnek, elfelejtik céljaikat, motivációjukat vagy a munkanélküliség miatt érzett szükségletenség okoz náluk kiégést. Emellett a hátrányos helyzetű fiatalok sokszor előítéletekkel szembesülnek, bármilyen tevékenységbe is kezdjenek. Az egyhónapos önkéntes szolgálat alatt, melyet a farmon töltenek el, feltöltődnek, lelassulnak, és a múltjuk nélkül kerülnek megítélésre egymás által. Ez hozzájárul önbecsülésük vissza/megszerzéséhez, újabb lendületet ad számukra az újrakezdéshez, vagy a folytatáshoz.

Elméleti háttér

Az állatokkal való foglalkozás, a közös tevékenységek, leginkább a fizikai jellegűek, segítenek közösséget építeni, megismerni egymás kultúráját, egyéniségét. Mindenki az alapján kerül megítélésre, ahogy az adott időben teljesít. Ebben az egy hónapban a résztvevők levetkőzhetik korábbi félelmeiket, kudarcaikból fakadó önbizalomhiányukat, és egyforma eséllyel indulhatnak. A program során az önkéntesek saját maguk tervezik meg tevékenységeiket, osztják be idejüket, és vállalnak felelősséget a vállalt feladatok elvégzéséért, melyet a kulcskompetenciák alapján mérnek heti rendszerességgel maguk és egymás értékelése által.

A tevékenységek során amellet, hogy megismerkednek az állattartás és növénytermesztés alapjaival, megismerik az alapvető élelmiszerek előállításának módját, ill. megtapasztalják azt, hogy mekkora energia-befektetéssel lehet előállítani olyan termékeket, amelyeket nagyon alacsony áron lehet az üzletekben megkapni. Ezzel nő tudatosságuk az élelmiszerek minősége és azok valós bekerülési értéke kapcsán, a program után értékelni fogják az élelmiszer előállításba fektetett munkát.

Emellett olyan feladatokkal szembesülnek, mint pl. főzés-takarítás nagyobb létszámú csoport számára, melyet szintén korábban nem tapasztaltak, ezért nem is értékelték, pl. a szülői házban. Ezzel a házimunkát értékelik jobban, ill. önállóságuk nagymértékben nő.

Mivel a tevékenység egy tervezési folyamat eredménye, ezért a projektszerű gondolkodást is elsajátíthatják: célok kitűzését és elérését valósítják meg.

A férfi és női szerepek is kiegyenlítődnek a program során, mivel mindenkinek ugyanúgy ki kell vennie a részét a „női”/”férfi”-munkának ítélt tevékenységekben.

Mindezt biztonságos környezetben végzik, nagyfokú szabadság mellett. Mindenki annyit hoz ki ebből az egy hónapból, amennyit akar.

A projekt célja

A tevékenység célja

Egyéni és szociális kompetenciák fejlesztése, a vidéki élet, az ételkészítés-előállítás, a projektalapú gondolkodás, az egymásról való gondoskodás erősítése által növelni a fiatalok önbizalmát, motivációját azáltal, hogy időt adunk nekik kiszakadva a saját valóságukból arra, hogy újra megtalálják önmagukat, tisztázzák fejlődési irányukat, és növeljék önbecsülésüket.

Átfogó cél

A tevékenység célja, hogy a fiatalok feltöltődve, egyéni céljaikat tisztábban látva, új lendülettel térjenek vissza a munka világába, munkakeresésbe, oktatásba. Értékrendszerük jobban kapcsolódjon a realitáshoz, a földhöz/természethez, mint az emberi lét alapjához.

A program segíthet nekik abban, hogy szemléletmódjuk változzon, a vidéki élet is alternatívát jelentsen számukra, igény helyett a szükségletekre alapozzák életmódjukat.

A fiataloknak segít a pályaorientációban, ha érdeklődnek az állattenyésztés/növénytermesztés iránt, akkor itt kipróbálhatják, megismerhetik szépségeit és nehézségeit, ez segíti a döntésüket.

A projekt résztvevői

Hátrányos helyzetű, enyhe fogyatékkal élő fiatalok, városi és vidéki fiatalok 18-30 év között.

A projekt folyamata/módszertana

A résztvevőket partnereink választják ki, nincsenek kiválasztási kritériumok, sőt a fiatalok háttérét sem tudjuk, amennyiben nincs olyan különösebb körülmény, amit a partnerünk úgy ítél meg, hogy ismernünk kellene.

Az önkéntesek érkezésük előtt részletes tájékoztatást kapnak a szállásról, az étkezésről, a kötelezően végzendő feladatokról, a ledolgozandó órák számáról, a szabadságról és zsebpénzről, internet használatról, önkéntes szerződést kötünk velük.

Utazásukat maguk szervezik, háttérüktől függően mi is segítünk nekik az utazásban.

A megérkezést követően egy háromnapos - amennyiben nincs rá igény rövidebb - tervezési időszak következik. Megkapják a kötelezően elvégzendő feladatok listáját (állatok gondozása, főzés, takarítás), a tanulási lehetőségeket bemutatjuk számukra, ill. minden csoportnak előírunk egy saját projektet a projekten belül, mely a csoport képességeitől és az adódó lehetőségektől függ (pl. kulturális est, külső programon való részvétel, táncos-énekes bemutató, közösségi kert készítés, ijesztgetős est szervezése más önkénteseknek a farmon, közös ünneplés pl.: húsvét, filmkészítés). A tervezés során időbeosztást készítenek, ami az adott időkeretet kitölti, mindenki számára azonos mennyiségű tevékenységeket ír elő, minimum párban. Eközben a farm munkatársai teljes ellátást biztosítanak számukra, így nem kell a

kötelező feladatokat végezniük, valamint városnézést is beiktatunk a programba. A program kötelező része a heti egy értékelés is, amikor mindenkit értékelnek az általuk meghatározott szempontok alapján.

Az önkénteseknek az egy hónapra jár 2 nap szabadság. A tervezés során eldönthetik, hogy a hétvégeken is dolgozva, szabadnapjaikat összegyűjtik és az utolsó héten nem kell dolgozniuk, vagy inkább a hétvégeket szeretnék megtartani. A tervezés során az önkénteseknek bemutatjuk a kulcskompetenciákat is, melyek mentén mériük majd fejlődésüket.

A munka megkezdése után sincs kötelező számonkérés, a tevékenységeket önállóan végzik a farm dolgozójának iránymutatásával, természetesen megfelelő balesetvédelmi oktatás után, azonban az önkéntesek segítője mindig rendelkezésre áll, a tevékenységeket sokszor együtt végzi a fiatalokkal.

A konkrét tevékenységek a következők:

- állatok etetése, itatása, ólak tisztántartása, körletrend fenntartása, fejés, tej kezelése;
- alapélelmiszerek előállítása saját részre: sajt, túró, joghurt, kenyér, száraztészta, stb
- közösségi terek tisztántartása, közös étkezések biztosítása - terítés, főzés, mosogatás, bevásárlás;
- saját projektek tervezése és kivitelezése;
- a farmra látogató gyerekekkel való foglalkozásokban való részvétel;
- egyéb, aktuális tevékenységek (pl. kecskekörmölés, fóliasátor állítása, kerti munkák, stb.).

Emellett felmérjük igényeiket és lehetőségeinket (szeretnék megismerni a permakultúrát, egy nagy, gépesített gazdaságot, helyi termékek piacát, stb.) és egyéb programokat is szervezünk számukra. Helyi partnereink (iskolák, ifjúsági közösségi terek, más civil szervezetek, stb.) felé is jelezzük az önkéntesek jelenlétét, és amennyiben igénylik, az önkéntesekkel ellátogatunk, hogy kultúrájukat megismerjék a helyi közösség tagjai, ill. az önkéntesek is közvetlen kapcsolatba léphessenek velük.

Hetente egy alkalommal közösen értékelik egymás és saját teljesítményüket írásos anonim formában, valamint, ha valaki szeretne, a többiekkel megosztani valamit, arra is lehetőséget kap.

A program végén közösen elkészítjük a kulcskompetenciáik fejlődésének leírását, majd szabadságra mehetnek, melyet eldönthetnek, hogy a farmon szeretnék tölteni, vagy utazni szeretnének. A program végén Youthpass-t kapnak.

Összefoglalva az alapvető szempontok a program során:

- az önkéntesek hátere nem ismert (ha nincs olyan körülmény, amelynek ismerete elengedhetetlen);
- az önkéntesek mindenben egyenlőek, önszervező, önértékelő csoportot alkotnak;

- mindig közösen végzik tevékenységeiket;
- tevékenységeik hasonló arányban szellemi- és fizikai jellegűek;
- megfelelő tervezés után maguk osztják be idejüket;
- saját projektet valósítanak meg a projekt során egyénileg vagy csoportban;
- az önkéntesek kontrollban nem, hanem támogatásban részesülnek az előre egyeztetett alapvető szabályokat betartva;
- önértékelést végeznek, kompetenciafejlődésüket - segítség mellett - saját maguk mérik fel, és készítik el az azt igazoló dokumentumot (Youthpass).

Eredmények és hatások

A program hatására az önkéntesek a következő következtetéseket vonták le:

- A fizikai munka értékét alábecsülik, nem fizetik meg olyan szinten, mint amekkora erőfeszítést igényel egy embertől.
- Az élelmiszerek ára a befektetett energia és munka mennyiségéhez és nehézségéhez képest nagyon alacsony, a kistermelők, akik minőségi termékeket állítanak elő, a nagygazdaságokkal soha nem fogják tudni felvenni a versenyt, bár lehet, hogy termékeik sokkal egészségesebbek.
- A fiatalok élete túlzottan felgyorsult, szükség van néha megállásra, és lehet élni internet nélkül is.

Az önkénteseknek a program segít megismerni saját határaikat, azt, hogy jó irányban indultak-e el, megtanulnak közösségben élni és dolgozni, önállóságot, felelősségvállalást tanulnak, fizikailag feltöltődnek és megerősödnek az egészséges élelmiszerek, fizikai munka és a szabad levegő hatására, életre szóló kapcsolatokat köthetnek, motivációt nyernek saját ötleteik megvalósítására, stb.

Fejlesztett kompetenciák

Szociális és civil kompetenciák: az önkéntesek közösségben végzik tevékenységeiket, együtt élnek, dolgoznak társaikkal, sokszor más kultúrákból, mely nagyfokú toleranciát igényel néha tőlük. A helyi közösséggel végzett önkéntes tevékenységek során civil kompetenciáik is fejlődnek.

Alapvető természettudományi kompetenciák: megismerik, hogyan készülnek az alapvető élelmiszerek, megismerik az állatok alapvető biológiai igényeit, láthatnak születéseket (ellés, tojásból kikelés), mely akár abban is segít, hogy a saját biológiájukat jobban megismerjék, anatómiai ismereteik fejlődnek (pl. egy disznóvágás során), stb.

Vállalkozói kompetenciák: a tevékenységeik megtervezése és lebonyolítása a program során, ill. a saját projekt megvalósítása ezen kompetenciák fejlesztését szolgálja.

Kulturális kompetenciák: az önkéntesek megismerhetik a magyar, a többi önkéntes, ill. saját kultúrájukat a program során az együttélés, a helyi közösséggel való interakció, ill. a saját kultúrájuk bemutatása által.

Egyebek: extremitások, veszélyek, adaptálás lehetőségei

A program során mindig emlékeztetni kell a résztvevőket, hogy a célokat maguk tűzték ki, és ezért felelősek érte. Sokszor a nagyfokú önállóság és szabadság veszélyeztetheti a program lebonyolítását, de a tapasztalat alapján a csoport mindig önmagát korigálja, de ehhez meg kell adni a lehetőséget, teret és támogatást.

A programot eddig csak külföldi önkéntesekkel valósítottuk meg, de véleményem szerint magyar fiatalokkal is működne.

Az adaptálhatóság feltételei:

- Egy olyan kisméretű farm, amely nem feltétlenül csak az árutermelésből él, mivel a résztvevő fiatalok nem képzettek, sokszor több kárt okoznak a farmon, mint hasznot hoznak. Éppen emiatt szükséges az, hogy az adott farm megfelelő anyagi kompenzációban részesüljön, mely a kieső bevételeit pótolja. A farm rendelkezzen legalább minimális mennyiségű állattal, hogy egy-két termék előállításához a farm termékeit fel lehessen használni.
- A lakhatást lehetőleg ott a farmon kell megoldani, vagy annak közelében, amennyiben kistelepülésen valósul meg a program.
- Hátrányos helyzetű fiatalokkal való foglalkozásban megfelelően jártas támogató személyt kell találni, aki mind az önkéntesekkel, mind a farm munkatársaival meg tudja találni a közös hangot.

A projektgazda szervezet és a szerző(k) bemutatása

A Területfejlesztők a Vidékért Egyesület 2000 óta működik Pécsen a vidékfejlesztés területén mindig változó programokkal. 2008 óta EVS fogadószervezet, 2010-ben akkreditálták a rövidtávú programját egy helyi oktató farmon, ahol azóta kb. 70 fiatal vett részt ebben a programban Tanzániából, Portugáliából, Spanyolországból, Bulgáriából és Új-Kaledóniából, mind hátrányos helyzetűek vagy enyhe fizikai vagy pszichés fogyatékkal érkeztek. Emellett a projekt mellett Pécsen óvodákban nagyszámú hosszú távú EVS önkéntest is koordinál.

Az egyesület munkatársaként koordinálok programjainkat. Korábban EVS önkéntesként, majd képzőként számos tapasztalatot szereztem az ifjúsági munka területén, ezeket igyekszem kamatoztatni projektjeink megvalósítása során.

Idézet a szálláshely falán hagyott üzenetekből:

José Portugáliából: „Itt a farmon újraéltem a gondtalan gyerekkoromat. Köszönöm!”

Esko Bulgáriából: „Túléltem. Nem gondoltam volna az elején, de megcsináltam. Köszönöm a támogatást!”

**Az ifjúsági
szolgáltatók alapelvei
2015**

Az ifjúsági szolgálatások alapelvei

Ez a dokumentum olyan közös, országos hálózatfejlesztő munka eredményeként jött létre, amely több éves tapasztalatra építve, iránymutatást ad mindenki számára – beleértve önmagunkat is -, aki ifjúsági szolgáltatás végzését vállalja.

Célunk az ifjúsági szolgáltató szakma számára egy olyan országos erőforrás és tudásbázis megteremtése, amely hálózati formában képes ellátni a szakmai képviselőket és az érdekérvényesítési feladatokat.

Az ifjúsági munkára önálló diszciplínaként tekintünk.

Ifjúsági szolgáltatás

Az ifjúság - kiemelten 10-30 év közöttiek - számára elérhető, nyitott szolgáltatás, amely figyelembe veszi a korosztály egyéni és társadalmi szempontból vett sajátosságait és ezáltal hozzájárul ahhoz, hogy az elért fiatalok a társadalom aktív és tudatos résztvevőivé váljanak.

A fenti cél elérése érdekében alaptervekenységként foglalkozik a fiatalokkal. Nyitott szellemiségű módszertannal dolgozik ifjúsági klubok, ifjúsági projektek, ifjúsági központok, ifjúsági házak működtetésében vagy felkereső ifjúsági munka keretében.

A nyitott ifjúsági munka jellemzői:

- egyszerre veszi figyelembe a korosztály sajátosságait és közvetíti a felnőtt társadalom értékrendszerét,
- iskolarendszeren kívül valósul meg,
- térítésmentes,
- önkéntesen igénybe vehető,
- valós életben felmerülő szituációkat dolgoz fel,
- támogató attitűddel rendelkezik,
- részvételt biztosít demokratikus döntéshozatali folyamatokban a tervezéstől a megvalósításon át az értékelésig,
- alkalmazkodni tanít egy változó világban,
- hiteles és megbízható,
- kritikai gondolkodásra nevel,
- alulról jövő és önszerveződő kezdeményezéseket támogat,
- diszkrimináció- és előítéletmentes,
- hozzáférhető,
- politikai, vallási és gazdasági érdekek nem befolyásolják a működését
- az ifjúságsegítő és a fiatalok között partneri viszony áll fenn
- innovatív, attraktív és megújulásra képes,
- lehetővé teszi a részvételt a fiatalok számára helyi, regionális, országos és nemzetközi szintereken egyaránt.

A szolgáltatások alapfajtái:

Közvetlenül a Fiataloknak nyújtott szolgáltatások:

- Információs,
- Tanácsadó,
- Prevenációs,
- Közösségi,
- Fejlesztő,
- Szabadidős.

Közvetlenül az Ifjúságszakmának nyújtott szolgáltatások:

- Módszertani,
- Érdekérvényesítő.

A fiatalokkal végzett munka interdiszciplináris, horizontális megközelítésű. A fenti szolgáltatások egymástól térben és időben nem elválaszthatóak, csak prioritásbeli eltérések lehetnek a megjelenési formáik között.

A Szolgáltatóval kapcsolatos elvárások:

- térben elkülönül más szolgáltatásoktól, saját bejárattal rendelkezik,
- a hely alkalmas a fenti hét szolgáltatásból legalább kettő ellátására,
- rendszeresen elérhető,
- nyitvatartási ideje alkalmazkodik a fiatalok időbeosztásához, egy héten legalább két alkalommal, minimálisan heti 8 órában,
- minimum 1 fő felsőfokú humán végzettséggel vagy három év ifjúságsegítő szakmában eltöltött tapasztalattal rendelkező (akár önkéntes vagy kortárssegítő munkában) teljes állású munkatárssal dolgozik,
- fenntartási és fejlesztési dokumentummal rendelkezik,
- rendelkezik éves szolgáltatási tervvel, szolgáltatásainak megnevezése és elérhetősége mindenki számára nyilvánosan elérhető,
- munkatársait rendszeresen képzik,
- legalább helyi szakmai partneri kapcsolatokkal rendelkezik,
- folyamatosan figyelemmel kíséri a fiatalok igényeit, szükségleteit, figyelemmel kíséri az ifjúságszakmai aktualitásokat, változásokat.

Szakmai felelősségvállalás:

Az ifjúsági szolgáltató tevékenysége és munkatársai példaképek a fiatalok számára. A szolgáltató azok által mérettetik meg, akik magukat hozzá mérik, legfontosabb visszacsatoló és ellenőrző szervét maguk a fiatalok jelentik, ezért óriási felelőssége van minden ifjúsági szolgáltatónak, amelynek tudatában kell végeznie a tevékenységét.

Elméletileg?!

Segítség a mindennapi ifjúsági munkához:
érdekképviselés, bevonás, elérés, nehéz kamaszok,
közösségi tér, kortárssegítés

A hegy megy Mohamedhez!

(kivonat)

Hogyan érjük el az egyetemista és főiskolás korosztályt

Amikor azt a szót halljuk mi, az ifjúsággal foglalkozó szakemberek (ifjúságsegítők, ifjúságkutatók, szociológusok, szociális munkások, stb.), hogy fiatalok elérése és bevonása, sok esetben egyből a középiskolásokra, a kamaszokra fókuszálunk; a 14-18 éves korosztály lebben a szemünk elé. Azonban a XXI. században nem hagyhatjuk figyelmen kívül az egyetemista és főiskolás korosztályt, a fiatal felnőtteket, akik fél lábbal még úgymond „a mama szoknyája mellett állnak”, s fél lábbal a „nagyvilág” kellős közepén keresik a helyüket az ultramodern kor minden vívmányának és elvárásának keresztmetszetében. Nem feledkezhetünk meg róluk, már csak azért sem, hiszen ők az újítók, az innovátorok: ők a 18-25 éves korosztály, a posztadoleszcensek, ahogy a szociológiai szakkifejezés mondja.

Most róluk, posztadoleszcensekről, fiatal felnőttekről lesz szó: elérésükről, bevonásukról, a megszólíthatóságukról.

Ifjúság

Bár valószínűleg minden Olvasó ismer valamiféle életkori besorolási módozatot, amellyel az ifjúsági korosztályok meghatározhatóak, de ez a meghatározhatóság koránt sem olyan egyszerű. Ahányféle dokumentum, ahányféle különböző, az ifjúsággal foglalkozó, velük érintkezésbe kerülő szakma, annyiféle különböző besorolás és definíció létezik az ifjúságról. Jelen cikkben meg sem kíséreljük egy egységes és mindenki által elfogadott fogalom létrehozását, hiszen ez a téma már önmagában megérne egy egész tanulmánykötetet. Azonban szükséges, hogy a következőekben felvázoltak mégis keretbe foglalhatóak legyenek, ezért a legtöbb szakember konszenzusos meghatározása szerint „az ifjúság fogalmába (...) a gyerekkortól a fiatal felnőttkor végéig terjedő életszakaszt értjük.¹⁶ Vagyis attól az időponttól kezdve beszélhetünk az ifjúsági életszakasról, amikortól „az egyén közvetlen gondviselői és intézményes pedagógusi felügyelet nélkül vesz részt a „társadalmi életben”, vesz igénybe szolgáltatásokat, kezdeményez szabadidős, közösségi aktivitásokat, egészen addig, míg éretten ő nem válik más egyének és csoportok felelős gondviselőjévé.”¹⁷

Az általános meghatározás mellett, segítségképpen álljon itt egy korosztályi besorolás is, hogy könnyebb legyen a korosztályi különbségek és életszakaszok átlátása:

- csecsemőkor: a születéstől az első életévig terjedő szakasz, melynek legfőbb jellemzője a bizalom vs. bizalmatlanság;

16 Nagy-Bodor-Domokos-Schád: *Ifjúságügy*, ISZT Alapítvány – Enigma 2001. Kiadó, é.n., 28. p.

17 Nagy-Bodor-Domokos-Schád: *Ifjúságügy*, ISZT Alapítvány – Enigma 2001. Kiadó, é.n., 28. p.

- kisgyermekkor: a második életévtől a harmadik életévig terjed, melynek legfőbb jellemzője az autonómia vs. kétségbeesés;
- óvodáskor: ez a szakasz a harmadik életévvél kezdődik és az ötödik életévvél ér véget, ahol a legfőbb ellenét a kezdeményezés és a bűntudat;
- iskoláskor: mely a hatodik életévvél kezdődik és 11 éves korig terjed, ahol a teljesítmény és a kisebbségi érzés kettőssége jelenik meg;
- serdülőkor: mely a 12. életév körül kezdődik és nagyjából 20 éves korig terjed, ahol a legnagyobb kihívásokat az identitás keresés és a szerepkonfúzió adja;
- fiatal felnőttkor: mely a 20-25 éves kor közötti időintervallumra tehető, ahol az intimitás vs. izoláció a jellemző.¹⁸

A kisgyerekek, kamaszok elérésével számtalan tanulmány foglalkozott már a múltban, és mindez igaz a felnőttel való segítő munkára is. Jelen tanulmányunk fókuszában ezért azon fiatalok elérése és bevonásának útja áll a különböző, ifjúságot érintő folyamatokba, akik - amellet, hogy a 18-25 éves korosztály tagjai - hallgatói valamelyik magyarországi egyetemnek vagy főiskolának. Ez az életszakasz számos olyan kihívást rejt magában, amelyhez az érintetteknek speciális segítségre lehet szüksége

Ahhoz, hogy a lehető leghatékonyabban tudjuk az ezen korosztályhoz tartozó fiatalokat bevonni, az első és egyik legfontosabb lépés, hogy megismerjük az őket körülvevő szocio-kulturális közeget, amelyben mindennapjaikat élik, ahol a szabaddidejüket töltik.

Posztadoleszcensek

A különböző szakirodalmak úgy vélekednek, hogy a serdülőkor és a felnőttkor közé egy újabb életszakasz, a fiatal felnőttkor ékelődött be, melyre a leginkább az jellemző, hogy a kamaszoknál nagyobb fokú autonómiával rendelkeznek, pszichésen érettek, de többségük még otthon vagy igen nagy anyagi függésben él szüleivel. Ez a folyamat többek között annak is köszönhető, hogy a pályaválasztás egyre jobban elhúzódik, kitolódik, és ezzel párhuzamosan elválik egymástól a pszichés érettség és a társadalmi érettség, mely lehetővé teszi a fiatal felnőttkor, a posztadoleszcens szakasz létjogosultságát a mai posztindusztriális társadalmi és gazdasági viszonyokban.

A 18-25 évesekről még az is elmondható, amellet, hogy a fiatal felnőttkorban, a szárbontogatás útján járnak, hogy nagyrészüket az Y generáció tagjai, akik a digitális kor vívmányaival már gyermekkorban, vagy születésük pillanatában megismerkedtek. Ők azok, akik behozták Magyarországra lemaradását az információs technológiák terén.

A számítógép, a digitalizmus, az internet világa teljesen behálózta mindennapjaikat, gyakran gondolják úgy, hogy az internet nélkül már élni sem tudnak. Holott ez nem így van, hatalmas energia és erőforrás bázist rejtenek magukban ezek a fiatalok, hiszen tele vannak innovativitással, kreativitással és megannyi lehetőséggel és ötlettel, melyek színesítik, előre mozdítják hazánk életét akár gazdasági téren is. Fel kell, hogy ismerjük, illetve inkább már el kell, hogy fogadjuk azt a tényt, hogy ez az

¹⁸ A fenti felsorolást Erik Erikson felosztása alapján készítettük.

új életszakasz egy új célcsoportot hoz létre a maga speciális igényeivel és elvárásaival. Az elvárások és igények között szerepelnek többek között a párkapcsolattal kapcsolatos kétségekre, a lakhatási kérdésekre; a továbbtanulással kapcsolatos dilemmákra; valamint a munkavállalással kapcsolatos kérdésekre kapható válaszok keresése, ami újszerű elvárásként jelenik meg az ifjúságsegítők előtt (is). Vagyis nem egyszerű, hiszen sok esetben mi sem tudjuk ezeket a válaszokat, de munkánk a kihívásoktól és a folyamatosan változó környezettől válik igazán sokszínűvé és folyamatosan változóvá. Ám jelen írásunk nem arra hivatott, hogy mélyebben és behatóbban akarja megismertetni az Olvasóval a posztadoleszcens életkorra jellemző sajátosságokat és az őket foglalkoztató kérdéseket, aki a téma iránt bővebben érdeklődik, első lépésként ajánljuk a szakirodalmakba való fejesugrást!

Az egyetemista és főiskolás korosztály elérése kapcsán az ifjúsági szakma szereplői mellett más szakmák, szakemberek (pl.: álláskeresést segítő programok, diák munka szövetkezetek, támogató szolgálatok, kortárs programok, stb.) valamint spontán helyi kezdeményezések rendelkezhetnek olyan korábbi tapasztalatokkal, amelyek hasznosak lehetnek számunkra is a munkánk során. Ezért fontos, hogy a társszakmák tapasztalatait megismerjük, beépítsük a munkánkba vagy akár együtt dolgozzunk velük konkrét ifjúsági programok alkalmával, legyen az egy fesztiválon való kitelepülés vagy akár egy karrier expo.

Elérés és bevonás

A fenti, kissé elméletibb alapokon nyugvó bevezetés után, ahol megpróbáltunk egy átfogó képet adni arról, hogy kik is tartoznak az egyetemista és főiskolás korosztály tagjai közé, következzen a már címben is beharangozott leírás.

Az Olvasó, ha azt várja, hogy most mi, szakemberek, majd jól megmondjuk a tutit, sajnos csalódnia kell, hiszen akármennyit kutatunk, akármennyit tanulunk és magolunk, sosem fogunk kapni egy olyan instant receptet, mint a tea filter, amit ha beelógatunk a csészébe, majd ráborítjuk a forró vizet akkor 5-6 percen belül kész is a teánk; azaz jelen esetben sikeresen szólítottuk meg a célcsoportunkat. Pusztán ajánlást adhatunk, kulcsszavak és javaslatok formájában, melyeket, ha alkalmazunk, sikeresek lehetünk a bevonási és elérési folyamatunkkal. Egyet sosem szabad elfelejtenünk: nincs két egyforma gyermek/ fiatal, nincs két egyforma szocio-kulturális háttér és nincs két egyforma település sem! Ezeket azért nem szabad elfelejtenünk, mert ami az egyik társaság esetén bevált, lehet, hogy egy másik rendezvényen már nem lesz sikeres. Mindig szem előtt kell tartanunk, hogy kikkel és milyen környezetben találkozunk, milyenek a szokásaik, és mik azok az ingerek, amelyek nap, mint nap érik őket. Ha ezekkel tisztában vagyunk, akkor a kellő rugalmassággal és figyelmességgel gyakorlatilag bárkit elérhetünk és bevonhatunk az önkéntes munkába, szervezetünk életébe. Az egyetemisták és főiskolások elérésére ugyanez igaz, pusztán nagyobb felelősség bízható rájuk, mint például a gyermekönkormányzatok kamaszaira, akik még nem töltötték be a 18. életévüket.

Számtalan különböző jó gyakorlat létezik, amelyekkel az egyetemisták/főiskolások bevonását szorgalmazzák: mentor programokon keresztül a kortárssegítő rendszereken át egészen az olyan pályázati forrásokig, amelyek az elképzeléseik megvalósításának támogatását tűzik ki célul. Alkalmazhatjuk a különböző fesztiválokon való

megjelenéseket, standállításokat is, de a lényeg ugyanaz: „**VBK** - *Vipera*, *Babzsák*, *Kolbász*”¹⁹!

A hasonlat kissé komikus is lehet, de pont a lényegét ragadja meg: bemutatja a szakember lehetőségeit és munkamódszereit, leírást ad a helyszín és a környezet fontosságáról, illetve ad egy útmutatást arról is, hogy melyek azok a fogások, amelyekkel (nem csak) a fiatal felnőttek megszólíthatóak és bevonhatóak. Ez a megközelítés szintén nem egy instant, bármikor és bárhol használható útmutató, csupán egy ajánlás, melyet meleg szívvel javasolunk, hiszen pont ez a három tényező az, amelyek nagyban befolyásolják eredményességünket az elérés és bevonás folyamatában.

Most pedig lássuk, mit is takar a **VBK**!

/Gergely Miklós elmélete szerint/

A **Vipera** jeleníti meg az ifjúsággal foglalkozó szakembert, az ifjúságsegítőt, vagyis – elsősorban – azt a személyt, aki nap, mint nap foglalkozik a fiatalokkal a terepen, mindennap közvetlenül érintkezik velük.

A mindennapi munka során akkor vagyunk a helyzet magaslatán, ha mindig minden helyzetben *hidegvérűek*, vagyis higgadtak maradunk, hiszen a fiatalok hajmeresztő mutatókat tudnak produkálni, ami teljesen normális: keresik a határaikat és feszegetik mások tűrőképességét. A posztadoleszcens korra ez kiemelten jellemző lehet, hiszen, mint tudjuk, fél lábbal otthon fél lábbal a nagyvilágban állnak. Türelemmel fordulunk feléjük, legyünk velük szemben *bátorítóak* és *támogatóak*, hogy merjék elmondani ötleteiket, melyek megvalósításában *segítő kezet* nyújthatunk a számukra. Adjuk meg a lehetőséget a kibontakozásra, a megvalósításra úgy, hogy közben pusztán *útbaigazítást adunk* egy-egy kérdés esetén, de a választ nem mi, szakemberek adjuk meg, hanem saját maguk találják meg a válaszokat, a mit és hogyan kérdésekre. Továbbá, ha fiatalokkal foglalkozunk, akkor *ne akarjunk kitűnni a környezetünkben*, olvadjunk be, a fiatalok nyelvén forduljunk feléjük. Az öltöny a hivatalba való, a fiatalokhoz a farmer-póló kombó a cool! De, az elérés folyamatában, a vipera meglepetés szerű támadása is jó eszközünk, hiszen a *meghökkenéssel* felhívhatjuk a célcsoportunk azonnali figyelmét.

A **Babzsák** mutatja a helyszín és a környezet lazaságát, s ennek fontosságát is egyben. A fiatalokat ki kell mozdítani a saját kis világukból, a napi rutinjaikból, a négy fal közül. El kell érniük, hogy kikapcsolják, de legalább félretegyék az őket körülvevő kutyüket, és térjenek vissza a valóvilágba, a kortársak és barátok közé.

A helyszín tulajdonképpen bárhol lehet, a legfontosabb az, hogy a megszokottól eltérő, szokatlan legyen! Erre azért van szükség, hogy egyrészt kilépjenek a komfortzónájukból, mert abban mozogva senki nem tanul semmit sem, másrészt pedig, hogy elengedjék magukat és képzeletüket, illetve egy laza és kötöttségektől mentes környezetben nyitottabbak és fogékonyabbak lesznek az új információkra, lehetőségekre. Emellett fontos megemlítenünk azt is, hogy egy ifjúság bármely korosztálya számára szolgáltatást nyújtó tér nyitvatartási ideje nem reggel 8-tól délután 4-ig tart. Ebben az időintervallumban a célcsoportunk igen nagy hányada az oktatási

¹⁹ Gergely Miklós elmélete szerint.

intézmények falai között tartózkodik, az iskolai/egyetemi/főiskolai kötelezettségeik után van szükség az ilyen jellegű közösségi terekre, vagyis *a nyitva tartási időt minden esetben érdemes a célcsoportunk elfoglaltságához igazítani* (persze a csellen-gők figyelembevételével). Ennek tükrében az ajánlásunk az, hogy a koraesti időszakig legyen elérhető egy ifjúsági korosztályt célzó szolgáltató intézmény:

Hétköznap: 12:00 - 20:00

Hétfőn: 14:00 - 22:00

S amely tereken, természetesen megfelelő végzettségű és kompetenciákkal rendelkező szakemberek dolgoznak, akik képesek az ifjúság nyelvén az ifjúság problémáira, ötleteire és igényeire reagálni.

A **Kolbász** tulajdonképpen nem más, mint az az információ, amellyel az érdeklődő és nyitott fiatal *jóllakik*, amivel szélesedik a látásköre, és amelyekkel feltárulnak előtte a lehetőségei akár az Európa-szerte történő mobilitásra (EVS, Erasmus, külföldi munkavállalás, gyakorlat, stb.), de az ötleteinek és elképzeléseinek megvalósítására is. A fiataloknak elsősorban olyan információkra van szüksége, melyek nem csupán prospektusokban, brosúrákban és különféle szóróanyagokban találhatóak meg, hanem azonnal hasznosítható tudást adnak a számukra, melyeket alkalmazni tudnak a mindennapjaik: a tanulmányaik és a munkavállalásuk során. Ez főleg azért jelent prioritást a fiatalokkal való munka során, mert a XXI. században nincs megállás, ami tegnap új volt ma már elavult: egy életen át tanulunk, folyamatosan, ha nem is az iskolapadban, de tanulunk és tapasztalunk is.

A fentiekben leírtakkal valószínűleg nem a spanyolviaszt találtuk fel, hiszen azt már megtették jó pár évtizeddel előttünk, célunk csupán az, hogy rávilágítsunk az attitűdök, a hozzáállások és a részletek fontosságára, vagyis tulajdonképpen ez idáig leleplezetlen titkot nem árultunk el a kedves Olvasó számára. A lényeg, melyet mindannyian TUDUNK, akik az ifjúság valamely korcsoportjának útjait rendezgetjük, terelgetjük, hogy adjunk lehetőséget, adjunk élményt és adjunk teret a kibontakozásra, az álmok, ötletek, vágyak megvalósítására. S ha ez megvan, nincs más dolgunk, mint hátradőlni a karosszékünkben és élvezni a rügyező és bimbózó fák látványát, vagyis büszkének lenni a fiatalokra!

De addig is: **VBK - Vipera, Babzsák, Kolbász!**

Jó munkát! ☺

Forrásjegyzék

Szakirodalom:

- FSZH MOISZ: Európa-Fiatalok-Részvétel, Szöveggyűjtemény, 2009, Budapest.
- Nagy-Bodor-Domokos-Schád: Ifjúságügy, ISZT Alapítvány – Enigma 2001. Kiadó, é.n.
- Nagy Ádám (szerk.): Ifjúságsegítés: probléma vagy lehetőség az ifjúság?, ÚISZ könyvek, Új Mandátum, Szeged, 2007.
- Nagy Ádám – Székely Levente (szerk.): Másodkézből – Magyar Ifjúság 2012, ISZT Alapítvány - Kutatópont, 2014.
- Székely Levente (szerk.): Ifjúságkutatás 2012, Tanulmánykötet, Kutatópont, 2013.

Internet:

- http://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/letkori_sajtossgok_s_fejldsi_szakaszok.html (letöltés: 2015. május 20.)
- http://hvg.hu/tudomany/Ezek_aztan_az_igenyek_az_internetgeneracio_L7F80B (letöltés: 2015. május 20.)
- http://hvg.hu/plazs/20140424_Klasszikus_modszerekkel_nem_lehet_a_Zgen (letöltés: 2015. május 20.)
- <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=1108> (letöltés: 2015. május 20.)
- <http://www.slideshare.net/ollejanos/oktatstechnikai-mdszerek-az-y-s-z-generci-szmra> (letöltés: 2015. május 20.)
- http://www.sztmsz.hu/uploads/letoltheto_dokumentumok/hr_oscar_palyazatok_2011/szabojudit_hroscar_diak_2011.pdf (letöltés: 2015. május 20.)
- <http://index.hu/kultur/media/2014/10/23/amc/> (letöltés: 2015. május 20.)
- <http://frissdiplomas.hu/hirek/177-Uj-nemzedek-kopogtatnak-a-felsooktatasa-ajtajaban> (letöltés: 2015. május 20.)
- <http://www.slideshare.net/lific/generation-y-15763073> (letöltés: 2015. május 20.)
- <http://tehetseg.hu/aktualis/itt-van-dolguk-itt-vannak-almaik-es-meg-valositjak> (letöltés: 2015. május 20.)

A teljes cikk a www.iszosz.org oldalon olvasható.

Ifjúsági érdekképviselés, érdekérvényesítés

(kivonat)

Elméleti háttér

Az ifjúsági munkában véleményem szerint az alacsony közösségi, közéleti részvétel és ennek megváltoztatása a kulcskérdés.

Kutatások és tapasztalatok mutatják, hogy a fiatalok nagytöbbsége nem vesz részt semmiféle közösségi életben. Nem látják értelmét annak, hogy megfogalmazzák szükségleteiket, nem találnak, mert nem is keresnek közösségi élményeket, amelyek pedig pozitív hatással lehetnek további életükre. Nem hisznek abban, hogy egy ifjúsági szervezetben, informális közösségben vállalt szereppel, és egyéni akaratuk, elszántságuk gyakorlásával hatással lehetnek helyi, regionális vagy akár országos folyamatokra. Talán azért nem, mert nincs tapasztalatuk ilyenben, nem éltek át, és nem is nagyon láthattak ilyen élményeket. Hiszen a politika, a média, a felnőtt társadalom sem azt közvetíti felénk, hogy a településünk, a régiójuk, az országuk és azon belül az ő sorsuk végső soron rajtuk, az általuk képviselt szándékokon, érdekeken is múlik. A fiatalok sajnos nem látnak elegendő pozitív, követendő példát, sok esetben nem veszik őket komolyan, nem számolnak velük partnerként a felnőtt döntéshozók. Így miután a közösségi élmények nem segítenek megalapozni a közéleti aktivitást, a fiatalok többségének nincsen tudomása arról, hogy miképpen lehetnek az őket érintő döntések alakítói, befolyásolói. Napjainkban már nem az információhoz való hozzáférés az elsődleges akadály, hanem inkább az információbőség, az információ-rengeteg kezelése, rendszerezése, hasznosítása. Hajlamosak arra, hogy aminek nem látják rögtön érzékelhető egyéni hasznát, azzal nem is foglalkoznak, meg sem látják a benne rejlő lehetőségeket. Rendkívül alacsony az arról való ismeretük, hogy alakíthatnak egyesületet, milyen módon lehetnek tagjai informális csoportnak, alanyai egy érdekegyeztetési folyamatnak, vagy éppen hogyan tudnak részesei lenni az önkormányzati testületek döntéshozatali folyamatainak. Ezek azonban nem azt jelentik, hogy a fiatalok passzívak lennének, és nem akarnak semmit, hiszen élethelyzetükből eleve adódik az aktivitás, a tettekészség, a cselekvés.

Mindez arra következtet, hogy konkrét lehetőségeket, példákat, eszközöket és módszereket kell biztosítani, átadni a fiatalok részére, ahhoz, hogy befolyásolni tudják életkörülményeiket. Ezzel pedig feladata van az ifjúsági szakmának, és felelőssége van a döntéshozóknak is.

A témával kapcsolatban számos kérdés fogalmazódhat meg:

- Mi az érdek, és hogyan érvényesíthetem?
- Van-e az érdekérvényesítésnek korlátja?
Egyéni érdek - közérdek egybeesése és különbözősége?
- A társadalom életében milyen szerepet töltenek be e szervezetek?
- Az egyén milyen módon kerül kapcsolatba a szervezetekkel?

Érdekszervezetek, érdekszövetségek típusai:

- adományosztók, adománygyűjtők
- szolgáltatás biztosítók
- direkt érdekvédelmi szövetségek, szervezetek
- felhalmozási, öncélú szervezetek
- szakmai kamarák
- klub jellegű szervezetek

Érdekérvényesítés típusai:

- spontán, burkolt, nem szabályozott
- tárgyalásos érdekérvényesítés
- szervezeti érdekérvényesítés
- érdeklobbyzás
- informális érdekkijárási
- parlamenti és önkormányzati érdekképviselés

Demokratikus vélemény-nyilvánítási formák:

- petíció aláírása
- demonstráció
- pénz adományozása
- vélemény-nyilvánítás internetes fórumon
- bojkott
- döntéshozó, politikai felkeresése (helyi képviselőtestület, polgármester, illetékes bizottság)
- média megkeresése
- flashmob (villámcsődület)

Az ifjúsági önszerveződés és érdekérvényesítés lehetőségei

- Diákönkormányzatok, Hallgatói/kollégiumi önkormányzatok (DÖK, HÖK)
- Gyermek és/vagy Ifjúsági Önkormányzatok
- Társadalmi szervezetek (Egyesület, Alapítvány)

- Helyi érdekegyeztető fórumok, kerekasztalok, tanácsok
- (pl. Városi ifjúsági kerekasztalok, megyei vagy térségi ifjúsági fórumok)
- Regionális és országos szakmai civil szervezetek, érdekegyeztető fórumok
- (pl. Országos Diák Parlament, Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája, Ifjúsági Referensek Országos Egyesülete, Gyermek és Ifjúsági Önkormányzati Társaság)
- Hálózatok (pl. Ifjúsági Szolgáltatók Országos Szövetsége, Információs Hálózatok, Prevenációs pontok)

Döntéshozatal szakaszai:

1. A döntési helyzet felismerése
2. Helyzetfelmérés
3. Helyzetelemzés
4. Célkitűzés, kritériumok meghatározása
5. Alternatívák kidolgozása
6. Döntés
7. Realizálás, értékelés

Az aktív, cselekvő állampolgár fő jellemzői:

Az alábbi néhány jellemzővel egyszerűen összevethető a passzív és aktív állampolgárság.

Passzív létezés:

Szűk
Tárgya
Lenni
Passzív gyakorlat
Állampolgári ismeretek
Kormány
Képviselési demokrácia
Polgári társadalom

Cselekvő fejlesztés:

Tágabb
A jogi státusz aktív állampolgár
Tenni
Aktív gyakorlat
Állampolgárságra nevelés
Kormányzás
Részvételi demokrácia
Civil társadalom

Az ifjúsági munka egyik alapvető feladata, hogy tudatosítsuk a célcsoportban azt képesek saját sorsuk jobbá tételére. Elhitessük velük, hogy aktivitásuk, cselekvőképességük eredményre vezeti őket mind egyéni, mind csoportos, közösségi szinten egyaránt.

Egy alkalmazási lehetőség

Az egynapos tréning célja, hogy segítse a résztvevőket abban, hogy milyen formában és módon valósulhat meg a fiatalok, mint korosztályi csoport érdekképviselése, hogyan tudják megfogalmazni, érvényesíteni véleményüket, leginkább helyi szinten.

Témakörök:

1. Kommunikáció (önismeret, önérdek-érvényesítés, meggyőzés, érvelés)
2. Aktív állampolgárság (jogok és felelősségek, demokrácia és igazságosság, identitás és sokféleség)
3. Résztétel, közösségi élet (Egyéni érdek - közérdek egybeesése és különbözősége?)
4. Település és ifjúsága (helyi döntéshozók felelőssége, kötelesség)

Tréning gyakorlatok, játékok:

Ismerkedés

1. Névjegy: cédulára nevek, asszociációk hasonló nevekre, egy kiválasztása, tapasztalatcsere, milyen jelentőséggel bír saját neve
2. Valós tárgyak a kör közepén (pl. kulcstartók, pénztárcák)
Ráhangelődés, felszólítás, kapcsolódás, tapasztalatcsere, korábbi emlényeink, érzelmi visszajelzés, kiértékelés

Önismeret, önértékelés

1. Tapasztalatom szerint (mindenkinek van tapasztalata, tanulhatunk másoktól, összegyűjteni, évben kifejezve)
2. Ki a fontos? (kiscsoportban, 1990 óta a 10 legfontosabb ember felsorolása (szűkíthető), majd fontossági sorrendbe állítása, prezentáció: kik, miért? Legszokatlanabb, csapattársak kapcsolatai, ismerkedés, önismeret, önérdek-érvényesítés)
3. Példaképeink (Mit jelent? Vannak-e? Kellenek-e?, motiváció, azonosulás ket-tőssége, értékrend kialakulása, fejlesztése, pozitív és negatív példák, minták, meggyőzés, érvelés)

Egyszerű, mozgásos játék:

Hova állsz? Szavazz a lábaddal!

Célja:

Ön és csoportos érdekvérvényesítés, meggyőzés, érvelés

Terem két részre osztásával: egyetértek / nem értek egyet feliratú térfél. Flipchart a felezőnél, amelyre állítások kerültek felírásra. Vonalzhoz közel vagy távolabb állás kifejező, vonalra nem lehet állni, vélemények odaállással, álláspontok magyarázata, álláspontok megvitatása, minél többen, vita után felszólítás helyváltoztatásra, aki így tesz, mondja el miért változott a véleménye.

Feldolgozás:

- Hogy tetszett?
- Mi volt nehéz?
- Volt-e helyváltóztatás? Miért?
- Van-e még bizonytalanság?
- Van-e téma, amivel még foglalkozunk?
- Mit tanultatok a gyakorlatból?
- Volt-e összefüggés?
- Lehet-e olyan terület, ahol lehetőség lesz a részvételetekre?

Javaslatok cselekvésre:

Saját környezetben, cikkek írása: vélemények életkörülményekről + csoportújságba, falújságra kitenni

Állítások:

- Mindenkinek joga van elmondani a véleményét az őt érintő kérdésekben.
- Veszélyes lenne, ha a fiatalok elmondhatnák a véleményüket iskolai problémák kapcsán.
- Minden fiatalnak joga van ahhoz, hogy részt vegyen a települési gyermek és ifjúsági önkormányzat munkájában.
- A helyi ifjúsági irodát csak fiatalok látogathassák.
- Csak 18 év felettiek vehetnek részt döntéshozatalban.
- A fiatalok javaslatait minden esetben el kell fogadnia a felnőtt döntéshozóknak.
- A fiatalok igényei alapján legyenek meghatározva bizonyos szolgáltatások a helyi művelődési házban.
- A fiataloknak figyelembe kell venni az idősek problémáit is.
- A fiatalok csak szervezetben tudják érdekeiket érvényesíteni.
- Az ifjúsági szolgáltatásokat csak 14-25 év közöttiek vehetik igénybe.

Komplex, szituációs játékok

Minden szavazat számít!

Szituációk helyi ügyekben: pl. el akarja költöztetni az önkormányzat az ifjúsági irodát; új művelődési ház építése; sportköri elnök választása; kap a települési gyermekönkormányzat 500 ezer Ft támogatást egy évre, mire költik; Milyen legyen a diákújság vagy az iskolarádió programja?

Kommunikációs kampány

Ismeretterjesztő program a településen (Különbéle témákban szakemberek, beszélgetőtársak meghívása (történelmi, gazdasági, kulturális, tudományos). A lakosság véleménye alapján: miről, kiket szeretnének hallani. Ezen múlik a nyári nagyrendezvény, filmvetítéssel, koncerttel stb., hány előadó... A beszélgetések végén kiválasztanak a település egyik szimbólumát (amiből kiadvány, reklámtárgyak készülnek). A település 4000 fős, de nyaranta üdülőkkel megduplázódik. A rendezvénysorozat tehát a településről is szól (szimbolikusan, településmarketing). Alakítsuk ki a vélemény- és ötletgyűjtő kampány részleteit, hogy egyúttal a programot is reklámozza!

Rendezvényszervezés

Három csoportot alkotva szervezzenek egy települési nagyrendezvényt (1 csoport: bérbeadók, 2 csoport: szervezők, 3 csoport: fellépők)

Egyesület létrehozása

Próbáljatok meg játékból létrehozni egy egyesületet! Határozzátok meg célját, a szervezetét, elnökségét, készítsetek alapító okiratot és működési szabályzatot!

Iskolai Alapítvány Kuratóriuma

Készítsetek beadványt az Alapítvány Kuratóriumának a "számítógépes labor költségeinek fedezéséhez szükséges pénz előteremtése" érdekében!

Összeül a Kuratórium, és döntsön a kérdésben!

Település költségvetésének elfogadása (előre lemásolta minta alapján)

A résztvevők számára a polgármester és a pénzügyi előadó összefoglalja a települési költségvetés-tervezet fontosabb bevételi és kiadási oldalait, mert az elhúzódó maratoni ülésen fárasztó volna, kérdések parlamentális jelentkezéssel, a képviselők vitája

Mindegyiknél szükséges:

- szituációknak megfelelő szerepek, érvelések, érvek, ellenérvek,
- kötetlen beszélgetés, esetleg vélemények ütköztetése,
- saját álláspontok kifejtése.

Feszültségoldó, aktivizáló játékok

Egyensúlyozás székekkel:

székek körben, egy kézzel, körbe kell érn

Spontán gondolatok:

papír, toll, 5 fogalommal kapcsolatos gondolatok felírása, fontos, hogy ugyanarról beszéljünk

Alkossunk kört:

kör közepén kézfogás, másik kéz vállon, egymás ölébe ülni, körbejárás, felállás, leülés

Szamuraj:

körbeállni, köz összetéve felülre lefelé csapni, kiengedni a hangot, egymásra mutatva, mellette állók is felé csapnak; vigyázni egymásra!

Puff – lövős játék:

körbeállni, játékból egymásra lövünk, akit lelövünk, leguggol, mellette állók egymásra, aki előbb lő, az marad állva, a végén a megmaradó két ember párbajozik, reflex-figyelem játék

Kötél játék:

körbeállni, mindenki fogja kívülről a körbe kötött madzagot, egy ember közepén áll és rá kell csapnia a madzagot fogó kezére, akit elért, az áll be a helyére és így folytatódik - reflex -figyelem játék

Záró feladatok

Vélemények összegyűjtése:

amit kaptam, amit javasolok, név nélkül, tréner addig kimegy, flipchartra felírni vagy céltáblára, „pizza-lapra” (tartalom, módszerek, légkör, vezetés)

Mit viszel magaddal?

post-itek ragasztása egymás hátára, kinek mit adsz, kitől mit kapsz

Léggömb rajz

mit viszel magaddal és mit hagysz el

Páros értékelés

szembeülve, összeérő térdekkkel, mi volt fontos, hasznos, alkalmazható számomra, A és B szereplő, majd csere, beszámolnak, egymásról, kérdések egymásnak

Panasziroda

ami tetszik; ami nem tetszik; amit még el akartam mondani, a nap folyamán is használható, anonim

A teljes cikk a www.iszosz.org oldalon olvasható.

Ifjúságsegítő közösségi munka nehéz kamaszokkal

(kivonat)

Ifjúságsegítőként naponta tapasztaljuk, milyen nehéz kamasznak lenni, és milyen könnyű nehéz kamasszá válni. Ők azok a 13-18 év közötti fiatalok, akik ebben az érzékeny, fejlődési krízisként is definiált életszakaszban magas szocializációs kockázatot jelentő életkörülmények között, kaotikus és/vagy elhanyagoló, elutasító családi és iskolai környezetben próbálnak felnőtté érni. Ebben a helyzetben segítséget jelent egy olyan közösség megtalálása, amelynek önszerveződését ifjúságsegítő szakemberek formálják. Bár a kamaszok látszólag elutasítják a felnőtteket, értékeiket, véleményüket és „mindent jobban tudnak” náluk, valójában tele vannak bizonytalansággal, kérdéssel önmagukkal és életük eseményeivel kapcsolatban. Dolguk, hogy a szüleikről leváljanak, de szükségük van olyan felnőtt referenciára személyekre, akikkel azonosulhatnak, vagy lejátszhatják velük a családon belüli érzelmi és kapcsolati elakadásaikat, konfliktusaikat, hiányaikat.

Nehéz kamasznak tartjuk azt a fiatalot, aki gyermekkorát olyan veszélyeztető körülmények között élte át, amelyek részben jelenleg is fennállnak, és bizonyos, hogy máig kihatással vannak testi, lelki és érzelmi fejlődésére, viselkedésére.

A látókörünkbe kerülő fiatalok jelentős részére igaz egy, vagy több körülmény az alábbiak közül:

- traumák és sérülések feldolgozatlan terhét cipeli
- életkörülményei nem kielégítőek, szegénység és/vagy elhanyagolás jellemzi
- valamelyik, illetve ritkábban mindkét szülő elvesztését élte át haláleset, válás, külföldre költözés miatt
- örökbe- vagy családba fogadásban nevelkedik; ritkán gyermekotthonban vagy nevelőszülőnél
- parentifikálódott
- alkoholistá szülővel él
- családon belüli bántalmazás szemtanúja vagy részese
- krónikus vagy mentális betegség fordul elő a családban
- jövedelemszerzésre kényszerül
- alacsony színvonalú iskolai oktatásban részesül, bukás, iskolakerülés jellemzi

E körülmények hatására:

- frusztrált, dühös, érzelmileg labilis
- magányos, visszahúzódó, szorongó
- agresszív
- elkeseredett, tanácstalan
- bizalmatlan
- önbizalom hiányos
- testkép és énkép zavarral küzd

Negatív viselkedési jellemzőket produkál:

Trágárság, rongálás, falcolás, önbántalmazás, verekedés, dühkitörések, türelmetlenség, sürgettség az azonnali vágykielégítésre, céltalanság, kommunikációs nehézségek, konfliktuskezelési nehézség, figyelemzavar, tiszteletlenség.

Életmódjában megjelennek olyan tevékenységek és viselkedésmintázatok, amelyek tovább mérgezik családi, iskolai és egyéb kapcsolatait:

- dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószer használat
- csavargás, iskolakerülés, magántanulóvá válás, kimaradás az iskola-rendszerből
- a pénzszerzés nem elfogadott és/vagy életkorának nem megfelelő módja (pl. ajándéktárgyak eladása, feketemunka, lopás stb.)
- szépités, konfabulálás, hazugság
- korai szexuális élet
- költözködés az elvált szülők között
- szökés otthonról

Az ilyen jellemzőket mutató kamaszok figyelemre, megértésre és elfogadásra vágyanak. Határfeszítő magatartásukkal próbára teszik az ifjúságsegítő szakembert és a kialakult kapcsolatot. Ha a bizalom kialakul, megtartó erővé válik és elkezdődhet az a többszintű segítő folyamat, ami érzelmi és viselkedésbeli pozitív változásokat képes előidézni.

A Tér

Budapest XII. kerületében a Családsegítő és Gyermejkölési Központ integrált intézményrészeként, de attól térben elkülönülten és nagy önállósággal működő Ifjúsági Közösségi Tér 2011 júniusában jött létre. Az intézmény telephelyének adottsága és elhelyezkedése országos szinten kiemelkedően jónak mondható. Belső kialakítását a bejáró fiatalok változó ízlése, igényei és aktuálisan kedvelt tevékenységei folyamatosan formálják. Jól megközelíthető, és a kamaszok által közkedvelt találkozóhelyek csomópontjában helyezkedik el (Széll Kálmán tér, Mammut Bevásárlóközpont, Millenáris, Városmajor, Vérmező). Hétköznap 14-20-ig várjuk a 13-18 év közötti, elsősorban a kerületben élő, tanuló vagy ide kötődő kamaszokat. A tevékenységeket öt fős szakmai team végzi. A szolgáltatások díjmentesen vehetőek igénybe.

A szomszédtság kezdeti ellenállását mostanra jellemzően felváltotta a támogató és elismerő hozzáállás. Kapcsolatunk a fenntartó önkormányzattal és a kerületi intézményekkel szintén jónak, az átlagnál sokkal támogatóbbnak mondható.

Az Ifjúsági Közösségi Tér (továbbiakban Tér) elsősorban hasznos szabadidő eltöltési célokat szolgál a csavargás, sodródás, kirekesztettség és esetleges kriminalizálódás alternatívájaként.

A Tér tagjává válás

A Tér tagjává válhat bármely fiatal, aki a szabályok betartása mellett rendszeresen használja azt, és ehhez gondviselője is hozzájárul, illetve vonzóak számára a tagsággal járó lehetőségek, jogok és kötelezettségek. Jelenleg erre évente kétszer, a szertartásrendjével hagyományra vált tagavatáson van lehetősége a fiataloknak.

Tér használati időstruktúra

A közösségi tér életében felfedezhető egyfajta időbeli struktúra, ami alapján egyúttal a felnőttek szerepének változása is jól nyomon követhető

Kezdetek: viharzás (az első év)	rajzás, nincs struktúra, nagy látogatószám, nagy lemorzsolódás	a felnőtt segítő szerepe az ellenőrzés és keretek meghatározása
Kohézió (a második év közepére)	csoportképzés, saját belső szabályok és hagyományok, csökkenő látogatószám	a felnőtt segítő facilitátor szerepbe kerül
Kvázis család (a harmadik év végéig)	alacsony látogatószám, az újak kirekesztése, megszilárdult belső struktúra, családszerű működés	a felnőtt segítőkre a fiatalok családi szerepeket aggatnak (szülő, nagyobb testvér stb.)
Búcsú (negyedik év)	a Tér „lebontása”, szétverése, féltékenység az újak felé, majd leválás	a felnőtt szerepe kettős: áruló, később pedig egyenrangú partner
Kezdetek		

Látható, hogy nagyjából négy éves ciklusok jönnek létre, ami gyakorlatilag a szűkebben vett kamaszkor egészét lefedi. Különböző életkorban kerülnek hozzánk a fiatalok. A fenti strukturálódási mintázat a legtöbb esetben a közösségi szint mellett egyéni szinten is megjelenik náluk, az idősebb korban csatlakozó fiataloknál értelemszerűen sűrítve. Egyéni szinten a rendszeressé váló térhasználat erős kötődést vált ki a közösséghez és magához a Térhez is. Ennek a kötődésnek a kifejeződése a taggá válásra való igény kimondása.

A közösségi munka

A *közösségi munka* egyrészt fogalmi másrészt fizikai keretét jelenti a Tér életének. A közösségi tér jelleg nagymértékben behatárolja, hogy az ifjúságsegítő szakember mit és hogyan tud lépni egy adott helyzetben. Mivel az intézményi keretek azonos időben, nagy számban jelen levő fiatal szabadidős igényeinek kielégítésére lettek kialakítva, a prevenciós és/vagy intervenciós szempontok csakis a közösségi-szabadidős funkció fenntartásával párhuzamosan érvényesülhetnek. *Gyakorlati példával* illusztrálva ez azt jelenti, hogy a Térben a fiatalok rendelkezésére áll egy kuckó, ami egy nagyjából 2 nm-es, babzsákokkal teleszórt alacsony plafonnal rendelkező kicsiny „szoba”, ahová elvonulhatnak beszélgetni. A kuckó egy olyan életkori igényre reagál, ami nagy vonzerővel bír a fiatalok között, bár így kvázi ellenőrizetlen módon vannak jelen az intézményben, a szakmai prioritások sorrendjében előbbre valónak érezzük azt, hogy a fiatalok otthon érezzék magukat a közösségi térben.

A Tér intézményesültségét mindössze néhány keret jeleníti meg a fiatalok számára, ezeket a házirendben egyértelműsített kereteket fontos erősen tartani és megszegésükhöz következményeket kapcsolni. Tapasztalataink szerint a határfeszítő kamaszok számára ezek olyan biztonsági szignálkká válnak, amik már túlmutatnak a Tér keretein és így rajtuk keresztül az egész világ biztonságos és kiszámítható voltát közvetítjük feléjük. Ilyen szabályaink leginkább a nyitvatartásra, a térhasználó életkorára, illetve a Tér használatának biztonságos módjára vonatkoznak, amik esetében feltétlen következetességet és átláthatóságot várnak el tőlünk a bejáró fiatalok. További szabályok és a programok kialakítása a térhasználók bevonásával történik. A betérő fiatal már a második/harmadik látogatásakor megismerkedik a térhasználat lehetőségeivel, szabályaival, a házirenddel. Átbeszéljük vele a kérdéses pontokat, majd aláírásával igazolja, hogy tudomásul vette és elfogadja azt.

A *hétköznapi* életet a kötetlen közös időtöltés határozza meg. A felnőtt segítők és a Tér változatos kikapcsolódási lehetőséget biztosítanak, de mindig a fiatal dönt, hogy részt vesz-e az adott programon. Különleges jelentőséggel bír a heti egyszeri közös főzés. A fiatalok bevonódásának fontos faktora a felnőtt elkötelezettsége. A nehéz kamaszoknak kiváló antennáik vannak arra, hogy felismerjék, ha a felnőtt akar tőlük valamit. Ezért csak ahhoz a tevékenységhez tudnak jól csatlakozni, amit a felnőtt maga is szívből csinál, pusztán a tevékenység örömeért és nem azért, hogy a fiatalot megváltoztassa. Ez a programszervezési struktúra hiteles és követhető a fiatalok számára, ami egyben a szülő-gyerek közös tevékenység egyik analógiája (pl. a keresztretjényt fejtő szülő mellé odaül a kamaszgyermek, hogy majd ő segít, mert anya úgyis „bénább”). A bevonódás után gyakran megfigyelhető a mintakövetésből eredő „rákattanás”, mikor egy általunk behozott tevékenység kezdeti bénaságát elfelejtve, a fiatal maga akarja elvégezni azt. Kezdetben mellettünk, aztán helyettünk és végül nélkülünk.

Az egyéni segítő folyamat

Az *egyéni segítő folyamat* kölcsönös bizalomra épül. A Térbe belépő fiatal tájékoztatást kap arról, hogy közléseit bizalmasan kezeljük, valamint tájékoztatjuk arról, hogy más szervezeteket bevonására is szükség lehet (pl.: gyámügy, családgondozó, stb.)

A kapcsolat *kezdeti szakaszában* a segítő nyíltan kimutatja érdeklődését és igyekszik minél több interakciót kialakítani: megszólít, közös tevékenységet kezdeményez, tájékozódik az érdeklődési köréről és facilitálja a beilleszkedést. A kezdeti fegyelmezett udvariasság, rendszerint hamar feloldódik és kialakul a felnőtt-kamasz bizalmi viszony. Innentől a fiatal megnyílik és egyre többször lesz ő a kezdeményező. Beszélgetésre, játékra hívja a segítőt, mesél, és egyre bátrabban adja önmagát. Problémákat, érzéseket oszt meg a felnőttel, a kapcsolat megszilárdul.

Mentorálás

Kamasz-segítő kapcsolat a Térben.

A mentor kiválasztásánál figyelembe vesszük a kamasz személyes vonzalmát és minden egyéb olyan szempontot, amit fontosnak tartunk a fejlődése szempontjából. Ilyen szempont lehet, hogy tekintélyszemélyre vagy inkább bizalmasra van szüksége. Családi helyzetéből adódóan milyen nemű mentorra van inkább szüksége, milyen területen él meg hiányt, stb.

A személyes együttlétek és közös tevékenységek gyakran 3-4 éves időszaka alatt együtt dolgoznak önismereti, viselkedési, kommunikációs, érzelmi- és indulatkezelési, kapcsolati- illetve életvezetési nehézségeken. A mentorok minden fiatalról megosztják a legfontosabb információikat egymással, amivel a kamaszok tisztában vannak.

A segítő folyamat során a kamasz őszintén megmutathatja önmagát, és feltétel nélkül elfogadják. Értő figyelem kíséri vívódásait, hangulati kilengéseit, útkeresését. Adekvát visszajelzést kap viselkedéséről, rejtett készségei felszínre kerülnek és támogatást nyernek, tanácsot kap. A folyamatos személyes támogatás mellett jól bevált gyakorlat az internetes üzenetváltás lehetősége.

Bevált gyakorlat, hogy csoportfolyamaton való részvételt kínálunk a 18 év körüli fiataloknak, ahol a felnőtté válás legfontosabb életvezetési témáit dolgozhatják fel a távolítás célját szolgáló külsős munkatárs bevonásával, külső helyszínen.

Az után követés átkeretezett formában történik. Előre megbeszélte időpontban, felnőtt-felnőtt beszélgetésre ül le a mentor volt mentoráltjával.

A segítő:

A *segítő* egy támogató teamben dolgozik, ami ennél a munkakörnél fokozott jelentőséggel bír. Dilemmáit, elakadásait csoportja, vagy szükség esetén intézményi esetmegbeszélő team elé viheti. Nagy segítség lehet a külsős szupervizor, aki esetünkben egy kamaszokra specializálódott pszichológus és lassan három éve kíséri munkánkat.

Családi mintázatok

A *családi mintázatok megjelenése* szintén fontos eleme az ifjúsági munkának. A családszerű szerveződés erős jellemzője a Térnek, amit csak részben magyaráz a térhasználók eredeti családjuk diszfunkcionális működése. A jelenség mögött az ifjúsági munka nagyobb mérvű átalakulása is megfigyelhető, miszerint a klaszszikus szolgáltató funkciók kezdenek háttérbe szorulni és a posztmodern fiatalság alakító-résztevő félként vesz részt az ifjúsági munkában. A családi mintázatok leképeződése a Térbe járó fiatalok számára hol kimondatlanul, hol nagyon konkrétan kimondva jelennek meg a mindennapokban. Fontos tudatosítani magunkban, hogy a családi szerepek (anya, apu, testvér, stb.) „kiosztásával” saját családon belüli elakadásait, hiányait próbálják kompenzálni.

A Tér szakemberei

A hatékony munkához célszerű szem előtt tartani, hogy a gyerekekkel dolgozó szakemberek teamje minél sokszínűbb legyen, így várhatóan minden gyerek megtalálja azt a mintát, amire szüksége van. Azt a referenciaszemélyt, aki hiányzik az életéből, és aki bizonyos fokon képviseli a biztonságot adó felnőttet. Tisztán megjelenik az anya, apa, nagytestvér szerep, amit legtöbbször 1-1 segítőhöz kapcsolnak, de van, hogy felcserélhetőek benne a személyek. A szocializációs hátrányok leküzdését segíti, ha a segítő felnőttek között lényeges dolgokban konszenzus, jó együttműködés, és harmonikus „szülőszzerű” kapcsolat van.

Végezetül

Munkánk során a kamaszokkal együtt megélt élmények és a tőlük kapott visszajelzések olyan érzelmi- és formáló erőt jelentenek, amelyek képessé tesznek bennünket a folytonos megújulásra. Erre példa az alábbi vers, melyet Birtalan Alpár (19 éves) januári búcsúztatója alkalmával osztott meg a Tér közösségi oldalán:

Ifi klub

*Az évek csak jöttek mentek,
Fejem felett elrepedtek.
Ne kérd azt, hogy maradjak itt,
Felnőttem immár, jobb lesz odakinn!*

*Mint a pólyás csecsemő,
Úgy ragaszkodom hozzád: emlé.
Mint zenédhez a hangom,
Úgy a testedhez a velőm tapadó.*

*Milliónyi szép emlék fűz hozzád,
Ami régebben voltam, az ocsmány.
Szívembe zárlak most örökre téged,
Nem felejttem el a sok közös emléket!*

*Lelkem megingott, de jó útra „Tér”t,
Ezt is neked köszönöm, de letelt az év.
Boldogan tekintek vissza rád majdan,
Nem futok utánad, én lettem hát szabad!*

*Most könnyezik alássan a szemem,
Mert kitagadt a családom engem.
De kerek mosolyra áll a szám már,
Mert, holnaptól egy szebb új nap vár rám...*

*Nem csüggedek a hiányodtól immár,
Majd elmormolok érted száz és száz imát.
Hogy ne nyomorítsanak meg gyermekeid,
Gyönyörű vagy! : nehéz téged elengedni...*

A teljes cikk a www.iszosz.org oldalon olvasható.

Szemelvények a kortársoktatás elméletéből

(kivonat)

AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD 12 PONTJA

- Személyi higiéné
- egészséges táplálkozás
- több mozgás
- stressztűrés-stresszkezelés
- baleset megelőzés
- kiegyensúlyozott szexualitás
- nemdohányzás
- kevesebb alkoholos ital fogyasztása
- drogtagadás
- időben orvoshoz fordulás
- egészségüggyel együttműködés
- környezettisztelet

E szabályokat iskolás korban kell megismerni, megtanulni, elfogadni, betartani, terjeszteni. E szabályok közül a kiegyensúlyozott szexualitás, a nemdohányzás, a kevesebb alkoholos italfogyasztás és a drogtagadás önfegyelmet, önkorlátozást igényel. Hiteles információkra, tudatos attitűdformálásra, életmód alakításra, öntevékenységre van szükség. A serdülő általában bizalmatlan akkor, ha valamiben korlátozni akarják. Ha ilyen üzeneteket egy felnőtt próbál átadni, akkor óhatatlanul gyanakvással fogadják.

Negatív kortársnyomás: A dohányzásra, italozásra, drogozásra és a felelőtlen szexuális kapcsolatokra egymást főleg serdülők veszik rá. Ezt nevezzük negatív kortársnyomásnak. Ha negatívan így képesek hatni egymásra, akkor talán meg lehetne fordítani ennek a hatásnak az irányát.

Ez az alapja a kortársoktatásnak, kortárssegítésnek az ifjúság körében.

A kortársoktatás, kortárssegítés lényege, hogy kellően felkészített fiatalok legyenek jelen az iskolákban, akik társaiknak tudják átadni a megfelelő tanácsokat a betegség elkerülésére, a kortárs ugyanis hitelesebb, az általa ismertettek jobban elfogadhatóak, hiszen egy közülük.

Cél: lehetőleg minden középfokú oktatási intézményben legyenek olyan hangadó a többiek által elfogadott diákok, akik kiképzés után alkalmasak arra, hogy társaikat az ésszerű nemet mondásra motiválják.

Kortársoktatás-segítés története

Ez az oktatási forma Amerikából származik. Los Angelesben 1988 óta működik a Peer Educator Program (Kortársoktató Program) Arnold Wendy vezetésével. A program először az AIDS megelőzését tűzte ki céljának. Később a drogfogyasztás és a dohányzás megelőzésére is képezték kortársoktatókat, akik hasonló korúak körében végzik felvilágosító, megelőző munkájukat. Sikere révén a program több országba, így Magyarországra is eljutott, már a kezdetektől.

1988-1993	Felkészített orvostanhallgatók AIDS elleni előadásai középiskolákban.
1993-1995	Középiskolások AIDS-ellenes kortársoktatók kiképzése az ország számos iskolájában.
1993-	Az AIDS program mellett megjelenik a dohányzás elleni program is.
1995-	A tevékenység bővül drogellenes tevékenységgel
1997-	Az alkoholos italok elleni kortárs-oktató programmal lesz teljes a paletta
2000-	Megalakult a Budapesti Orvostanhallgatók Kortársoktató Alapítványa (BOKA)

BOKA kiadványok: Alkoholprevenció, Dohányprevenció, Drogprevenció, AIDS-prevenció

Kortársoktatás-segítés módszertana

Először kiképzett orvostanhallgatók járták az ország középiskoláit és információkat adtak fiataloknak az AIDS-ről – az AIDS ellen. Ők a megszállás módszerével dolgoztak.

Lényege: minden osztályban egyidejűleg egy-két kortársoktató beszélgetett a tanulókkal, ugyanabban az iskolában a tanári kar tagjainak Simon professzor mondta el, hogy mit csinálnak a tanítványai az ő tanítványaikkal (ez is kortársoktatás volt).

Később vidéki orvosegyetemek is csatlakoztak a fenti munkához és a Nemzeti AIDS Bizottság is támogatta a tevékenységet.

Ki lehet kortárssegítő?

Az a középiskolás, aki az egészségfejlesztés terén legalább 12 órás képzésen részt vett, vizsgázott és alkalmasnak találtatott arra, hogy társait informálja, meggyőzze az ésszerű

NEM-et mondás hasznáról, előnyeiről és vállalásáról.

Olyan értelmes, agilis fiatalot kell kiválasztani erre a feladatra, akit

- társai elfogadják
- ő maga nem dohányzik
- szereti a józan életet
- gyűlöli a drogokat
- érzelem- és nem ösztönbefolyásolt

A kortárssegítők képzése lehetőleg 2-3 napos tanfolyam olyan felsőfokú végzettséggel rendelkező személyektől, kortársoktatóktól, akik maguk is voltak kortárssegítők. Pl. orvostanhallgatók, védőnő hallgatók, tanár szakos hallgatók, akiket erre kiképeztek. Ők tudják eredményesen átadni az ismereteket és a módszert.

Mit és hogyan tehet a kortársoktató-segítő?

Ott van az iskolában – remélhetően hangadó és terjesztheti az igazságot. Beszélget, meggyőz, mozgósít, lelkesít interaktív foglalkozásokat tart, nemcsak ő beszél, hanem beszélget, bevonja a hallgatóságot, feladatokat ad (pl. rajzolás, gyűjtés stb.), szituációs játékokat szervez, példákat állít, vetélkedőket szervez.

A helyi Kormányhivatal Népegészségügyi Osztálya egészségvédelmi osztályai felvállalták a mozgalom patronálását. Ők szervezik és tartják össze a kihelyezett kortársoktatókat és segítőket.

Hogyan szerveződnek a programok?

Minden ősszel felkészítő 60 órás tanfolyam az érdeklődő orvostanhallgatók számára.

Őszi-tavaszi akciók az érdeklődő iskolákban:

- „Fiatalok fiataloknak az AIDS-ről az AIDS ellen” – 3 napos 18 órás tanfolyam
- „Szeretlenkedj szerтеленül” – 3 napos 18 órás drog megelőző tanfolyam
- „Kerüld, hagyd-ki, add fel a dohányzást” – 2 napos 18 órás dohányzás megelőző tanfolyam
- „Védd magad, maradj józanabb” - 2 napos 12 órás alkohol megelőző tanfolyam

Ezek mellett előadások minden témában osztályfoglalkozások keretében.

Ki irányítja a kortársoktatók-segítők munkáját?

Az iskolában a kijelölt tanár vagy iskolavédőnő. A településen lehetőleg a helyi Kormányhivatal Járási Népegészségügyi Osztálya. Az irányítás-ellenőrzés nélkül hagyott kortársoktató előbb-utóbb elszűrül.

Hogyan szervezzünk az iskolában kortárssegítő munkát?

- Az iskolavezetés meggyőzése
- Integrálni az egészségfejlesztési tervbe
- Felvenni a kapcsolatot valamelyik képző hellyel
- Kiválasztani a leendő kortársoktatók-segítőket
- Megszervezni a tanfolyamot
- Gondoskodni a kiképzőkről (utaztatás, étkeztetés, szállás)
- Nyugodt, képzésre alkalmas hely biztosítása

- Ünnepeles eredményhirdetés megszervezése
- A kiképzett kortársoktatók munkájának tervezése, szervezése, segítése
- Időnkénti együttes értékelő beszélgetés
- Tudás szintentartás – összetartás
- Utánpótlás megszervezése

Kortársoktatás-segítés ideológiája

Az ésszerű nemet mondás elfogadtatása.

A képzésen részt vett fiatalok az elsajátított ismereteket egészségműveltségük bővítésére használják. Közösségeikben, kortársaik körében példaképpé válnak, a hiteles információk továbbadásával multiplikátor szerepet töltenek be.

Néhány üzenet az egyes témákból

1. AIDS prevenció, AIDS ellenes akciók főbb üzenetei:

A párkapcsolat nem alapulhat csak az ösztönökön, mint pl. az állati viselkedés, ami ösztönvezérelt. Az emberi viselkedés érzelem vezérelt. Szemmel megláttalak – hú de szép vagy. A szívem rád dobban, az eszem felfogta te vagy az „Ő”. És csak ezután jönnek az ösztönök. Tehát a szememmel, szívemmel, eszemmel és egyéb szerveimmel szeretlek téged, DE EHEZ IDŐ KELL!

Mivel a szexuális átvitel a leggyakoribb ezért a fiataloknak azt tanácsoljuk:

- Ne siess – várj! (Ez a felnőttek játéka)
- Légy hűséges, monogám (szeresd és óvd a párod és magad)
- Ha a fenti két dolgot nem bírod, akkor használj mindig óvszert.

2. Drog prevenció, drog ellenes akciók főbb üzenetei:

- A kábítószer átveszi feletted az uralmat
- Ne légy kíváncsi hogy milyen, hidd el
- Az injekció veszélyesebb, ne próbáld ki
- Ha már rászoktál, véd magad. Ne oszd meg senkivel tűdet, fecskendődet.
- Ne kérj kölcsön senkitől tűt, fecskendőket.

Eredmények

Napjainkban a kortársoktatás-segítés Magyarországon elfogadott tevékenység. Az ország több mint 100 településén közel 5.000 kortársoktató képződött ki. Ők az üzenetet évente 250.000 diáknak közvetítik. Határon túli és nemzetközi meghívásoknak is eleget tettek az évek során a módszertan meghonosítói.

Sajnos azonban, mivel a tevékenység már nem érdekes, már nem újszerű, és a rá fordított források is csökkentek, beteljesítette legfőbb veszélyét a közönybe fulladást. Még vannak városok (pl. Szombathely), ahol kisebb-nagyobb aktivitással működik, de továbbra is lenne mit tenni. Mert a negatív kortárs nyomás ma is létezik és hatékonyan ellensúlyozni, csak ezen az úton tudjuk.

Feladatok: őrizni a lángot, terjeszteni a módszert, meggyőzni az esetleges ellenállókat, közömbösíteni az ellendrukkereket, helyére tenni a cinikus kételkedőket és (még)többet reklámozni.

A teljes cikk a www.iszosz.org oldalon olvasható.

Nevelj gyermeket, ültess fát és írd könyvet - tartja a keleti mondás.

Aki volt már létrehozója egy napvilágot látott publikációnak, látott már kiadási folyamatot, gondozott már kötetet, az tudja, hogy hasonló öröm életet adni egy írásnak, látni megszületni egy könyvet, növekedni, önállósodni, akár egy fát nevelni. Bár az Ifjúságszakmai Kalendárium mindhárom szerkesztőjének volt már könyves kalandja (lektorként, szerzőként), de az ötlet megfogalmazásától, a finanszírozási feltételek megteremtésén át, a kulcsín kialakításáig a teljes szerkesztési folyamatot most vezették végig először. A kalendáriumok valaha volt megőrző funkciójának újragondolása és átörökítése, e kalendárium létrehozásának ötlete az ő fejükből pattant ki.

A füzet olyan jó gyakorlatokat gyűjt csokorba, amelyek más számára is hasznosíthatók, így egészítve ki az Ifjúságügy elméleti kötete és módszertára által felvázolt ívet. Azon szándékkal készült, hogy hozzájáruljon a szunnyadó parázs őrzéséhez (hol van már a láng?), amely az ifjúságügy önállósodási törekvéseit világítja meg. Ahol a sajátos élethelyzet és az azzal való szakemberkénti foglalkozás esetében nincs vita a téma egyediségéről, az autonóm felsőoktatási képzések létjogosultságáról, az önálló foglalkozásként való megjelenésről. Ahol a pedagógia-szociális munka, szociológia-politológia sajátosságait, a pszichológia, kultúratudomány, jog és igazgatás, szervezés-vezetésmódszertan megannyi aspektusát, alapvetését, eszközét használó ifjúságügy elnyeri méltó helyét.

Nagy Ádám